

România literară

Săptăminal editat de
Uniunea Scriitorilor din
Republica Socialistă România

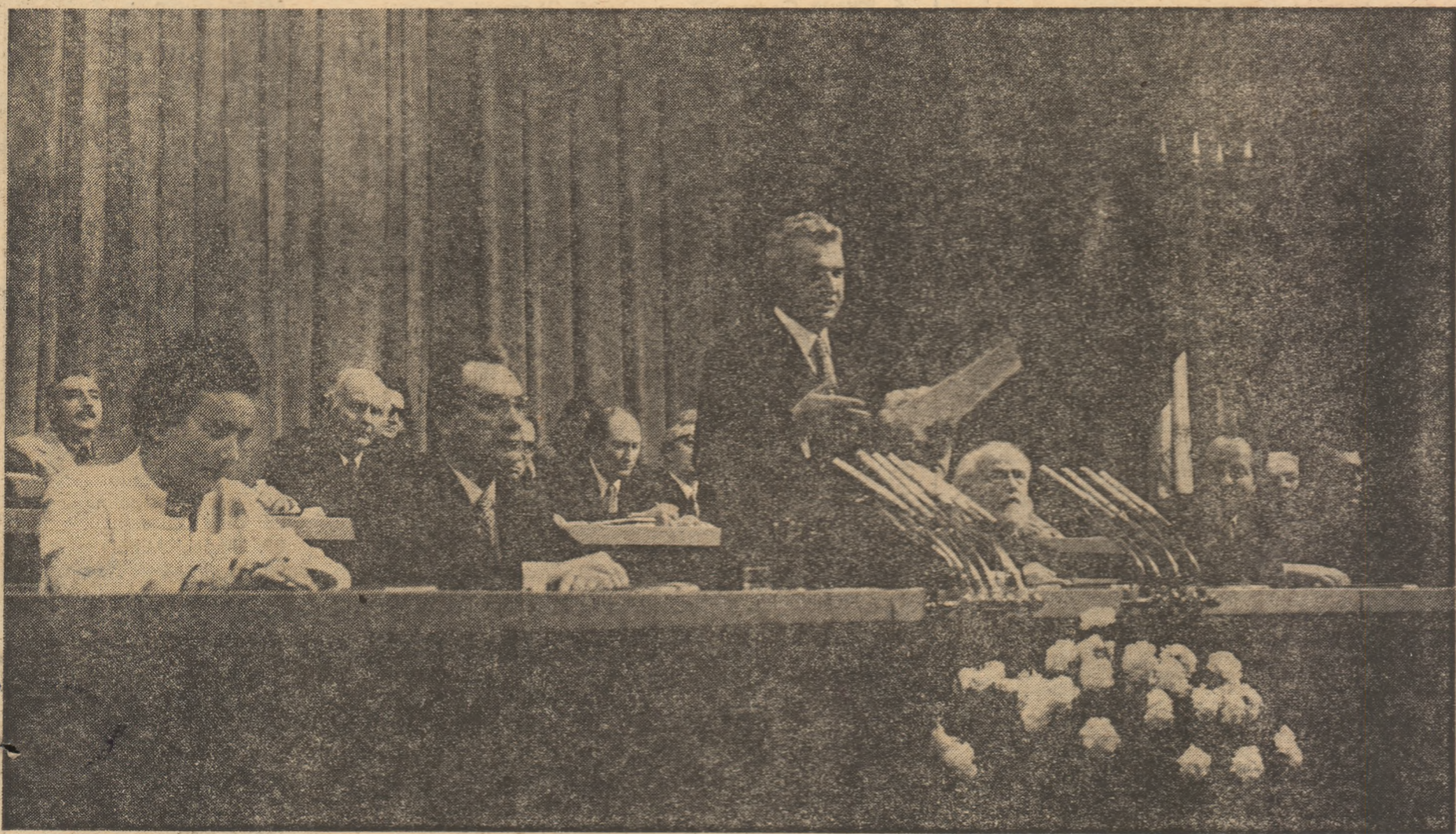
22

PĂMÎNT AL SINTEZEI
ȘI LUMINII

(pag. 12—13)

26 — 27 MAI

CONFERINȚA NAȚIONALĂ A SCRITORILOR

CUVÎNTAREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

Lucrările Conferinței

În zilele de 26—27 mai 1977, în Sala mică a Palatului Republicii, s-au desfășurat lucrările Conferinței naționale a scriitorilor. Deschiderea Conferinței a fost onorată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România.

Sosirea secretarului general al partidului, a celorlalți tovarăși din conducerea partidului și statului, în sala Conferinței, a fost întâmpinată de participanții la marele forum scriitoricesc cu îndelungi aplauze, cu cele mai calde sentimente de dragoste și stimă.

În această atmosferă însuflețită, împreună cu tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, în prezidiul ședinței inaugurale au luat loc tovarășii Elena Ceaușescu, tovarășii Manea Mănescu, Emil Bobu, Cornel Burtică, Ion Dincă, Paul Niculescu, Dumitru Popescu, Gheorghe Rădulescu, Iosif Uglar, Ștefan Voitec, Miu Dobrescu.

În prezidiu au luat loc, de asemenea, membri ai Biroului Uniunii Scriitorilor, reprezentanți ai obștii scriitoricești din întreaga țară.

(Continuare în pagina 2)

Stimați tovarăși,

Am deosebită plăcere să vă adresez dumneavoastră, participanților la Conferința națională a scriitorilor, poezilor, prozatorilor, dramaturgilor, criticilor, tuturor slujitorilor scrisului din țara noastră, un călduros salut și cele mai bune urări. (Aplauze puternice, prelungite).

Conferința dumneavoastră are loc într-o perioadă de puternic avânt creator al întregii noastre națiuni, cind clasa muncitoare, țărănimea, intelectualitatea, toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, acționează ferm, într-o strânsă unitate, sub conducerea partidului, pentru înlăptuirea istoricelor hotărâri ale Congresului al XI-lea, a Programului partidului de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Parte integrantă a acestui mare Program, prevederile cincinalului 1976—1980 se îndeplinesc cu succes. Anul trecut și în prima parte a acestui an am obținut noi și mari progrese în dezvoltarea și modernizarea industriei și agriculturii, a întregii producții de bunuri materiale, în promovarea cuceririlor revoluției tehnico-științifice contemporane

în toate compartimentele vieții economice și sociale.

Se înlăptuiește cu succes politica partidului de creștere continuă a bunăstării poporului. Marile realizări pe care le-am dobândit în dezvoltarea forțelor de producție, în sporirea avuției socialiste și a venitului național au făcut posibilă adoptarea recentă a noilor măsuri menite să asigure creșterea mai accentuată a nivelului de trai, material și spiritual, al întregului popor. Cunoașteți hotărârile Comitetului Central al partidului cu privire la sporirea retribuției reale, în acest cincinal, cu circa 30 la sută, față de 18—20 la sută cit era prevăzut în Directive, la creșterea în aceeași proporție a veniturilor țărâniilor, la perfecționarea sistemului de pensii și majorarea pensiilor, mărirea alocațiilor pentru copii și a altor ajutoare sociale. Toate acestea ilustrează cu putere consecvența cu care partidul nostru comunist înlăptuiește hotărârile Congresului al XI-lea, faptul că țelul suprem al politicii sale, sensul major al întregii opere de edificare socialistă, este bunăstarea și fericirea omului, asigurarea unei vieți demne, îmbelșugate, libere pentru întregul nostru popor. (Aplauze puternice, prelungite).

Odată cu dezvoltarea susținută a bazei tehnico-materiale a orinduirii noastre noi, partidul și statul asigură perfecționarea continuă a organizării și conducerii societății, adâncirea democrației socialiste, lărgirea și perfecționarea cadrului de participare efectivă a tuturor cetățenilor la dezbaterile problemelor fundamentale ale vieții economice și sociale, la adoptarea deciziilor care privesc mersul înainte al țării, la conducerea întregii societăți. Formă avansată de guvernare a țării de către popor și pentru popor, democrația noastră socialistă își confirmă cu tot mai multă putere marea superioritate, capacitatea de a asigura exercitarea reală și plenară a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, egalitatea deplină între toți cetățenii, fără deosebire de naționalitate, făurirea conștientă de către masele largi populare a propriei lor istorii, a propriului lor viitor. Succesele strălucite pe care le obținem în toate domeniile construcției socialiste, dinamismul dezvoltării continue a patriei noastre sînt rezultatul descătușării și afirmării plene a energiilor creatoare ale poporului, care în-

(Continuare în pagina 4)

România literară

COLEGIUL :

Ana Blandiana, Șerban Cioculescu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Ion Horea, Nicolae Manolescu, Darie Novăceanu

DIRECTOR : George Ivașcu. Redactor șef adjunct : G. Dimisianu. Secretar responsabil de redacție : Roger Câmpeanu.

Lucrările Conferinței

(Urmare din pagina 1)

Făcându-se ecoul gindurilor și sentimentelor pe care doresc să le exprime, în aceste momente deosebite, toți slujitorii scrisului românesc contemporan, poezi, proza, dramaturgi, istorici și critici literari, din toate generațiile, români, maghiari, germani și de alte naționalități, președintele Uniunii Scriitorilor, tovarășul Virgil Teodorescu, a spus :

„În numele nostru, al tuturor, scriitorii ai României socialiste, îngăduiți-mi să vă adresez, dumneavoastră, mult stimate și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, tovarășei Elena Ceaușescu, celorlalți tovarăși din conducerea partidului și statului un călduros și respectuos salut de bun venit și să exprim bucuria noastră, a tuturor, pentru participarea dumneavoastră la Conferință.

Prezența dumneavoastră aici, la lucrările Conferinței naționale a scriitorilor, adăunează semnificația acestui eveniment, ne face să simțim și mai puternic rolul și marea responsabilitate pe care scriitorul le are în societatea noastră socialistă, în viața socială a poporului, în vastul proces de făurire a conștiinței socialiste înaintate.

Atenția, deosebită grijă pe care le acordați în permanență vieții culturale a patriei, dezvoltării neîntrerupte a literaturii și artei, constituie pentru noi, scriitorii acestei țări, un îndemn de a da lucrări literare pe măsura epocii pe care o trăim, de a contribui și noi din toate puterile la împlinirea Programului partidului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

Apresiasi pe care de atâtea ori le-ați făcut cu privire la activitatea scriitorilor, indicațiile și sugestiile pe care de atâtea ori ni le-ați dat reprezintă adevărate comandamente spirituale pentru scriitori, pentru toți oamenii de cultură din România.

Asigurându-vă de adăunarea noastră deplină la politica internă și externă a partidului și statului nostru, de atașamentul profund și activ la marea operă de transformare a patriei, de dragostea și devotamentul ce vi le purtăm, vă adresăm respectuoasa noastră rugămintă de a lua cuvântul.

Primit cu entuziasm, cu bucurie și deplină satisfacție, a luat cuvântul tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU.

Cuvântarea secretarului general al partidului a fost urmărită cu mare atenție și larg interes, cu totală aprobare, ea fiind subliniată, în repetate rânduri, cu vii și prelungite aplauze de creatorii de literatură și artă participanți la Conferință.

În numele acestora, al tuturor scriitorilor din întreaga țară, români, maghiari, germani și de alte naționalități, tovarășul Virgil Teodorescu a mulțumit din toată inima pentru strălucitul cuvânt adresat creatorilor, adevărat îndreptar teoretic și practic al activității viitoare.

„Sub puternica emoție a cuvintelor rostite de dumneavoastră de la tribuna Conferinței scriitorilor, a spus el, vrem să vă asigurăm, mult stimate tovarășe secretar general, că generoasele idei exprimate, indicațiile pe care ni le-ați dat luminează cu și mai multă forță calea dezvoltării continue a artei și literaturii noastre puse în slujba omului, a frumuseții și adevărului epocii socialiste pe care o trăim.

Vă mulțumim, încă o dată, pentru prezența dumneavoastră în mijlocul nostru, pentru cuvintele pe care ni le-ați adresat, văzând în acestea atenția și prețuirea pe care partidul nostru, dumneavoastră, iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, le acordați creației literare și slujitorilor ei. Pentru noi, scriitorii, nu există o cinste mai înaltă decât aceea de a sluji cu toată ființa poporul, patria, înaltele idealuri ale Partidului Comunist Român.

Vă urăm multă sănătate, aceeași nesecată putere de muncă în fruntea partidului și statului, spre binele și fericirea întregului nostru popor.

Acest legământ al scriitorilor, această urare pe care ei i-o adresează, din toată inima, secretarului general al partidului, și-au găsit o vibrantă reafirmare în atmosfera înflăcărată de la sfârșitul sesiunii inaugurale a Conferinței, în căldura cu care tovarășul Nicolae Ceaușescu, ceilalți tovarăși din conducerea partidului și statului au fost conduși la plecare de reprezentanții tuturor creatorilor pe tărîmul generos al literaturii.

LUCRĂRILE Conferinței naționale a scriitorilor au continuat în cursul dimineții și după-amiezii de joi.

Participanții au păstrat un moment de reculegere în memoria scriitorilor care s-au stins din viață în perioada ce a trecut de la ultima conferință.

S-au ales apoi organele de lucru ale Conferinței — prezidiul, secretariatul, comisia pentru redactarea proiectului de hotărâre, comisia de validare, comisia pentru propuneri de candidați în vederea alegerii în Consiliul Uniunii Scriitorilor și în Comisia de cenzori.

A fost adoptată, de asemenea, ordinea de zi a Conferinței :

— Raportul de activitate al Consiliului Uniunii Scriitorilor ;

— Raportul Comisiei de cenzori ;

— Raportul cu privire la propunerile de îmbunătățire a Statutului Uniunii Scriitorilor ;

— Proiectul de hotărâre a Conferinței ;

— Alegerea noului Consiliu al Uniunii Scriitorilor și a Comisiei de cenzori.

În continuare, președintele Uniunii Scriitorilor, Virgil Teodorescu, a înfățișat Raportul de activitate al Consiliului Uniunii.

Scriitorul Teodor Balș a prezentat raportul Comisiei de cenzori. Raportul cu privire la propunerile de îmbunătățire a Statutului Uniunii a fost expus de scriitorul Ion Hobana. Scriitorul Domokos Géza a prezentat proiectul de hotărâre.

Au început, după aceea, dezbaterile generale asupra problemelor înscrise pe ordinea de zi. Au luat cuvântul scriitorii Constantin Chiriță, Nichita Stănescu, Constantin Toiu, Mihnea Gheorghiu, Mihail Benluc, Corneliu Leu, Ion Bănuță, care a prezentat raportul Comisiei de validare, Geo Bogza, prof. Alexandru Piru, Laurentiu Fulga, Domokos Géza, Nicolae Dragoș, Dan Deșliu, Titus Popovici,

Consiliul Uniunii Scriitorilor

1. Alexandru Ioan	30. Felea Victor	62. Philippide Alexandru
2. Anghel Paul	31. Fodor Sandor	63. Pituș Gheorghe
3. Andrițoiu Alexandru	32. Fulga Laurentiu	64. Pop Sânziana
4. Balaci Alexandru	33. Gálfalvi Zsolt	65. Popescu
5. Bălăiță George	34. Gheorghiu Tașcu	Dumitru Radu
6. Bănulescu Ștefan	35. Guga Romulus	66. Popovici Titus
7. Berwanger Nicolaus	36. Gurghianu Aurel	67. Preda Marin
8. Blandiana Ana	37. Hajdu Gyözö	68. Prelipceanu Nicolae
9. Boeriu Eta	38. Hauser Arnold	69. Raicov Svetomir
10. Bogza Geo	39. Hăulică Dan	70. Ralea Catinca
11. Boureanu Radu	40. Hobana Ion	71. Rău Aurel
12. Buzea Constanța	41. Horea Ion	72. Rebreanu Vasile
13. Buzura Augustin	42. Huszár Sándor	73. Scherg Georg
14. Caraion Ion	43. Iancu Traian	74. Simion Eugen
15. Cassian Nina	44. Ianoși Ion	75. Sintimbreanu Mircea
16. Chiriță Constantin	45. Izbășescu Mihai	76. Simionescu
17. Ciobanu Mircea	46. Jebeleanu Eugen	Mircea Horia
18. Cioculescu Șerban	47. Lászlóffy Aladár	77. Sorescu Marin
19. Covaci Aurel	48. Létay Lajos	78. Stănescu Nichita
20. Crohmălniceanu Ov. S.	49. Lovinescu Horia	79. Storch Franz
21. Deșliu Dan	50. Macovescu George	80. Sütő András
22. Dimisianu Gabriel	51. Malița Mircea	81. Szász János
23. Dinescu Mircea	52. Manolescu Nicolae	82. Szilágyi István
24. Doinaș	53. Mălăncioiu Ileana	83. Tărchilă Dan
Ștefan Augustin	54. Méliusz József	84. Tomuș Mircea
25. Domokos Géza	55. Naghiu Iosif	85. Tudoran Dorin
26. Dumbrăveanu Anghel	56. Neagu Fănuș	86. Tudoran Radu
27. Dumitrescu Geo	57. Olteanu Ioanichie	87. Toiu Constantin
28. Dumitrescu	58. Paler Octavian	88. Ulici Laurențiu
Zoe-Bușulenga	59. Papu Edgar	89. Ursachi Mihai
29. Dușescu Dan	60. Păcurariu Francisc	90. Vlad Ion
	61. Petrescu Radu	91. Zăciu Mircea

Biroul Uniunii Scriitorilor

PREȘEDINTE :

George Macovescu

VICEPREȘEDINȚI :

Constantin Chiriță

Laurențiu Fulga

Dumitru Radu Popescu

Marin Preda

Franz Storch

Sütő András

SECRETARI :

Domokos Géza

Ion Hobana

MEMBRI :

Alexandru Balaci

George Bălăiță

Ana Blandiana

Geo Bogza

Radu Boureanu

Zoe Dumitrescu-Bușulenga

Ov. S. Crohmălniceanu

Mircea Dinescu

Anghel Dumbrăveanu

Geo Dumitrescu

Eugen Jebeleanu

Létay Lajos

Mircea Malița

Ioanichie Olteanu

Octavian Paler

Nichita Stănescu

Constantin Toiu

Ion Vlad

COMISIA

DE CENZORI

PREȘEDINTE :

Teodor Balș

MEMBRI :

Vasile Băran

Dan Cristea

Nicolae Mărgescu

Constantin Nisipeanu

Vasile Sălăjan

Gheorghe Suciu

Ioana Postelnicu, Fănuș Neagu, Dinu Flămînd, Hedwiga Hauser, Ion Băieșu, Dumitru M. Ion.

ÎN A DOUA ZI a lucrărilor au fost reluate dezbaterile generale asupra raportului de activitate al Consiliului Uniunii Scriitorilor. Au luat cuvântul scriitorii Dumitru Radu Popescu, Ion Lăncrănjan, Ștefan Augustin Doinaș, Létay Lajos, Ioan Grigorescu, Romul Munteanu, Ion Nicolescu, Mircea Radu Iacoban, Ioan Alexandru, Paul Anghel, Marin Preda, Catinca Ralea, Eugen Jebeleanu, Ion Hobana, Anton Breitenhofer, Dorin Tudoran, Mihail Ungheanu, Huszar Sandor, Ileana Mălăncioiu, Leonid Dimov.

După terminarea discuției generale, participanții au adoptat, cu puternice aplauze, textul scrisorii adresate de Conferință secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Delegații la Conferință au aprobat apoi raportul de activitate al Consiliului Uniunii Scriitorilor și raportul Comisiei de cenzori.

În continuare s-a adoptat hotărîrea Conferinței. Totodată, a fost examinat și adoptat, cu unele amendamente, Statutul Uniunii Scriitorilor.

În cadrul ultimei sesiuni s-a procedat la alegerea noului Consiliu al Uniunii Scriitorilor și a Comisiei de cenzori.

ÎN PRIMA SA ȘEDINȚĂ, Consiliul Uniunii Scriitorilor, format din 91 membri, a ales Biroul Uniunii, președintele, vicepreședinții și secretarii.

În numele celor aleși, președintele Uniunii Scriitorilor, George Macovescu, a mulțumit participanților la Conferință pentru încrederea acordată, exprimînd totodată angajamentul de a acționa în permanență pentru dezvoltarea literaturii noastre socialiste, în spiritul orientărilor partidului, al prețioaselor idei și îndemnuri cuprinse în Cuvîntarea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu la deschiderea lucrărilor Conferinței.

Scrisoarea adresată TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU de Conferința națională a scriitorilor

Mult stimate și iubite tovarăse Nicolae Ceaușescu,

Conferința națională a scriitorilor din Republica Socialistă România, ale cărei lucrări s-au desfășurat în zilele de 26 și 27 mai 1977, în București, se face ecoul întregii obști scriitoricești pentru a vă exprima și cu acest prilej un fierbinte omagiu de dragoste și devotament, manifestându-și adeziunea deplină la munca și năzuințele poporului român, care, sub conducerea înțeleaptă, îndrăznească și clarvăzătoare a Partidului Comunist Român, a dumneavoastră, conducătorul nostru stimat și iubit, îndeplinește sarcinile grandioase hotărâte de Congresul al XI-lea al partidului.

Odată cu declanșarea energiilor creatoare ale întregii națiuni, cu integrarea constructivă și eficientă a tuturor forțelor în opera de edificare a noii României socialiste, scriitorii din țara noastră, angajați cu trup și suflet pe drumul propășirii patriei, al înfloririi ei materiale și spirituale, își îndreaptă gândurile lor cele mai alese și înălțătoare spre dumneavoastră, în semn de recunoștință pentru grija părintească pe care le-o purtați și strădania pe care o depuneți întru înălțarea țării pe culmile socializmului și comunizmului, ale demnității și mindriei naționale românești.

Cuvintele pline de înțelegere și pătrundere privind rosturile și menirea oamenilor condeiului și ale creației lor literare — rostite aici, de la tribuna conferinței naționale — amplele linii de perspectivă pe care le-ați deschis strădaniei noastre de făuritori ai culturii noi, legați prin toate fibrele de lupta și opera constructivă a poporului, constituie pentru noi cel mai generos și mai înălțător program de activitate.

Rolul important atribuit creației literare în opera de formare și modelare a conștiințelor, în făurirea omului nou, bucuria de a se ști prețuită, dragostea și prețuirea dovedite acum, ca și în atâtea alte prilejuri, de dumneavoastră personal oamenilor de litere, constituie suportul cel mai de preț al muncii scriitoricești, al propășirii literaturii noastre. Noi credem în valorile umane, credem că aceste valori se pot afirma și exprima într-o societate liberă, ca a noastră, de care sintem mindri, credem că numai această societate socialistă poate să ridice România pe culmile progresului și civilizației.

Vom face totul ca să înscrim în cărțile noastre adevărul și frumusețea idealurilor revoluționare pentru care trăim și muncim laolaltă: scriitori români, maghiari, germani, de alte naționalități, pentru independența și

fericirea patriei, pentru sporirea valorilor de cultură ale poporului la un înalt nivel ideologic-artistic.

Angajați în promovarea unei literaturi care să oglindească problemele complexe ale vieții noastre noi, pătrunsă de spiritul înnoitor al umanizmului revoluționar, noi milităm pentru instaurarea unui climat de profundă solidaritate scriitoricească, de înfrățire între generații.

Un număr important de personalități ale literaturii noastre au creat, în anii socializmului, opere remarcabile, dar un număr și mai mare de cărți își așteaptă autorii capabili să reflecte munca eroică a poporului, minunata lui frumusețe morală, pe care — urmind strălucitul dumneavoastră exemplu — a dovedit-o în ceasuri de grea încercare, ca și în epoca măreței construcții socialiste.

Sintem convinși că maestuosul fluviu de creație culturală și artistică al „Cîntării României”, care oglindește în undele sale înalte valori morale și avîntul vremurilor noastre, nu poate izvorî decît din marea epopee națională pe care o desăvîrșește poporul român, condus de partidul comuniștilor, în frunte cu dumneavoastră, urmaș al marilor ctitori de țară și viteji care au condus țara spre independență și libertate.

Conștiinți de împlinire, dar și de neîmplinire activității noastre, ne angajăm să realizăm poezia acestor vremi eroice, proza edificării noii personalități umane, piesele de teatru capabile să ilustreze virtuțile strămoșilor și eroismul contemporanilor. În opera de educare estetică a publicului și a scriitorilor, critica literară își asumă sarcina de înaltă cinste și responsabilitate de apreciere obiectivă a valorilor, orientînd cititorii spre înțelegerea în profunzime a cărților noastre.

Conferința națională a scriitorilor a dezbătut problemele creației literare și ale perfecționării vieții obștești ale scriitorilor. Ea a constituit proba maturității noastre, a conștiinței noastre comuniste, solicitate de nobile și dificile îndatoriri și răspunderi.

Cu gîndul la aceste îndatoriri către popor, către țară, către Partidul Comunist Român, ne exprimăm, mult stimate și iubite tovarăse Nicolae Ceaușescu, din adîncul inimilor noastre, profunda recunoștință pentru grija pe care o arătați față de tot ce se făurește pe acest pămînt și vă dorim sănătate și energie nesecată spre gloria României socialiste.

Conferința națională
a scriitorilor din România

RĂSPUNDERI

ONORATĂ la deschiderea lucrărilor cu prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, care a rostit o amplă cuvîntare, Conferința națională a scriitorilor s-a înscris ca un eveniment din cele mai importante în viața noastră literară.

Avînd loc într-o perioadă de puternic avînt creator în toate domeniile de activitate, situîndu-se în linia marilor manifestări de ordin național, precum aniversarea marii răscoală țărănești de la 1907, a Centenarului cuceririi Independenței de Stat a României, într-un an care va fi de asemeni marcat de Congresul Consiliilor oamenilor muncii și, la 30 Decembrie, de aniversarea a trei decenii de la instituirea Republicii, forum-ul din 26—27 mai a fost străbătut de tensiunea înaltelor răspunderi ce revin scriitorimii în construcția socializmului și comunizmului, în făurirea omului nou.

Ca atare, secretarul general al Partidului, după ce a trasat liniile fundamentale ale progresului general înfăptuit și, de pe această bază, perspectivele viitorului tot mai luminos al patriei și al poporului nostru, a relevat rolul important al creației literare, al artei în genere, în realizarea programului de educare și formare a omului nou, în marile înfruntări ce se desfășoară astăzi pentru progres, bunăstare, securitate și pace, pentru cauza libertății și fericirii omului. Prețioase indicații și sugestii au fost date cu privire la activitatea cercurilor și cenacurilor literare care trebuie să capete o pondere tot mai mare în viața asociațiilor și a Uniunii Scriitorilor. Cu pregnanță a fost subliniată îndatorirea scriitorilor noștri de a desfășura largi contacte cu creatorii de artă progresiști din toate țările, participînd activ la viața culturală internațională, la circulația valorilor artistice autentice, înaintate, cu caracter profund umanist, care servesc omului, prieteniei dintre popoare, cauzei destinderii și păcii. Referîndu-se la Expoziția cărții, cuprinzînd opere literare apărute în ultimii cinci ani, tovarășul Nicolae Ceaușescu a apreciat amploarea muncii de creație literar-artistică, a activității editoriale, de tipărire și răspîndire a cărții în mase, a dezvoltării presei și radioteleviziunii, atît în limba română, cît și în limbile naționalităților conlocuitoare. De unde și caldele felicitări adresate scriitorilor care au abordat cu curaj și îndrăzneală problemele complexe ale dezvoltării societății noastre, urînd tuturor încă mai multă fermitate și îndrăzneală pentru a făuri opere tot mai valoroase, demne de epoca pe care o trăim, participînd tot mai activ la mărețele transformări care au loc în România. „Aș dori — a spus tovarășul Nicolae Ceaușescu, în încheiere — ca și în domeniul scrisului să realizăm un cincinal al revoluției umaniste, al revîlțului pentru o literatură nouă, cu adevărat umană, demnă de poporul nostru, de mărețea epocă pe care o trăim”.

În însuflețita lor Scrisoare după fructuoasele dezbateri din cele două zile ale Conferinței, scriitorii au asigurat pe conducătorul iubit al partidului și statului nostru de întregul lor devotament, expresie a înaltei responsabilități civice a muncii lor artistice.

Dar despre atît de substanțiala cuvîntare a tovarășului Nicolae Ceaușescu ca și, în ansamblu, despre debaterile vii, principiale, ale Conferinței, despre spiritul creator ce le-a caracterizat, revista noastră își propune ca o nobilă îndatorire a reveni în numerele sale viitoare.

„România literară”

CUVÎNTAREA TOVARĂȘULUI

(Urmare din pagina 1)

făptuiește neabătut politica internă și externă a partidului, corespunzător intereselor vitale ale întregii națiuni.

Putem spune că tot ceea ce am realizat demonstrează cu putere că atunci când un popor este stăpîn pe destinele sale, poate înfăptui adevărate minuni, că numai sub conducerea partidului comunist, — care reprezintă forța politică conducătoare a întregii noastre națiuni, — poporul român a putut obține marile realizări de pînă acum, își are asigurat viitorul liber, comunist. (Aplauze puternice).

Pornind de la considerentul că menirea istorică a socialismului este nu numai eliberarea omului de exploatare și asuprire, asigurarea bunăstării lui materiale și spirituale, ci și făurirea unei civilizații superioare, partidul și statul nostru asigură dezvoltarea și perfecționarea continuă a învățămîntului, științei, culturii, legarea tot mai strînsă a acestora de cerințele concrete ale societății, intensificarea tot mai puternică a vieții spirituale a poporului, făurirea suprastructurii noi a orînduirii pe care o edificăm.

Marile realizări obținute în dezvoltarea forțelor de producție, în înflorirea economică și culturală generală a țării, în perfecționarea continuă a relațiilor sociale și aplicarea fermă în viață a principiilor eticii și echității socialiste, au ca urmare făurirea unui nou mod de viață, a unei concepții filozofice și atitudini morale superioare, transformarea profundă a gîndirii și conștiinței maselor largi populare. Partidul, întreaga noastră societate desfășoară o amplă activitate educativă pentru formarea trăsăturilor înaintate ale omului nou, cu un larg orizont de cunoaștere, capabil să înțeleagă și să interpreteze just complexe fenomene și procese ale naturii și societății, să participe activ și conștient la transformarea revoluționară a lumii. Acționăm consecvent pentru educarea constructorilor noii orînduirii în spiritul abnegației și sacrificiului în lupta pentru nobilele idealuri ale socialismului și comunismului, pentru slujirea patriei și apărarea libertății și suveranității ei, a cuceririlor revoluționare ale întregului nostru popor, pentru dezvoltarea curajului și pasiunii în promovarea noului, a combativității și fermității în lichidarea lipsurilor și neajunsurilor, a oricăror fenomene negative, pentru asigurarea neabătută a mersului înainte al patriei noastre pe calea socialismului și comunismului. (Vii și îndelungate aplauze). Milităm pentru dezvoltarea sentimentului patriotismului revoluționar, astfel ca fiecare cetățean să-și consacre toată energia și capacitatea creatoare înfloririi materiale și spirituale a României socialiste și nimeni să nu-și îndrepte privirea spre locuri mai calde, de aiurea, să nu aspire către o viață ușoară pe care ar putea s-o găsească de-a gata, cu condiția, desigur, de a-și trăda patria sau, cel puțin, de a lua parte la concertul de ponegrire a propriului popor, a socialismului, a libertății și independenței țării. (Aplauze puternice, îndelungate). Este cunoscut că din totdeauna mîndria, nobletea poporului nostru a fost munca dîră, eroică pentru clădirea progresului și civilizației aici, pe aceste străvechi meleaguri, prin forța propriilor sale brațe și a propriei sale minți. Datorită acestei atitudini poporul nostru a învins toate greutățile, nu a dat niciodată înapoi, s-a dezvoltat mereu, națiunea noastră și-a realizat unitatea, construind astăzi cu succes noua orînduire socială. (Aplauze puternice, prelungite). Întărim continuu încrederea și devotamentul oamenilor muncii față de partidul nostru comunist, convingerea fermă a poporului că numai urmînd politica sa creatoare, materialist-dialectică, își poate împlini idealurile cele mai arzătoare, își poate asigura un loc demn în marea familie a popoarelor lumii. Acționînd în aceste direcții, înfăptuim în viață cu succes hotărîrile Congresului educației politice și al culturii socialiste care, pe baza orientărilor Congresului al XI-lea al partidului, a elaborat programul de largă perspectivă al muncii politico-ideologice și cultural-educative pentru ridicarea conștiinței socialiste și formarea omului nou, pentru afirmarea culturii noastre în acțiunea de elevare spiritua-

lă a poporului, în concertul culturii universale. (Aplauze puternice).

Cunoașteți din hotărîrile recente ale Comitetului Politic Executiv orientarea de a pune un mai mare accent pe rolul societății, al colectivului de muncă în prevenirea unor abateri, iar atunci cînd eventual asemenea abateri au loc, de a asigura ca cei care le-au comis să se îndrepte în primul rînd în cadrul societății, al colectivului de muncă. Este o măsură cu caracter uman care va reduce simțitor numărul acelor care pînă acum erau trimiși în închisori. Dorim ca îndreptarea lor să se facă în fabrică, pe ogoare, în instituții, prin influența pozitivă a colectivelor. Tocmai în aceasta constă și trebuie să conste forța societății, a colectivității; ea însăși să vegheze ca toți cei ce trăiesc în această colectivitate să respecte normele și legile țării. (Aplauze puternice, îndelungate).

Înaintarea cu succes pe calea edificării societății socialiste multilateral dezvoltate, aplicarea consecventă în viață a Programului partidului adoptat la Congresul al XI-lea, deschid noi și tot mai largi perspective de ridicare a gradului de civilizație materială și spirituală a poporului nostru, elevare a conștiinței revoluționare a maselor, de împlinire a înaltelor idealuri ale dreptății și echității socialiste, de valorificare deplină a forței creatoare și geniului poporului nostru, de manifestare plenară a personalității umane și făurire a omului nou.

Stimați tovarăși,

Partidul și statul nostru desfășoară pe plan internațional o intensă activitate pusă în slujba idealurilor de libertate și progres ale popoarelor, de egalitate și respect între națiuni, de destindere și cooperare pașnică între state. Pornim de la realitățile lumii de azi care înfățișează tabloul unor profunde schimbări revoluționare, naționale și sociale, al unor mutații adînci în raportul internațional de forțe în favoarea cauzei progresului și păcii. În fața omenirii se pun astăzi probleme de însemnătate crucială de care depind mersul înainte al civilizației, înnoirea societății, eliberarea popoarelor de orice formă de dominație și asuprire, înlăturarea pericolului unui nou război născător, însăși securitatea planetei noastre.

Față de aceste probleme se manifestă astăzi pe plan mondial concepții diferite, moduri de abordare și soluționare citeodată diametral opuse — ceea ce determină o puternică și permanentă înfruntare între forțele înaintate, progresiste, democratice, și forțele ce reprezintă vechiul, interesele și pozițiile claselor exploatare, ale cercurilor imperialiste. Există pe de o parte concepția și principiile noi pe care le afirmăm cu tot mai multă energie popoarele, hotărîte să trăiască libere și independente, să fie deplin stăpîne pe destinele lor, pe avuția lor națională și roadele muncii proprii, să promoveze în lume relații noi, de deplină egalitate și echitate, de stimă și respect între națiuni. Există, pe de altă parte, politica anacronică, imperialistă, colonialistă și neocolonialistă de forță și dictat, de în-

călcare a drepturilor sacre ale popoarelor, a libertății și independenței lor naționale. Lupta între aceste tendințe și orientări își pune pecetea asupra întregii evoluții mondiale. În cadrul acestei mari confruntări din viața internațională contemporană, România se situează ferm alături de forțele revoluționare, progresiste, antiimperialiste, militează neobosit pentru cauza libertății și independenței popoarelor, împotriva oricăror forme de exploatare și asuprire, de dominație străină, pentru o politică nouă, de respect al dreptului fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta, calea dezvoltării social-politice, de egalitate între toate națiunile, de colaborare și pace. (Aplauze puternice, îndelungate).

O importanță deosebită acordă partidul și statul nostru dezvoltării colaborării și solidarității cu toate popoarele care edifică noua orînduire socială, întăririi unității țărilor socialiste, creșterii forței și prestigiului ideilor socialismului și comunismului în lume. Făurit în condiții istorice și sociale diferite de la țară la țară, în cadrul unei largi diversități de forme și mijloace concrete, specifice fiecărei națiuni, socialismul se afirmă tot mai puternic în lume ca modalitate superioară de organizare a societății omenesti, ca singura cale pentru eliberarea oamenilor de exploatare, pentru instaurarea unei lumi a dreptății și echității sociale, a bunăstării, libertății și fericirii tuturor popoarelor. (Aplauze puternice).

Nu ignorăm nici o clipă faptul că există încă forțe reacționare care pot pune în pericol pacea, că adepții politici de forță pot să împiedice procesul de destindere care se conturează în lume ca urmare a luptei popoarelor. Tocmai de aceea acționăm ferm, împreună cu celelalte popoare iubitoare de progres și pace, cu forțele înaintate de pretutindeni, pentru consolidarea și dezvoltarea cursului destinderii, pentru lichidarea cu desăvîrșire din viața internațională a politicii de forță și amenințare cu forța, pentru soluționarea tuturor conflictelor pe calea politică, a tratativelor pașnice, pentru întărirea încrederii și colaborării egale între națiuni. (Aplauze puternice).

În aces spirit, România se pronunță și militează ferm pentru aplicarea în viață, ca un tot unitar, a documentelor conferinței general-europene de la Helsinki, pentru înfăptuirea securității pe continentul nostru. Ne pronunțăm pentru dezvoltarea unei largi și neîngrădite colaborări economice, tehnico-științifice, culturale și în alte domenii de ordin umanitar, între toate statele europene, fără deosebire de orînduire socială, și îndeosebi, pentru trecerea neîntîrziată la măsuri practice, concrete, la dezangajarea militară a continentului, fără de care nu pot fi concepute pacea și securitatea. Dorim ca, prin eforturile tuturor popoarelor europene, pe continentul nostru să fie instaurate relații care să dea posibilitatea fiecărei națiuni să se dezvolte liber și neîngrădit, la adăpost de orice imixțiuni sau agresiuni din afară. În acest sens sîntem hotărîți să ne aducem contribuția activă la buna desfășurare a apropiatei reuniuni general-europene de

la Belgrad, astfel încît aceasta să se încheie cu măsuri concrete menite să impulsioneze aplicarea în viață a angajamentelor asumate de statele semnatare ale Actului final de la Helsinki, să ducă la progrese efective pe linia întăririi securității, colaborării și încrederii pe continent — aceasta corespunzînd nu numai intereselor popoarelor europene, ci și ale întregii umanități, asigurării unei politici noi, democratice, de pace în lume. (Aplauze puternice).

O realitate profund îngrijorătoare a lumii de astăzi este continuarea cursei înarmărilor, faptul că bugetele de război continuă să sporească, absorbînd fonduri uriașe și apăsînd tot mai greu pe umerii popoarelor, sporînd primejdia declanșării unor noi războaie nimicitoare. Împotriva adepților cursei înarmărilor, a concepțiilor care susțin că pacea și securitatea lumii se pot clădi pe arme, pe sporirea cheltuielilor militare, România se pronunță ferm pentru trecerea — pînă nu este prea tîrziu — la măsuri practice și eficiente de dezarmare și, îndeosebi, de dezarmare nucleară, pentru reducerea cheltuielilor și a trupelor, desființarea bazelor străine și a blocurilor militare opuse, pentru unirea tot mai strînsă a eforturilor popoarelor în vederea obținerii unor progrese reale în înfăptuirea acestor deziderate vitale ale omenirii. În spiritul propunerilor pe care le-am făcut la O.N.U. și în alte foruri internaționale, vom acționa și în viitor pentru a ne aduce contribuția la eforturile popoarelor de a clădi o lume fără arme și fără războaie, în care fiecare națiune să se poată consacra bunăstării materiale și spirituale, în care minunatele cuceriri ale științei și culturii să fie puse în întregime în slujba progresului, libertății și fericirii omului. (Aplauze puternice).

Vechea politică imperialistă de dominație și asuprire a împărțit lumea în țări sărace și țări bogate, făcînd ca o mare parte a omenirii să trăiască încă în inapoiere economică și socială. Lichidarea subdezvoltării, înlăturarea într-un termen cît mai scurt a marilor decalaje dintre state, constituie una din cerințele cele mai arzătoare ale păcii și progresului contemporan. Desigur, unii ar dori să mențină în continuare această stare de lucruri, relațiile inechitabile economice și politice ce au generat-o.

Iată de ce, împreună cu celelalte popoare, cu forțele înaintate de pretutindeni, România militează ferm pentru instaurarea unei noi ordini economice internaționale, bazată pe deplină egalitate și echitate, care să favorizeze progresul mai rapid al tuturor statelor, și, îndeosebi, al celor rămase în urmă, să permită accesul lor larg și neîngrădit la cuceririle științei și tehnicii moderne, ale civilizației contemporane.

Sîntem pentru o reală și efectivă democratizare a relațiilor internaționale, pentru participarea activă și nemijlocită a tuturor statelor la soluționarea problemelor vieții mondiale contemporane, pentru creșterea rolului Organizației Națiunilor Unite și al celorlalte organisme internaționale în lupta pentru destindere și colaborare, pentru solu-

NICOLAE CEAUȘESCU

ționarea problemelor complexe ale lumii de azi în interesul tuturor popoarelor, al progresului lor economic și social.

În lumea contemporană se manifestă concepții sociale și viziuni filozofice diferite în ce privește drepturile și libertățile omului, formele de organizare democratică a societății, realizarea idealurilor și aspirațiilor de bunăstare și progres ale maselor. Noi considerăm că adevărata democrație și adevăratul umanism sînt incompatibile cu perpetuarea exploatarei omului de către om și asuprirea altor popoare, cu menținerea gravelor inegalități economice, sociale și politice în cadrul societății, cu discriminările naționale și rasiale. Este greu de vorbit de existența drepturilor fundamentale ale omului într-o societate care nu asigură unor mase de milioane de oameni posibilitatea primordială de a-și câștiga existența prin muncă, care lipsește o mare parte a tinerei generații de perspectiva unui viitor sigur, a punerii în valoare a capacității și pregătirii sale, care împiedică clasele ce muncesc și produc bunurile materiale și spirituale să participe la conducerea societății, la luarea deciziilor ce privesc propria lor existență, propriul lor viitor. În contrast izbitor cu aceste realități specifice lumii capitaliste, societatea noastră, care a lichidat pentru totdeauna orice formă de exploatare și asuprire socială și națională, înfățișează tabloul garanțării unor reale și profunde drepturi și libertăți democratice, asigurînd participarea egală la muncă a tuturor, retribuirea în funcție de aportul social al fiecăruia, manifestarea neîngrădită a maselor în toate compartimentele societății, guvernarea țării de către poporul însuși, — aceasta constituind o cerință obiectivă și în același timp garanția construcției cu succes a societății socialiste multilateral dezvoltate în România. (Aplauze puternice).

România pune la baza politicii sale externe principiile independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc, militează pentru generalizarea lor în întreaga viață internațională, fiind conștientă că aceasta este condiția hotărîtoare pentru asigurarea destinderii, securității și păcii, pentru făurirea unei lumi mai bune și mai drepte pe planeta noastră.

Stimați tovarăși,

Literaturii, artei în general — ca formă de manifestare a conștiinței sociale — îi revine un rol important în realizarea programului de educare și formare a omului nou, în marile înfruntări ce se desfășoară în lumea de azi pentru progres, bunăstare, securitate și pace, pentru cauza libertății, demnității și fericirii omului.

Este o mare satisfacție pentru noi să putem constata că, în anii socialismului, scriitorii din România s-au angajat cu putere, prin operele lor, prin întreaga lor activitate, în slujba țelurilor nobile ale partidului nostru comunist, ale poporului român, atît în lupta pentru transformarea revoluționară a societății noastre, cît și în efor-

turile pentru promovarea politicii de prietenie și conlucrăre cu alte popoare, pentru o lume a colaborării, păcii și progresului. Scriitorii din toate generațiile, fără deosebire de naționalitate — români, maghiari, germani, sirbi și de alte naționalități — au dat societății opere literare de valoare, în toate genurile creației, și într-o mare diversitate de stiluri, care poartă amprenta spiritului nou, revoluționar, ce animă societatea noastră, a preocupărilor și aspirațiilor poporului, a mărețelor sale succese în edificarea orînduirii socialiste pe pămîntul României. Lucrările inspirate din realitățile țării, din lupta constructorilor socialismului, din bogata noastră istorie s-au bucurat și se bucură pe bună dreptate de prețuirea cititorilor. Cifrele dau o imagine grăitoare asupra dezvoltării creației noastre literare, a condițiilor pe care partidul și statul le-au asigurat scriitorilor, a climatului fertil, stimulator, în care se desfășoară viața literară a țării noastre în anii socialismului. Este elocvent faptul că, față de anul 1949, numărul titlurilor de carte reprezentînd producția literară originală a crescut de 3 ori în 1976, iar tirajul acestora de 5 ori, ridicîndu-se la aproximativ 11 milioane exemplare.

Ieri am vizitat expoziția cărții care cuprinde lucrări literare originale tipărite în ultimii cinci ani, înfățișînd, totodată, aspecte ale vieții culturale generale din patria noastră și ale schimbului de bunuri spirituale cu alte popoare. Pot spune că expoziția oferă un tablou convingător cu privire la amploarea muncii de creație literar-artistică din România, a activității editoriale de tipărire și răspîndire a cărții în mase, a dezvoltării presei și radioteleviziunii, atît în limba română, cît și în limbile naționalităților conlocuitoare. Expoziția pune în evidență puternica efervescență creatoare existentă pe planul artelor în țara noastră, bogata viață spirituală a societății socialiste românești, locul important pe care orînduirea noastră îl acordă culturii, ridicării nivelului de civilizație al tuturor oamenilor muncii. Iată de ce doresc, cu prilejul Conferinței naționale, să adresez cele mai calde felicitări scriitorilor care au abordat cu curaj și îndrăzneală problemele complexe ale dezvoltării societății noastre, și să vă urez tuturor să acționați cu și mai multă fermitate și îndrăzneală — nu mă refer la latura estetică, aceasta este o problemă a fiecăruia — pentru a făuri opere tot mai valoroase, demne de epoca pe care o trăim, să participați tot mai activ la mărețele transformări care au loc în România. (Aplauze puternice, prelungite).

Desigur, tot ceea ce s-a realizat în acest domeniu ne determină să considerăm mereu actuală întrebarea: Ce fel de artă, ce fel de literatură oferim societății? Este întrebarea care, fără îndoială, trebuie să constituie subiectul principal al Conferinței dumneavoastră.

Îmi amintesc întîlnirea pe care am avut-o cu 12 ani în urmă, tot în luna mai, convorbirile pe care le-am purtat atunci cu reprezentanți ai oamenilor de cultură și artă, printre care un număr important de scriitori, unii dintre ei prezenți și la conferința de față. De

atunci și pînă astăzi ne-am întîlnit de multe ori, discutînd nu o dată asupra căilor și mijloacelor de sporire a rolului artei și literaturii noastre în opera generală de făurire a noii societăți.

Nu aș vrea să rămîneți cu impresia că nu ar mai fi loc de mai bine în domeniul scrisului. Avem rezultate bune; știți însă că sînt și lucrări de o valoare mai incertă. Sigur, nu e nimic anormal în aceasta. Este firesc ca atunci cînd scriu aproape 1 000 de înși să se realizeze și opere geniale, dar și lucrări ce pot să placă pentru moment, dar care să nu dăinuie în viitor. Așa a fost întotdeauna și nu numai în domeniul scrisului, în toate sferele de activitate; așa va fi și în societatea socialistă multilateral dezvoltată, așa va fi și în comunism. (Aplauze vil, puternice).

Ceea ce vrem noi este ca aceia care și-au propus să scrie despre problemele ce preocupă societatea, să se străduiască să înțeleagă cît mai bine epoca în care trăiesc, să încerce să prezinte — în forme ce pot fi foarte diferite — cît mai veridic preocupările oamenilor, ale claselor sociale, să contribuie la înobilizarea ființei umane, la ridicarea nivelului general de conștiință al omului. Avem asemenea forțe, și ceea ce am realizat pînă acum constituie o dovadă că dumneavoastră puteți face mai mult, iar noi putem pretinde mai mult și spera că vom avea cărți mai bune, de toate genurile. (Aplauze prelungite).

Iată deci că răspunsul la întrebarea pe care am pus-o și acum 12 ani, și în alte împrejurări, nu poate fi decît unul: oamenii de litere, ca fil ai poporului lor, trebuie să exprime preocupările, dorințele, năzuințele de mai bine ale propriei națiuni, să redea, în forme specifice, diverse, măreția epocii în care trăiesc, să înțeleagă și să înfățișeze complexitatea fenomenelor sociale, lupta pentru lichidarea vechiului, pentru afirmarea noului în toate domeniile de activitate. Am arătat atunci și mereu că dorim o literatură care să contribuie activ la făurirea omului nou, la conturarea modelului uman al orînduirii comuniste. Am realizat mult, dar mai avem încă și mai mult de făcut în această direcție. Ceea ce am spus atunci, referîndu-mă la Leonardo Da Vinci, despre necesitatea de a merge direct de la sursă și a bea apă din izvor, nu din ulcior, consider că este și mai actual astăzi. Cu atît mai mult cu cît, între timp, ulcioarele s-au mai perfecționat și ele; unele sînt făcute chiar de artiști plastici, dar rămîn tot ulcioare. (Animație, aplauze puternice). Totodată, am descoperit însă și izvoare noi, cu apă tot mai bună, tot mai curată, nepoluată în nici un fel — și de aceea trebuie să sorbim direct de la izvor. (Aplauze puternice, prelungite).

Programul partidului a sintetizat în

mod minunat orientările de perspectivă în toate domeniile, inclusiv în domeniul creației literar-artistice. În acest spirit, așteptăm ca literatura să pună cu mai multă forță în evidență profunde transformări produse în structura socială a țării noastre, să reliefeze convingător relațiile de tip nou dintre oameni, condiția umană de demnitate și egalitate deplină pe care socialismul o asigură tuturor cetățenilor patriei. Arta trebuie să înfățișeze universul spiritual tot mai bogat al constructorilor socialismului, efortul lor pentru autodepășire, să surprindă și să redea cu fidelitate diferitele ipostaze în care se manifestă atitudinea înaintată față de muncă și societate, virtuțile și trăsăturile morale ale omului nou. Situîndu-se pe pozițiile înaintate ale socialismului, ale partidului, scriitorii trebuie să contribuie prin creațiile lor la perfecționarea continuă a societății, la lupta pentru mersul înainte al patriei.

Desigur, mai există multe neajunsuri și greutăți pe care trebuie să le învingem în drumul nostru către o viață tot mai îmbelsugată și fericită. Partidul, statul, poporul duc o luptă consecventă și hotărîită pentru perfecționarea continuă a tuturor laturilor vieții economice și sociale. Arta, creația literară trebuie să înfățișeze veridic această luptă a poporului pentru depășirea neajunsurilor și să ajute la înlăturarea lor. Criticînd și dezlăuind lipsurile, combătînd elementele vechiului ce se mai pot întîlni în diferite compartimente ale societății și în conștiința oamenilor, literatura trebuie să se manifeste — ca un factor activ în lupta împotriva tuturor fenomenelor negative. Este însă necesar să ne ferim și în acest domeniu — ca în toate domeniile de altfel —, ca, din cauza uscăturilor, să nu vedem pătura mare și sănătoasă, să nu vedem cum se dezvoltă și înflorește patria noastră. Împotriva uscăturilor trebuie să acționăm, să le înlăturăm. Trebuie însă, în același timp — și aceasta e valabil și pentru scriitori — să contribuim la înflorirea cîmpurilor, la înflorirea patriei noastre, atît din punct de vedere material cît și spiritual, la înflorirea conștiinței poporului nostru. Atunci vom putea spune că ne facem datoria față de popor! (Aplauze prelungite).

Cele mai puternice, mai palpitate și emoționante conflicte generate de lupta dintre vechi și nou, de afirmarea impenetrabilă a principiilor de viață înaintate, împotriva mentalităților depășite, retrograde, se pot întîlni în climatul activității clocotitoare din fabrici și uzine, de pe ogoare, din instituții, acolo unde se creează bunurile materiale și spirituale, unde se formează omul so-

(Continuare în pagina 6)

26 — 27 mai

Conferința națională a scriitorilor

CUVÎNTAREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

(Urmare din pagina 5)

cietății noastre, liber și stăpîn pe desti-
nele sale.

Stimați tovarăși,

Anul acesta am aniversat și vom
mai aniversa unele evenimente de im-
portanță crucială pentru istoria patriei
noastre, cum sînt împlinirea a 70 de
ani de la marea răscoală țărănească
din 1907, gloriosul centenar al cuceririi
independenței de stat a României, îm-
plinirea a 30 de ani de la proclamarea
Republicii. Desigur, în cinstea acestor
aniversări s-au creat, atît în literatură,
cît și în celelalte domenii ale artei, o
serie de lucrări valoroase. Cunoaștem,
de asemenea, că altele sînt în curs de
realizare. Vom sărbători în 1980 îm-
plinirea a 2050 de ani de la formarea
primului stat centralizat dac. care a
avut un rol de seamă în dezvoltarea ul-
terioară a vieții și a societății pe aceste
meleaguri. De atunci și pînă în zilele
noastre s-au succedat atîtea și atîtea
evenimente mari, dintre care unele au
fost redade, iar altele așteaptă să fie
înfrățite, într-o manieră artistică cît
mai plăcută, glorificînd minunatele tra-
diții de luptă pentru neam, pentru
independență, pentru o viață demnă,
liberă, a poporului nostru. (Aplauze
puternice). Sînt convins că toate aceste
mari sărbători, care prilejuiesc releva-
rea unor caracteristici de seamă ale bo-
gatei noastre istorii, vor însuși tot
mai mulți poeți, prozatori, dramaturgi,
ca și alți artiști, să-și consacre talentul
unor opere care să cînte marile virtuți
ale înaintașilor, dirzenia și neînfricarea
generațiilor trecute în apărarea gliei
strămoșești, a ființei proprii a poporu-
lui nostru. Evocarea acestor evenimen-
te să fie un prilej de a pune și mai
pregnant în evidență rolul uriaș jucat
în lupta pentru libertate și o viață mai
bună de clasa muncitoare, de țărîni,
rolul hotărîtor al maselor populare, al
poporului, ca principal făuritor al isto-
riei noastre.

O datorie de onoare este punerea în
valoare a marilor creații literar-artistice
ale înaintașilor și, în primul rînd, re-
liefarea, studierea, aprofundarea și
cinstirea, așa cum se cuvine, a minu-
natei opere culturale făurite și transmi-
se, din generație în generație, de ta-
lentatul nostru popor. Arta populară,
expresie a geniului creator al poporului
nostru, a particularităților spirituale și
înalțelor sale virtuți morale, rămîne
permanent unul din principalele iz-
voare de fantezie, experiență de viață
și profunzime a gîndirii, care poate
ajuta pe scriitorii și artiștii noștri să
făurească o literatură și artă autentică,
purînd amprenta puternică a specifi-
cului național. Avem tot dreptul să fim
mindri de ceea ce a creat poporul nos-
tru, de arta populară ce oglindește
talentul creatorilor din sînul poporului,
care, chiar dacă nu s-au numit neapă-
rat scriitori, au făurit balade, poezii, po-
vestiri, pentru care — vă rog să nu-mi
luați în nume de rău — pot fi invidiați
și de scriitorii de astăzi. (Aplauze pu-
ternice).

Așa cum am mai arătat, forța tran-
sformatoare a artei este condiționată
într-o măsură hotărîtoare de concepția
filozofică ce stă la baza ei. Doresc să
subliniez, și cu acest prilej, că funda-
mentul ideologic al artei și literaturii
societății noastre nu poate fi decît so-
cialismul științific, materialismul dia-
lectic și istoric, — ideologia dominantă
în România, arma încercată a partidu-
lui nostru comunist, a întregului popor
în lupta pentru edificarea noii orîn-
duiri. Filozofia materialist-dialectică —
superioară prin caracterul său științific,
profund rațional, prin faptul că por-
nește de la analiza legilor obiective ale
dezvoltării sociale — permite artistului
să găsească răspunsuri clare marilor
preocupări ale omului contemporan,
complexelor probleme sociale și morale
ale zilelor noastre. Aș putea spune că
ea constituie o busolă sigură, foarte
perfecționată, cu care te poți orienta
în deșul concepțiilor ce există în lu-
me — în care mulți se rătăcesc cîte-
odată. Folosind-o cu pricepere, nu te
vei putea niciodată rătăci, vei rămîne
permanent de partea progresului, a po-
porului, a națiunii tale. (Aplauze pu-
ternice, prelungite). Fără îndoială că
însușirea tot mai profundă și organică
a concepției științifice a partidului des-
pre lume și viață va pune și mai mult
în valoare talentul artistului, îl va

ajuta să interpreteze în mod just fe-
nomenele și procesele sociale pe care le
abordează, să sporească forța educa-
tivă și capacitatea de influențare a
operei sale.

Am vorbit nu de mult de învățămî-
nțele uriașe pe care le-am tras din ca-
stastrofa de la 4 martie. Această încer-
care grea a pus cu putere în evidență
spiritul eroic, forța și dirzenia minuna-
tului nostru popor. În aceste împreju-
rări s-a putut vedea că, într-adevăr,
procesul complex de formare a omului
nou, de dezvoltare a conștiinței socia-
liste, de întărire a solidarității sociale
a poporului, a înregistrat succese re-
marcabile. E greu de explicat altfel com-
portarea demnă, fermă, hotărîtă a po-
porului nostru, care a uimit pe mulți
observatori de peste hotare. Iată de ce
pîtem răspunde acum acelora care ne
întrebă: Ce va fi omul nou? Ce
fel de om vreți să creați? Vrem să
creăm un om drept, un om cîstît, un
om care să se preocupe și de el și de
semenii lui, care să înțeleagă că soli-
daritatea socială este condiția dezvoltării
națiunii, condiția independenței,
bunăstării și fericirii. (Aplauze pu-
ternice, prelungite).

Dorosc să subliniez și cu acest pri-
leaj răspunderea mare ce revine în sti-
mularea și orientarea creației noastre
literare criticii și teoriei estetice, ba-
zate pe concepția filozofică a materia-
lismului dialectic și istoric. Cultivînd
consecvent spiritul obiectiv, științific
în judecarea valorilor literare, manifes-
tînd exigență principală față de lipsu-
rile și fenomenele negative din sfera
creației, critica trebuie să încurajeze cu
pasiune orientările pozitive, valorile au-
tentice, să constituie un sprijin real în
dezvoltarea literaturii noastre noi, re-
voluționare.

ținut superior și o limbă unică — deși
se poate scrie în limba română, în ma-
ghiară, germană, sîrbă, în idiș și în al-
tele — limba concepției revoluționare
despre lume și societate, limba socialis-
mului și comunismului! (Aplauze pu-
ternice, îndelungate). Cenaclurile, di-
feritele forme de dezbateră a lucrărilor
literare de către scriitorii înșiși trebuie
să imprime un spirit exigent pentru ca,
în acest cadru democratic, împreună cu
criticii, să se realizeze îndepărtarea a
ceea ce colectivul consideră că nu co-
respunde, astfel ca, într-adevăr, să nu
mai fie nevoie de altă intervenție în
acest domeniu. (Aplauze îndelungate).
Cred că putem acorda această încre-
dere conducerii Uniunii Scriitorilor.
Sînt convins că se va realiza succesul
scontat. (Aplauze).

Stimați tovarăși,

Punînd în centrul operelor lor rea-
litatea, lupta poporului român pentru
progres și o viață mai bună, participînd
activ la marea operă de edificare a
socialismului și comunismului pe pămîntul
României, scriitorii noștri nu
trebuie și nu pot rămîne în afara ma-
rilor confruntări care au loc în lumea
contemporană, în lupta ce se desfășoară
pe plan mondial între forțele progresu-
lui și păcii și forțele reacționare impe-
rialiste, colonialiste și neocolonialiste.
Scriitorii trebuie să se situeze ferm a-
lături de toți cei care militează pentru
cauza libertății, independenței și pro-
gresului, pentru destindere și colaborare
internațională.

Acum, cînd pe plan internațional unii
încearcă să utilizeze mijloacele nobile
ale artei drept instrumente de învrăjbire
între națiuni, de propagare a obscuran-
tismului, a neofascismului, misiunea de

teratura noastră să pătrundă cît mai
larg în lume, ducînd pretutindeni mes-
ajul muncii creatoare a poporului nos-
tru, al aspirațiilor sale de pace, prie-
tenie și colaborare cu toate popoarele
lunii. (Aplauze puternice, îndelungate).

Pentru îndeplinirea acestor mari
răspunderi sociale ale slujitorilor scri-
sului din țara noastră, importante în-
datoriri revin Uniunii Scriitorilor, care
trebuie să-și îmbunătățească munca.
Punînd pe primul plan dezbateră a
profundată și exigentă a problemelor
creației, a lucrărilor literare făurite de
membrii ei, Uniunea trebuie să joace
un rol tot mai activ în orientarea mun-
cii scriitorilor spre problematica cen-
trală a etapei istorice pe care o par-
curge astăzi România socialistă, în or-
ganizarea participării lor la întreaga
viață social-politică a țării, la eforturile
poporului pentru înfrățirea progra-
mului partidului de edificare o socie-
tății socialiste multilateral dezvoltate
și înaintare a patriei noastre spre co-
munism. (Aplauze îndelungate).

Stimați tovarăși,

În încheiere, doresc să exprim încă
o dată, în numele conducerii partidu-
lui și statului, al meu personal, deplina
încredere că lucrările Conferinței na-
ționale a scriitorilor, desfășurate în-
tr-un spirit de înaltă responsabilitate
și exigență, vor stimula puternic efor-
turile tuturor scriitorilor pentru îmbogă-
țirea patrimoniului național cu noi
opere literare valoroase, înscriindu-se
ca un moment important în întreaga
viață cultural-artistică a patriei noastre
socialiste.

Sîntem în cîincinalul revoluției teh-
nico-științifice. Oamenii de știință s-au

Domokos Géza, Virgil Teodorescu și Constantin Chiriță în timpul lucrărilor Conferinței

O formă democratică, de analiză și
dezbateră competentă a lucrărilor lite-
rare — de altfel cu bogate tradiții în
trecutul culturii noastre — o constituie
activitatea cercurilor și cenaclurilor li-
terare care trebuie să capete o extin-
dere și o pondere tot mai mare în viața
asociațiilor și a Uniunii Scriitorilor. Or-
ganizarea acestor dezbateri poate și
trebuie să contribuie la perfecționarea
continuă a lucrărilor literare, a operei
de ansamblu a fiecărui scriitor, să de-
termine scoaterea la iveală și formarea
a noi și noi talente din rîndul tineret-
ului, din rîndul maselor largi populare.
Activitatea cercurilor și cenaclurilor li-
terare trebuie să se desfășoare într-o at-
mosferă de colegialitate și sprijin reci-
proc, într-un spirit exigent, creator,
constructiv. Ar trebui, de fapt, ca cer-
curile și cenaclurile literare să-și asu-
me tot mai mult răspunderea pentru
promovarea unei literaturi valoroase
din toate punctele de vedere, atît al
conținutului cît și al formei. Ele să ve-
gheze permanent împotriva uniformi-
zării, pentru diversificarea tot mai largă
a scrisului, luptînd însă pentru un con-

cinste a scriitorilor noștri este de a
lupta prin operele lor pentru realizarea
în viață a principiilor noului umanism,
ale deplinei egalități și respectului reci-
proc între națiuni, pentru înfrățirea
aspirațiilor tuturor popoarelor de a trăi
libere, nestîrjinate, într-un climat de
pace și destindere.

Partidul și statul nostru se pronunță
pentru o largă colaborare cultural-
artistică internațională, pentru un intens
schimb de valori spirituale între po-
poare, care să contribuie la mai buna
cunoaștere reciprocă și apropierea între
națiuni, la întărirea încrederii și prie-
teniei dintre ele. Scriitorii din țara
noastră trebuie să se desfășoare largi con-
tacte cu creatorii de artă progresiști din
toate țările, participînd activ la viața
culturală internațională, la circulația
valorilor artistice autentice, înaintate,
cu caracter profund umanist, care ser-
vesc omului, prieteniei dintre popoare,
cauzei destinderii și păcii. Va tre-
bui ca în viitor Uniunea Scri-
torilor, Consiliul Culturii și Educației
Socialiste, celelalte foruri culturale,
să acționeze mai energic pentru ca li-

angajat să realizeze și au realizat deja
rezultate valoroase în acest domeniu.
Aș dori ca și în domeniul scrisului să
realizăm un cîincinal al revoluției uma-
niste, al revoluției pentru o literatură
nouă, cu adevărat umană, demnă de
poporul nostru, de marea epocă pe
care o trăim. (Aplauze îndelungate,
puternice).

Cu aceste dorințe și cu această con-
vingere, urez succes deplin lucrărilor
reuniunii dumneavoastră. Vă doresc
dumneavoastră, tuturor scriitorilor, rea-
lizări și satisfacții tot mai mari pe că-
rîm nobile al creației, în înfrățirea
artei noastre socialiste, în sporirea con-
tribuției sale la construcția socialismu-
lui și comunismului, la făurirea omului
nou!

Vă urez multă sănătate și fericire!
(Aplauze puternice, îndelungate; cel
prezent în sală ovaționează, într-o at-
mosferă de puternică însuflețire și en-
tuziasm, pentru Partidul Comunist
Român, pentru Comitetul său Central,
pentru secretarul general al partidului
și președintele Republicii, tovarășul
Nicolae Ceaușescu).

Raportul Consiliului Uniunii Scriitorilor

26 — 27 mai

Conferința națională a scriitorilor

EVOCÂND cei cinci ani care au trecut de la ultima conferință națională, raportul a subliniat că Programul Partidului Comunist Român — adoptat de Congresul al XI-lea — a devenit un îndreptar crucial în întreaga activitate economică-socială a țării, justetea lui teoretică fiind dovedită în fiecare zi. Un rol determinant în elaborarea întregului nostru plan de făurire a unei orânduiri puse în slujba omului — rațiunea supremă a tuturor eforturilor noastre — precum și în realizarea acestui plan grandios, l-a avut și el are tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, președintele republicii. Personalitatea care imbină forța generalizatoare a gândirii teoretice cu un deosebit simț al practicilor, visul cutezător cu dirzenia muncii fără preget, patriotismul fierbinte cu internaționalismul socialist, tovarășul Nicolae Ceaușescu prin contribuția sa capitală la opera edificării noii societăți pe pământul patriei noastre, a îmbogățit substanțial întregul tezaur al gândirii marxist-leniniste creatoare, ocupând un loc prestigios în istoria mișcării revoluționare-democratice de pretutindeni. Acum, cînd facem bilanțul muncii noastre, sintem deosebit de bucurosi că putem mulțumi tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru grija pe care o poartă breslei noastre pentru dragostea și exigența sa față de literatură și oamenii scrisului, pentru indicațiile și sugestiile atât de fertile pe care ni le-a dat în decursul acestor ani, pentru condițiile care s-au creat în vederea înfloririi literaturii contemporane.

Reliefînd rolul esențial pe care partidul îl atribuie literaturii și artei în formarea omului de tip nou, în raport se arată: Cele mai bune cărți ale ultimilor ani răspund acestor înalte îndatoriri, ele sînt mărturia angajării depline și profund conștiente a scriitorilor din țara noastră în opera de construcție morală a caracterelor, de sprijinire a valorilor noii noastre spiritualități și a vastului program educativ inițiat de partid.

Datorită politicii înțelepte a Partidului Comunist Român în domeniul culturii, s-a instaurat un fertil climat de creație, îndrumarea de către partid, recomandările de înaltă semnificație principială și practică desprinse din documentele de partid, din cuvîntările tovarășului Nicolae Ceaușescu, din întîlnirile sale de lucru cu oamenii de artă și cultură au avut un rol adînc stimulator în dezvoltarea și continuarea înfloririi a literaturii române contemporane. Este semnificativ că în perioada 1 ianuarie 1972—31 decembrie 1976 producția editorială de carte beletristică se cifrează la 6782 de titluri apărute într-un tiraj de 143.412.000 exemplare, din care peste 1.200 titluri în limbile naționalităților conlocuitoare, într-un tiraj de aproape 8 milioane exemplare. Este, de asemenea, demn de relevat că în aceeași perioadă 341 de noi piese originale au prilejuit 609 spectacole în premieră pe scenele teatrelor din țară.

Pe ansamblul creației literare, se remarcă o orientare evidentă către temele de interes civic larg și problemele de stringență actualitate. Interesul arătat istoriei naționale decurge tot dintr-o perspectivă contemporană, evenimentele trecutului fiind privite ca momente ale împlinirii aspirațiilor și idealurilor poporului. În toți acești ani literatura și-a făcut mereu simțită prezența împărțînd și dînd o expresie plină avînturilor, griilor și bucuriilor națiunii. Se cuvine subliniat că la apelul partidului au răspuns, prin realizări substanțiale menite să înalte conștiința socialistă a maselor, autori de toate vîrstele și de toate naționalitățile, confirmînd încă o dată unitatea frontului nostru scriitoricesc.

Raportul a întreprins apoi, o incursiune în evoluția diferitelor genuri literare. Se evidențiază opțiunea declarată a poezilor pentru o lirică plină de substanță, înăripită de marile sensuri ale epocii.

Profund angajată social, poezia din ultimii ani se face în tot mai mare măsură ecoul sentimentelor cetățenești majore și izbutește, nu o dată, să înflăcăreze sufletele oamenilor pentru marile idealuri ale libertății, echității, dragostei de țară. Dînd locul cuvenit idealurilor civice, poezia noastră a cultivat, ca o tendință distinctă, prin cei mai devotați reprezentanți ai ei, lirica de înaltă inspirație și semnificație patriotică.

Raportul a remarcat, totodată, cantitatea nicidecum neglijabilă a unor versuri de serviciu, alcătuite din clișee uzate, cu un vocabular și o imagistică umflate, subliniind nevoia creșterii responsabilității și exigenței la reviste și edituri spre a bara drumul subproducției literare.

Proza a reputat, de asemenea, în anii din urmă, succese importante, mai ales pe tărîmul epicii de largă respirație, unde multe scrieri au găsit un ecou fără

precedent printre cititori, ajungînd la tiraje neatîrîșe rîdicată înainte. Unele se vădesc a fi realizări durabile, care vor fi reținute cu certitudine și de istoria literară. Iată de ce se poate vorbi azi, la noi, de un adevărat moment al romanului. Este evidentă, în ultima vreme, o orientare marcată a prozei noastre către o abordare curajoasă a vieții. S-a întărit convingerea prozatorilor noștri că, mergînd pe acest drum, lărgit considerabil grație tuturor cuceririlor artei narative, moderne, pot răspunde cu o maximă eficiență cerințelor epocii și îndemnilor partidului de a surprinde fizionomia societății românești în plin proces revoluționar sau de a reconstitui trecutul național și a-l face să vorbească prezentului. Vorbitorul a remarcat atracția prozei noastre contemporane pentru faptul autentic, apariția romanelor care, de pe poziții marxiste, explorează cu îndrăzneală una din perioadele cele mai frămîntate ale trecutului nostru apropiat, tratînd aspecte ale rezistenței românești antifasciste, mai puțin explorate în lucrările istorice de specialitate.

Într-o serie de cărți nu sînt ignorate contradicțiile sociale încă existente și se dezvăluie prin intermediul unor situații conflictuale specifice, mentalități, atitudini și fenomene care nu au nimic comun cu spiritul eticii și echității socialiste.

Orientarea precumpănitoare spre realism a prozei noastre nu exclude, ci, dimpotrivă, încurajează o mare diversitate de modalități artistice subordonate unei viziuni capabile să exprime plenar

rea viziunilor ce sîrăcesc și deformează realitățile socialiste, fie idilizîndu-le, fie prezentîndu-le în culori ostentativ-intu-necate, neconforme adevărului vieții. Concepțiile străine umanismului: revoluționar sau ideile false, răspîndite în afara hotarelor patriei, privind literatura noastră socialistă, nu-și primesc totdeauna replica din partea criticii. Contribuția teoretică a criticii marxiste românești la rezolvarea unor probleme actuale ale culturii și abordarea lor cu metode noi de cercetare s-ar cuveni să fie mai vie.

Literatura naționalităților conlocuitoare din țara noastră (maghiară, germană, sîrbă, ucraineană și de limbă idîș), parte integrantă din patrimoniul cultural socialist al României, a cunoscut în acești ani o dezvoltare continuă.

Succesele deosebite obținute în anii din urmă de literatura naționalităților conlocuitoare din patria noastră se datorează, în primul rînd, modului în care — conform politicii marxist-leniniste a Partidului Comunist Român în problema națională — a fost abordată chestiunea unității firești dintre conținutul social al operei artistice, momentul istoric pe care aceasta îl reflectă și forma specifică de exprimare, respectiv limba în care este scrisă.

Evoluția din ultimii ani a literaturilor naționalităților conlocuitoare atestă, fără echivoc, că reflectarea în cărțile scrise a realizărilor din țara noastră, accentuarea caracterului angajat-militant, contribuția la procesul de autocunoaștere, cultivarea exigență a limbii materne și a tradițiilor umanist-progresiste proprii, afir-

mește creația literară propriu-zisă, dar și în privința condițiilor de viață

Este de datoria noastră să răspundem la tot ceea ce s-a făcut și se va face pentru noi nu numai prin opere valoroase, ci și militînd pentru un climat literar elevat, pentru instaurarea unor raporturi cu adevărat colegiale între toți membrii breslei noastre. Ținuta civică a unui scriitor, profilul său moral se definesc, în primul rînd, printr-un comportament loial, printr-o sinceră și permanentă dăruire față de marile idealuri ale țării, ale partidului. Prin întreaga sa atitudine, scriitorul trebuie să se dovedească un om cu înalte trăsături civice morale, să fie exemplu de conduită în relațiile sociale, precum și în relațiile cu colegii de breaslă.

Ca organizație profesională și obștească, făcînd parte din Frontul Unității Socialiste, Uniunea Scriitorilor s-a preocupat îndeaproape de intensificarea contactelor cu masele largi de oameni ai muncii. În scopul asigurării unor condiții cât mai propice pentru cunoașterea de către creatori a vieții, a transformărilor revoluționare ce au avut loc în societatea noastră socialistă în acești ani, Uniunea și asociațiile au organizat sute de manifestări scriitoricești în mari unități industriale și agricole, case de cultură, cămine culturale, de la orașe și sate, școli și universități. Această activitate a cunoscut o puternică intensificare prin participarea creatorilor la Festivalul național „Cîntarea României”

În ce privește activitatea celor unsprezece reviste ale Uniunii Scriitorilor, raportul reliefează efortul pozitiv al publicațiilor literare, ca și numeroase deficiențe în activitatea acestora.

Editura Cartea Românească și-a onorat în acești ani îndatoririle asumate la înființarea sa, publicînd lucrările scriitorilor consacrați, dar afirmîndu-se și prin lansarea a numeroase talente noi. Sub egida ei au apărut în toate genurile opere de certă valoare, care abordează aspecte și fenomene esențiale ale epocii noastre. Au fost acceptate însă, din păcate, spre tipărire și lucrări cu un mesaj confuz și de valoare artistică neconvingătoare.

În condițiile afirmării tot mai largi a țării noastre pe arena internațională, se remarcă o creștere continuă a interesului opiniei publice mondiale față de realizările României socialiste. Uniunea Scriitorilor a răspuns acestui interes sporindu-și contribuția la răspîndirea și cunoașterea culturii noastre peste hotare, la facilitarea contactului cu valorile certe ale spiritualității românești. Din inițiativa Uniunii, sau la solicitarea unor edituri, reviste, instituții culturale, au fost realizate traduceri de proză, poezie, eseuri, însoțite de prezentări. Eforturile s-au materializat în apariția unor volume, antologii, numere speciale și pagini ale unor reviste străine consacrate literaturii române. Se cuvine subliniat îndeosebi, în acest domeniu al acțiunilor desfășurate pentru popularizarea literaturii noastre, succesul Colocviului traducătorilor de literatură română, organizat la București.

O atenție deosebită a fost acordată valorificării acțiunilor prevăzute în înțelegerea de colaborare cu uniunile de scriitori din țările socialiste.

În același timp, membrii Uniunii Scriitorilor au participat activ la diferite manifestări internaționale, la congrese, conferințe, simpozioane, acțiuni ce se vor continua și intensifica în viitor.

Arătînd că schimbul de valori culturale nu trebuie să fie stînjinit de apartenența unei țări la un sistem sau altul, fiind menit să valorifice contribuția specifică a fiecărei națiuni, raportul a subliniat că, în concepția noastră, schimbul de valori culturale nu pot fi decît selective. Iată de ce acordăm un deosebit interes culturii țărilor socialiste. Iată de ce nu confundăm valorile reale ale culturii altor țări cu industria culturii și sintem hotărîți să nu tolerăm infiltrarea ideologiei capitaliste în societatea noastră.

Raportul prezintă în continuare sarcini ce stau în fața Uniunii Scriitorilor, a întregii obști scriitoricești, izvorite din hotărîrile Congresului al XI-lea, ale Congresului educației politice și al culturii socialiste, din Programul de măsură adoptat de Plenara din noiembrie 1976 a C.C. al P.C.R., din expunerea secretarului general al partidului la ședința comună a C.C. al P.C.R., a Marii Adunări Naționale și a Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale, documente care jalonează obiectivele și direcțiile fundamentale ale dezvoltării culturii noastre în etapa actuală.

În încheiere raportul a subliniat: Încercători în izbinzile minunatului și eroicului nostru popor și în capacitatea lui verificată de a se construi pe sine, demn, și prin el Patria — republica noastră iubită, România socialistă — noi, scriitorii, ne angajăm să dăm opere vrednice de grandioasa misiune istorică a poporului nostru, avîntat către zările comunismului.

TEXT REZUMAT

și să militeze pentru idealurile umanismului socialist. Există o categorie mare de scrieri epice valoroase care utilizează cu succes parabola, simbolurile, planurile alegorice, elementul fantastic, contrapunctul narativ etc.

În ultimii ani s-a înregistrat un reviriment și în dramaturgie. Principalele succese le-a cunoscut teatrul-dezbateri în jurul anumitor aspecte ale vieții cotidiene, ale relațiilor noi, umane, ale comportărilor cetățenești etc.

Succese serioase s-au înregistrat și în domeniul dramaturgiei istorice, axate pe evocarea anumitor evenimente-cheie din existența națională, sau a unor personalități, reprezentanți iluștri ai luptei poporului nostru pentru independență, libertate și dreptate socială.

Au fost totodată semnalate și anumite slăbiciuni care mai persistă, se mai cultivă schematicismul rezolvării conflictelor, reapare aceeași sofisticare a sufletului oamenilor muncii, constatată și în proză, efect al ocularii tensiunilor adevărate și ciocnirilor reale între nou și vechi.

Într-o literatură cu o mare tradiție a genului cum e a noastră, comedia satirică pe teme actuale e încă insuficient cultivată.

S-a relevat, de asemenea, și contribuția sporită a scriitorilor la elaborarea unor scenarii cinematografice merituose, care au dus la realizarea mai multor filme izbutite, ca și necesitatea unui efort scriitoricesc mai substanțial care să contribuie la ridicarea calității filmului românesc, la afirmarea lui pe plan internațional.

În literatura destinată copiilor și tineretului se constată în ultimii ani o serie de succese datorate mai ales lărgirii considerabile a universului tematic și îmbogățirii mijloacelor literare.

Așa cum se arată în Programul P.C.R., adoptat la Congresul al XI-lea, condiția îndeplinirii cu succes a misiunii critice este situarea ei fermă pe pozițiile filozofiei materialist-dialectice și istorice. Pornind de la acest temel teoretic și ideologic, activitatea critică cunoaște în anii din urmă un bilanț pozitiv în ceea ce privește valorificarea marilor autori naționali clasici și moderni, a principalelor curente de idei și mișcări literare.

S-au înmulțit lucrările de teoria literaturii și estetice remarcabile prin ținuta lor științifică. Informația la zi și interpretarea originală a unor orientări moderne, în spirit critic marxist. S-a lărgit aria de cuprindere a muncii de valorificare a moștenirii literare.

Pe linia îndrumărilor date de tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul la Congresul al XI-lea cu privire la necesitatea întăririi spiritului militant al criticii, a îndepărtării unor tendințe de „mușamalizare” și a intereselor de grup, critica trebuie să-și accentueze combativitatea față de unii autori sau de unele tendințe. De asemenea, se mențin slăbiciuni în analiza concepției filozofice ce se desprinde din anumite cărți, în combate-

marea nestîngerită a trăsăturilor caracteristice naționale sînt elemente care contribuie în mod hotărîtor la dezvoltarea acestor literaturi, la adîncirea continuă a unității culturii noastre socialiste, la întărirea frăției între poporul român și naționalitățile conlocuitoare, prin apropiere spirituală, înțelegere și stimă reciprocă.

În spiritul politicii partidului nostru, traduceri tind să cuprindă întreaga hartă a culturii mondiale — se arată în raport. Putem afirma cu satisfacție că ne-am apropiat astăzi numeroși autori admirabili ai Asiei, Africii și Americii Latine. Dar se cuvine să facem mai mult spre a cunoaște prin creația literară viața și lupta popoarelor „lumii a treia”, universul lor spiritual. Vom traduce în continuare operele pe care le-a luminat de-a lungul timpului, și în toate colțurile lumii, flacăra nemuritoare a umanismului, dar vom respinge scrierile destinate să propage neîncrederea în om, să insinueze idei dizolvante, să cultive instinctele josnice, să exalte barbaria, cruzimea, obscurantismul.

Traducerile din literatura română în limbile naționalităților conlocuitoare și fenomenul de reciprocitate ocupă un loc aparte, ducînd la consolidarea unității spirituale a tuturor cetățenilor patriei noastre.

Raportul avansează totodată o serie de acțiuni pentru ca literatura română clasică și contemporană și cea a naționalităților conlocuitoare să-și capete locul cuvenit în circuitul valorilor universale.

Ocupîndu-se apoi de diferite aspecte ale activității Uniunii Scriitorilor după Congresul al XI-lea, vorbitorul a subliniat sprijinul permanent și neprețuit pe care l-a constituit contactul strîns cu conducerea de partid, personal cu tovarășul Nicolae Ceaușescu. În cadrul întîlnirilor de lucru pe care secretarul general al partidului le-a avut cu scriitorii au fost dezbătute cu deplină sinceritate și răspundere problemele creației literare, ca și problemele vieții scriitorilor și ale activității Uniunii, demonstrîndu-se astfel încă o dată interesul și prețuirea fără precedent de care se bucură literatura și arta în România socialistă.

În această perioadă, comitetele asociațiilor de scriitori au primit aproape 400 de noi membri titulari și stagieri, Uniunea avînd acum aproape 1200 membri.

Existența a 12 edituri care publică literatură, printre care și Cartea Românească, a creat, fără îndoială, un cadru favorabil apariției multor cărți de valoare. Nu se omite însă în raport faptul că s-au înregistrat și unele neajunsuri în relațiile dintre scriitori și edituri.

Referîndu-se apoi la modul cum s-a ocupat Uniunea de problemele materiale, de viață, ale membrilor săi, raportul a menționat o serie de cifre și fapte revelatoare, arătînd: Toți cei prezenți aici am simțit nemijlocit ajutorul dat de partid scriitorilor, nu numai în ceea ce pri-

D. R. Popescu, Marin Preda, Eugen Jebeleanu

Geo Bogza împreună cu George Macovescu

26 - 27 mai

Conferința națională a scriitorilor

DIN CUVÎNTUL

În cuvîntul său, scriitorul **CONSTANTIN CHIRIȚĂ** a spus: „Am întîmpinat aici, în sala conferinței, pe secretarul general al partidului, pe ceilalți tovarăși din conducerea partidului și statului nostru, urîndu-le bun venit și dovedindu-le sinceritatea acestei urări. Am ascultat împreună cuvîntarea atît de cuprinzătoare, atît de bogată, atît de necesară pentru noi și pentru alții, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, urîndu-i și ei un bun venit foarte cald, din inimă, pentru că am simțit în ea nu numai ideile nobile umaniste, ideile revoluționare care îl caracterizează pe secretarul general al partidului nostru, ci și multă căldură, acea căldură sinceră pe care o așteaptă și pe care o merită scriitorii noștri.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu ne-a vorbit, în primul rînd, despre patrie și despre răspunderea pe care o avem față de ea noi toți, scriitorii români, maghiari, germani și de alte naționalități. De aceea, cel dintîi gînd pe care vi-l exprim este acela al adeziunii clare față de această idee, foarte nobilă, foarte generoasă, de patrie, pe care ne-a dezvăluit-o secretarul general al partidului nostru.

Preluînd această răspundere, înțelegem și mereu subînțelegem din cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu și proclamăm-o, dacă îmi îngăduiți, ca adevăr al nostru, al tuturor, as vrea să mă opresc în continuare asupra altei idei pe care a formulat-o aici secretarul general al partidului și care mi se pare deosebit de importantă pentru întreaga noastră obște. Apreciînd realismul și umanismul literaturii noastre contemporane și înfățișînd, totodată, complexitatea societății noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu ne-a cerut mai multă fermitate și îndrăzneală în abordarea problemelor actuale, ne-a cerut mai mult curaj, mai mult patos în cărțile pe care le scriem și pe care le dedicăm lumii din jurul nostru. Sînt convins că apelul secretarului general va înflăcără multe energii. Momentul istoric în care ne aflăm — a continuat vorbitorul — dublează îndatoririle care ne revin, datorită de a realiza o mare literatură, o literatură activă în care ideea epopeii naționale mi se pare ideea de o înaltă noblete și necesitate.

În cuvîntul său, poetul **NICHITA STĂNESCU** a evocat grija de care s-au bucurat din partea Uniunii Tineretului Comunist tinerii scriitori, relevînd că aceasta se impune și în prezent. El a adus un omagiu maestrilor literaturii noastre care au îndrumat primii pași ai scriitorilor din ge-

nerația sa în drumul lor spre afirmare. Referindu-se în continuare la unele probleme ale breslei scriitoricești, vorbitorul a spus: „Literatura noastră are o problemă, nu are cazuri. De cazuri sînt vinovați unii dintre noi care în loc să muncească păesc munca”. Noi, scriitorii — a subliniat el — facem parte din clasa muncitoare, din clasa țărănească. Rostul nostru este de a fi în sprijinul poporului nostru, al românilor, al maghiarilor, al germanilor care cu cînstire clădesc societatea noastră.

Pornind de la ideea că „rolul unuia noștră, al breslei noastre de muncitori, este grija față de floarea țării”, față de „tinăra generație a patriei”, poetul a propus ca școala să contribuie mai mult la cunoașterea marilor valori ale tezaurului culturii noastre naționale. „Noi, scriitorii — a spus el în încheiere — nu uităm cea de-a doua sarcină fundamentală a noastră, aceea de a acționa. Arta nu este numai o visare. Arta este și acțiune”.

„Se știe că în ultimii 10-12 ani — releva în intervenția sa prozatorul **CONSTANTIN TOIU** — proza a înregistrat succese evidente. Acest fenomen literar dovedește că lumea noastră urcă pe cotele din ce în ce mai înalte de civilizație ale unei conștiințe de sine individuale și comune care ne face pe noi, toți scriitorii, să scriem cu maximum de efort, de răspundere”. În cuvîntul său, vorbitorul a subliniat, între altele, și necesitatea de a se acorda o atenție permanentă scriitorilor tineri, propunînd tipărirea trimestrială a unor caiete de proză, poezie și critică — opere ale unor tineri oameni de literă care nu și-au putut găsi loc în paginile publicațiilor din motive obiective. El a cerut, de asemenea, editurilor să sprijine mai atent literatura reportericească.

În cuvîntul său, scriitorul **MIHNEA GHEORGHIU** a subliniat că „scriitorii autentici din România au fost și sînt un sprijin de nădejde al revoluției, al socialismului, al partidului comunist”. „Respectul și dragostea cu care ne înconjoară milioanele de cititori, încrederea și așteptările lor ne impun, ca o datorie de onoare, să le răspundem că sîntem una cu ei și cu țara, la bine și la greu, și că vorbim aceeași limbă atunci cînd scriem despre ce e bine și despre ce nu e bine, visînd, odată cu marii noștri înaintași și cu mînaștii noștri contemporani, că viitorul de aur al României să nu se dezmințască niciodată și să putem scrie despre el la timpul prezent”.

„Cînd tovarășul Nicolae Ceaușescu a numit scriitorii ajutoare de nădejde în edificarea orînduirii noi socialiste — a subliniat în cuvîntul său **MIHAI BENIUC** — a exprimat un adevăr ce stă la baza statutului nostru, al creatorilor de literatură, a activității noastre artistice și obștești, care se desfășoară în mod organizat, cu sprijinul și grija partidului și statului. Este necesar, așadar, să fim conștienți de rolul nostru în viața culturală și socială a țării, de răspunderea noastră în fața poporului. Totul e ca nimeni din rîndurile noastre să nu însele nădejdea pusă în noi. Ceea ce este cert pentru noi, toți, este că avem desore lume o viziune comună, fondată pe socialismul științific, pe ideologia marxist-leninistă, și că în orice limbă am scrie — română, maghiară, germană ori alta — e necesar să folosim limbajul socialismului și comunismului, căci ne adresăm unui popor ce construiește socialismul multilateral dezvoltat”. „Avem — a continuat el — un om nou într-o țară nouă, care nu este însă scutită de greutăți și care depune mari eforturi pentru depășirea lor, militînd, totodată, pe plan internațional, pentru crearea unei lumi mai bune și mai drepte, o lume a progresului și păcii. Pentru noi, scriitorii, această țară, acest om nou constituie un imens teren de investigație și o nepuizabilă sursă de inspirație. Să reflectăm această realitate generoasă în opere literare veridice, cu mijloace de expresie adecvate”.

La rîndul său, **CORNELIU LEU** a spus: „Trăiesc încă emoția cu care am ascultat cuvîntul secretarului general al partidului nostru, președintelui republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Ea se dublează pe o altă emoție, aceea că în fața conferinței scriitorilor înalta personalitate a conducătorului partidului și statului nostru a făcut o analiză atît de amplă a stadiului construcției noastre socialiste și un atît de larg expozeu asupra politicii noastre externe. Astfel, domnia sa ne face onoarea să situeze într-un asemenea cadru conferința noastră, să tragă din acest context concluziile în legătură cu ceea ce așteaptă de la creația noastră”.

Referindu-se, în continuare, la propunerile de îmbunătățire a Statutului Uniunii Scriitorilor, vorbitorul a subliniat că ele sînt de natură să asigure o mai bună atmosferă de creație, un climat literar favorabil creșterii prestigiului obștei scriitoricești.

Vorbitorul a spus apoi pe larg opinia în legătură cu viața secțiilor Uniunii. În

acest sens, el a propus ca secțiile să dezbăte cărțile nou apărute, să aibă cînaclurile lor, în care să discute creația în curs de elaborare, să-și desemneze reprezentanții lor în colegiile editurilor, în așa fel încît să poată lua parte activă la alcătuirea planurilor editoriale, să inițieze acțiuni concrete de interes public, în contextul activității culturale din întreprinderi și institutii, să se pronunțe asupra primirilor de membri stagiași și definitivi în Uniunea Scriitorilor. Vorbitorul a făcut, de asemenea, propuneri privind îmbunătățirea criteriilor de acordare a premiilor literare, în sensul susținerii lor publice.

„Ce sînt scriitorii, care este menirea lor?” — se întreba **GEO BOGZA** în tableta sa roșită de la tribuna conferinței. Evocînd „Lunga galerie de părinți” — „Marii scriitori ai neamului nostru și ai lumii” — care, „de-a lungul vremii, n-au încetat să-și zămislească ființa lăuntrică, sufletul, mintea, conștiința”, Geo Bogza spunea, în concluzia pledoariei sale: „Copii fericiți ai unor iluștri înaintași, am ajuns, unii dintre noi mai demult, alții mai de curînd, la ora cînd pe umerii noștri apasă imensa răspundere de a fi la rîndul nostru păcînti”.

Am socotit întotdeauna că a zămisi copii, în ordine biologică, este un act de o excepțională gravitate, un act cu implicații de nebanuit în însăși devenirea lumii. Cu atît mai mult socotesc aceasta atunci cînd nu-i vorba de copiii unei singure familii, ci de aceia ai unei întregi națiuni.

Așa cum ne înspăimîntă ideea unor prunci schilozi, se cade să ne înspăimînte și aceea a unor generații schiloade sufletește. Dacă sînt sacre legile după care se zămislESC pruncii, nu mai puțin sacre sînt legile scrisului.

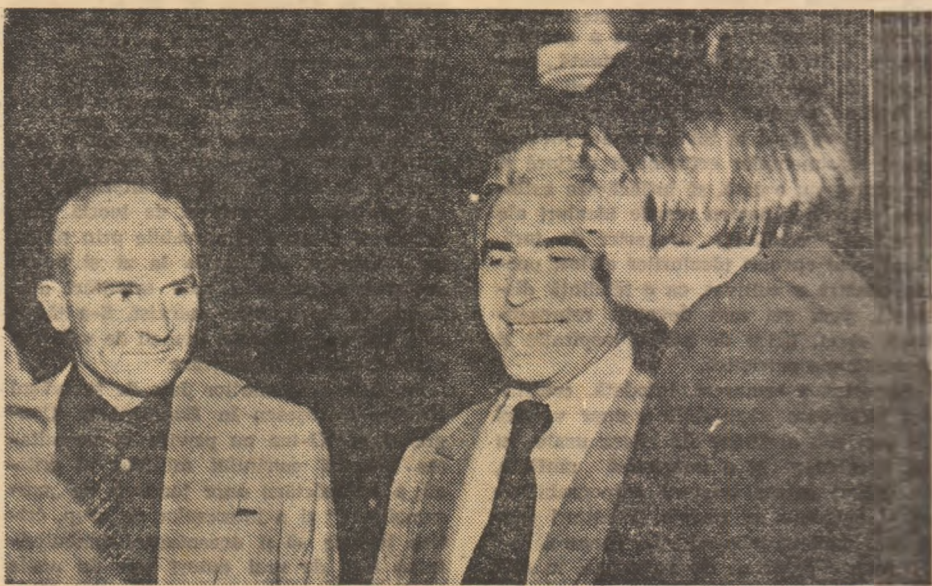
Menirea sfîntă a scriitorului este să acumuleze, confruntîndu-se cu vremea și cu semnalîndu-i erorile, cit mai multă conștiință, să o transmită întregului său neam.

În cea mai nobilă și adevărată accepțiune a cuvîntului, scriitorii asta sînt: conștiințe făuritoare de conștiințe”.

În cuvîntul său, **AL. PIRU**, mărturisîndu-și interesul său față de literatura contemporană, arăta că singura sa preocupare de critic este aceea de „a judeca și aprecia conform unor norme și criterii care s-au aplicat dintotdeauna pentru a distinge între scriitori și veleitari”. Referindu-se la unele aspecte ale valorificării moștenirii literare, vorbitorul s-a pronunțat pentru urgentarea reeditării

G. Dimisianu, Ion Pop, Geo Dumitrescu

Octavian Paler, Mihnea Gheorghiu, Dan Hăușică

Laurențiu Fulga, George Lesnea și Constantin Georgescu

Ana Blandiana, Romulus Rusan

Edgar Papu, Mircea Mortu

PARTICIPANȚILOR

26 - 27 mai

Conferința națională a scriitorilor

„Istoriei literaturii române de la origini pînă în prezent” a lui George Călinescu.

Scriitorul LAURENȚIU FULGA s-a referit pe larg, în cuvîntul său, la răspunderea creatorului față de destinul literaturii originale, care trebuie să exprime, în profunzime, realitatea noastră socială, adevărurile ei esențiale.

„Autoritatea scriitorului ca personalitate distinctă în peisajul literaturii noastre și, implicit, autoritatea organizației din care face parte — a arătat el — nu vor fi niciodată decise prin suficiență și ocazional, mai exact de către aceia care își închipuie că sarcinile patriei, la un moment de mare importanță al istoriei sale, se servesc exemplar cu trei strofe de paradă sau cu o carte de serviciu”. „Odată încheiată ziua de 9 Mai — a spus vorbitorul — ideea de independență nu încețază să stăruie obsedant în gândirea noastră politică, să figureze în planurile noastre de creație. Să nu vorbim despre libertate numai la zile festive sau de cîte ori se aud într-aiurea glasuri care ne-o pun la îndoială, fiindcă ideea de libertate se înarcă zi de zi cu noi valențe și conținuturi și numai personalitatea umană care și-a plătit cu sine această istorie este cea mai în drept să se proclame liberă în numele rațiunii sale. Nu vom accepta niciodată libertatea circulației drogurilor sau a literaturii porno, a modelor de viață hippy sau recrudescența mizeriei filozofice pe teritoriul României”.

Subliniind ideea că destinul artei este și acela de a se constitui ca argument al nemuririi patriei, de a fi oglindă fidelă a construcției contemporane, vorbitorul a spus: „Ar trebui să susținem că, pe măsură ce pătrundem în adîncul structurii comuniste a omului, necunoscutul revelator de noi valori crește și ne asaltează, cu marile, explozivele — de ce să nu admitem — chiar și cu dureroasele sale înțebări. Vom sta permanent la marginea aite unui nou prag al cunoașterii, dincolo de care este sigur că nici una din legile estetice acceptate ca definitivă nu va acționa cu acuitatea de pînă acum. Devenim astfel profesionalisti unei dialectici în neconținută revoluție”.

„Încerc un sentiment de satisfacție — a arătat DOMOKOS GEZA — pentru faptul că, în raportul prezentat, Uniunea Scriitorilor își formulează principiile în legătură cu literaturile naționalităților conlocuitoare, își expune punctul de vedere în privința unității dialectice, deci bazată pe diversitate, a culturii noastre socialiste, își exprimă clar și ferm opinia în problema legăturii organice între general și particular, respectiv între trăsăturile istorice, sociale și de idei comune, care caracterizează etica cultura națională română, cit și trăsăturile naționalităților conlocuitoare, precum și trăsăturile specifice ale fiecăruia, manifestate, înainte de toate, în limba maternă, în tradiții, în conștiința proprie de sine”.

„În această parte a continentului nostru, trecutul a lăsat — pe lîngă exemplele luminoase de conviețuire socială, de luptă comună pentru supraviețuire națională și dreptate socială, de muncă solidară pentru progres — și amintirea unor momente grele, a unor ciocniri provocate și manipulate de clasele stăpînitoare, a unor ambiții desarte, mituri înșelătoare, prejudecăți de tot felul. Rezolvarea problemei naționalităților în România — rod al unui proces democratic, revoluționar consecvent — are, cred eu, tîrle, o incontestabilă valoare pe plan internațional. Este pe deplin justificată afirmația cuprinsă în documentele partidului nostru care subliniază că unitatea trăină, afinitatea sinceră și profundă ce caracterizează raporturile dintre oamenii muncii români și cei aparținînd naționalităților conlocuitoare este o cucerire istorică a României contemporane”.

„Avem multe temeuri și sper să avem în fața noastră multă vreme, arăta NICOLAE DRAGOȘ, pentru a medita profund la ideile cuprinse în cuvîntarea secretarului general al partidului, idei cu care, asemenea dumneavoastră tuturor, îmi exprim deplinul acord, convins fiind că în esență am fost îndemnați la acțiuni mai responsabile în viața scriitoricească, la o relație scriitoricească echilibrată, a cărei finalitate să fie producerea unor opere literare mai valoroase decît pînă acum”.

Declarîndu-se de acord cu opiniile critice referitoare la nivelul artistic necorespunzător al unor creații pe teme patriotice, vorbitorul sublinia: „Mulți alți poeți români contemporani propun literatură patriotică de veritabilă valoare. Mă gîndesc că, în paralel cu nezaarea a ceea ce nu este valoare, este o datorie de onoare a noastră să punem mai mult în lumină valorile reale ale literaturii patriotice, pentru că, după opinia mea, va fi de un mai mare folos pentru literatura română dacă, în loc de a întîrzi prea mult în jocuri de cuvinte rîndind strîmtoare de mai departe ori de mai aproape cu nume exotice, vom propune noi însine poezie patriotică veritabilă”.

În încheierea intervenției sale, vorbitorul a făcut o serie de propuneri privind întărirea democrației în viața Uniunii Scriitorilor.

În prima parte a cuvîntului său, poetul DAN DESLIU a făcut propuneri privind unele prevederi ale noului Statut. Apoi, el a abordat tema literaturii patriotice, remarcînd că „patriotică — în unicul sens posibil — a fost, va fi totdeauna creația artistică superioară, arta autentică, din care se alcătuieste chipul spiritual al unui popor. Aceasta — și numai aceasta — intră în patrimoniul culturii proprii și, probabil, al celei universale”.

Vorbînd, totodată, despre necesitatea revigorării prozel satirice, el a arătat că arta scrisului trebuie să devină un sprijin mai eficace în lupta pentru afirmarea principiilor echității socialiste în patria noastră.

În cuvîntul său, scriitorul TITUS POPOVICI sublinia că revoluția socialistă, însumînd în programul ei toate sferele activității umane, a investit literatura cu atributul responsabilității. „În afara acestei responsabilități directe, deschis asumate și afirmate, noțiunea de libertate se transformă în contrariul ei, în anarhie — formă camuflată de servitute — sau în egocentrism orb, caduc și obtuz. După cum literatura, mîrgîindu-se la simpla înregistrare entuziastă a unor adevăruri îndoește acceptate, își neagă esența și se anulează”.

De aceea — spunea el — raportul artă-reality depășește masa de scris în condițiile actuale, ale unei lumi ce-si caută forma superioară de existență, într-un proces istoric plin de dramatism; clarificarea acestui raport — niciodată definitiv încheiată, imposibil de fixat într-o formulă bună pentru toate timpurile — devine o problemă socială, implicînd nu numai pe creator, ci, în egală măsură, pe cei cărora li se adresează.

În importanta cuvîntare care a deschis lucrările conferinței noastre — a continuat vorbitorul — acest principiu al respectării adevărului vieții, al unei literaturi care în virtutea evenimentelor istorice, sociale, politice și umane caută în primul rînd semnificația, a fost din nou afirmat cu limpezime teoretică. Spre deosebire de viziunea idilică, de escamotare, dacă nu de negare a conflictelor și contradicțiilor din societate, tovarășul Nicolae Ceaușescu ne îndeamnă la analiză lucidă, la meditație virilă, la abordarea deschisă a propriei noastre istorii contemporane în toate implicațiile ei.

Astăzi, cînd partidul nostru a dat o fundamentare teoretică proprie probleme-

lor construirii socialismului în România, cînd secretarul său general a făcut din rostirea limpede a adevărului la greu și la bine, la simplu și la complicat o practică firească, învechita mentalitate funcționarească a cărei esență s-ar putea exprima prin dorința pioasă „de a nu face valuri” e nu numai anacronică, ci și păgubitoare, consumatoare inutilă de energie creative”.

După ce a remarcat că, adeseori, critica neglijează cu totul unele cărți, descoperindu-le cu o întîrziere descurajatoare pentru autori, ca și faptul că în manualele școlare au apărut în ultimul timp prea puține nume noi de scriitori, IOANA POSTELNICU a pledat pentru o mai largă răspîndire a cărții românești peste hotare: „Un popor care face o asemenea istorie cum o face poporul nostru n-ar trebui oare să fie mai bine cunoscut în trăsăturile lui fundamentale? Nu ne-am născut prin generație spontanee. Avem strămoși și lăsam urmași. În coroana granitelor noastre, ne-am zămislit. Aici, pe plaiuri, și munți, și șes, și pe margini de ape ne-am făcut neamul, unitatea lui. Poporul nostru are în plămada lui dirzenie, vitejie, înțelepciune, răbdare și sete de libertate, toate manifestate de-a lungul vieții lui pe pămîntul acesta. De ce nu înfățișăm peste hotare — mai mult decît am făcut-o pînă acum — diferențele ipostaze prin care a trecut și s-a zidit? Avem asemenea romane. E bine să fie tradusi clasicii noștri, dar e bine să se traducă scriitorii contemporani care au privit în romanele lor trecutul și prezentul poporului nostru prin ideile noi”.

„Literatura română — a spus în cuvîntul său FANUȘ NEAGU —, teren al îndoielii cu vreo 20 de ani în urmă, cunoaște astăzi, prin grija Partidului Comunist Român și a tovarășului Nicolae Ceaușescu, o dezvoltare armonioasă și, uneori, clipe de glorie ce se vor înscrie în conștiința posterității”. „Proza, cîmpul în care cred că pot să umblu neîmpiedicat, — a continuat el — pune în spațiul românesc, în ultimii ani, multă patimă, bucurie, idei fosforescente. Revigorată, setea de frumusețe și de adevăr a dus la apariția unor romane purtînd pecetea acestui timp dăruit luptei și muncii, dar și unor pasiuni contradictorii”.

„Scriitorii adevărați din România n-au putut niciodată, și cu atît mai puțin astăzi, să privească lumea prin gaura cheii. Trădarea principiilor fundamentale ale artei duce, inevitabil, la o desfrunzire timpurie. Partidul nostru comunist ne cere un cîntec amplu și răscolitor, și cînd ne cere acest lucru partidul reînnoiește literatura și cu

funcția ei de negație. Căci nu trebuie să uităm nici o clipă că în societatea socialistă găsim uneori, sub aparența bi-nelului, bălți stătute, fumegai și bulbocire mic-burgheză, înțepenire, nepăsare sau lîmbuire și obtuzitate”.

„Ca urmași ai Văcăreștilor, — a spus apoi scriitorul — noi toți ne-am închinat viața creșterii limbii românești, mie-re și mîrgăritarului acestui neam. Chiar cînd locuim într-o pasăre, cum zic poeții, sintem datori să ne aflăm în toate cuvintele, în aroma și în destinul lor. Altminteri rămînem cel mult ca niște rîlne, cum zicea Creangă, înconjurate de fulgere și pustiit”.

„Eu cred — a continuat scriitorul — că singură limba maternă e dătătoare de nemurire, cred că numai în limba ta poți găsi chiar și argumentul imposibilului. Ajuns sub un proțap de stele străine, un cineva gingav, care nu știa măcar să privească Luna, și-a pus cu fața la perete laptele supt de la maică-sa și l-a împușcat în ceafă, blestemiînd limba română care nu i-a adus glorie universală, de parcă limba română ar fi vinovată că Dumnezeu l-a adus pe lume fără talent”.

În încheiere, vorbitorul a spus: „Trebuie să afirm răspicat, sincer și cu recunoștință, că ne bucurăm de respect și iubire din partea partidului și statului, a secretarului său general. Sint, acestea, garanții că literatura română de azi va binemerita omagiul viitorimii. Căci, așa cum spune poetul, noi sintem nu numai urmașii ilustrilor noștri înaintași, ci și strămoșii celor ce ne vor urma”.

Cred în lumina literaturii române, cred în acest lucru, așa cum cred că steaua către care tind să ajungă coloana nesfîrșită a lui Brîncuși împrumută în numele lor chip de pasăre liră, roagă Luna să-i țină locul și coboară pe un stîlp de pridvor oltenesc, unde stă și privește bine în jur ca să povestească apoi celorlalte stele din cer despre miracolul sîrului și făgăduința tăcerii din acest colț răcoritor al pămîntului”.

În cuvîntul său, DINU FLĂMAND s-a referit la problemele tinerilor scriitori. „Vreau să spun — a arătat el, între altele, — că în repetate ocazii am auzit de la oameni vîrstnici, de la scriitori pe care îi respectăm în mod profund, relații despre perioada tinereții lor, despre acele cînacluri frumoase, despre acele întâlniri care stăruie în amintire. Nu mai departe decît acum vreo zece sau cinci-sprezece ani exista un cînaclu al tinerilor scriitori din toată țara ce se întrunea la Sinaia. Nu au dezbătut mari lucruri, nu au pus țara la cale, dar s-au întîlnit și au discutat și probabil că avîntul lor a primit atunci un nou impuls”.

(Continuare în pagina 10)

M. H. Simionescu, Ion Hobana

Nicolae Manolescu, Alecu Ivan Ghilia

Dan Deșliu, Mihai Beniuc

Huszár Sándor, Bódor Pál, Gálfohi Zoltán

26 - 27 mai

Conferința națională a scriitorilor

(Urmare din pagina 9)

Mă gândesc că asemenea simple formule organizatorice pe care secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, le incuraja în cuvântul său adresat nouă, pentru că ele sînt viabile și dovedesc eficiență, ar fi primul pas în a da șansa scriitorilor să discute despre problemele lor, care uneori sînt minore, alteori majore, dar sînt ale lor. De aceea, cred că vechile formule pot fi reinviolate cu profit nu numai pentru tinerii scriitori, dar și pentru scriitorii de alte vîrste. Vreau să spun că aceste cerințe sînt izvorite, îmi sînt sugerate de respectul pe care ătiu că îl au toți tinerii scriitori față de marii noștri scriitori în viață. Acest respect aș vrea să-l vedem răsplătit într-un fel de o generozitate mai mare. În acest context, vorbitorul s-a referit în mod critic la revista „Luceafărul”, care nu încurajează, după opinia sa, pe tinerii scriitori.

HEDI HAUSER s-a ocupat în intervenția sa de literatura pentru copii și tineret. „Pot să asigur Conferința — a spus ea — că scriitorii germani autohtoni care s-au dedicat literaturii pentru copii vor răspunde apelului adresat scriitorilor de către secretarul general al partidului la această conferință, de a crea cărți bune, foarte bune, și se vor pune și pe mai departe în slujba servirii educației prin artă a tinerei generații, că vor contribui și pe mai departe la modelarea fragedelor vîrstare, ca să devină mîine cetățeni demni ai zilelor care vor veni, ai telurilor spre care tindem”.

La începutul cuvîntului său, **ION BĂIEȘU** s-a referit la necesitatea întăririi democrației în viața Uniunii Scriitorilor, făcînd o serie de propuneri privind noul statut supus discuției.

În continuare, oprindu-se la unele aspecte ale activității creatorilor de literatură, el s-a pronunțat pentru înființarea unei secțiuni de satiră și umor a Asociației scriitorilor din București, care ar putea să îndrume și cenaclurile și brigăzile artistice de agitație din Capitală. Ca argument în sprijinul acestei propuneri, Ion Băieșu s-a referit la succesul pe care îl cunoaște cenaclul umoriștilor al Uniunii Scriitorilor. „Am fost și noi în foarte multe județe, în școli, în uzine, în cluburi, la sate și de fiecare dată ne-am bucurat de participarea a 40—50 de scriitori și actori de prestigiu.” Scriitorul a formulat, de asemenea, propunerea de a se înființa sau profila o casă de filme pentru producția de comedii cinematografice: „Cred că există suficiente forțe scriitoricești și regizorale pentru a satisface măcar o bună parte din nevoia teribilă de comic a publicului nostru”.

DUMITRU M. ION s-a ocupat în cuvîntul său de activitatea revistei „Luceafărul”, organ al Uniunii Scriitorilor, „menită să fie o revistă literară care să promoveze și să evidențieze literatura tinerilor scriitori în contextul amplu al literaturii române contemporane, să fie un receptor sensibil al celor mai valoroase creații ale tinerilor”. Vorbitorul a evaluat în mod critic activitatea „Luceafărului”, enunțînd, totodată, o serie de propuneri: „Luceafărul” — a spus vorbitorul — trebuie să devină o revistă cu un profil distinct, să fie cu adevărat dedicată literaturii tinerilor scriitori (așa cum s-a preconizat încă de la înființarea ei), o revistă cu o înaltă ținută artistică, care să promoveze o literatură angajată, puternic ancorată în realitățile României socialiste. „Luceafărul” să devină un vast șantier de lucru care să releve pregnant tot ceea ce este mai valoros în poezia, proza, publicistica și critica noastră actuală, să fie expresia vie a unui schimb de experiență a tuturor generațiilor de scriitori. „Luceafărul” să promoveze cu discernămint literatură tinerilor care bat la porțile afirmării, să facă loc în paginile sale scriitorilor adevărați”.

Evocînd tradițiile culturale ale Clujului-Napoca, „orașul care este și istorie”, D. R.

POPESCU arată că „Această istorie este astăzi aceea a unității prin gânduri, prin meditație și prin scris a celor care creează în limba lui Arghezi sau în aceea a lui Ady”, fiindcă aici „istoria este azi un sentiment al patriei comune”. Dezvoltînd această idee, vorbitorul sublinia că: „Patriotismul înseamnă în primul rînd cunoașterea locului unde te afli, a șirului de oameni din care te tragi și al oamenilor cu care zi de zi îți împarți viața”. „Pentru că patriotismul este, în primul rînd, o parte a dragostei față de oameni, oamenii fiind florile pămîntului, după cum spunea un distins romancier român”. „Patriotismul — a declarat scriitorul — nu se vinde la kilogram, nici nu se cumpără, este în primul rînd o datorie față de tine însuși, față de munca ta și existența ta, e un act de cunoaștere a rostului tău și al poporului tău în lume, al începutului, al prezentului și al viitorului. Patriotismul, fiind deci un proces de cunoaștere și autocunoaștere, este o constantă a vieții, a fost și este o constantă a literaturii. Pornită din izvoare curate și profunde, cum ne recomandă secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, literatura pe care o creăm acum, pe care o vom gândi mîine, conștient în scris și în răspundere, să fie deci și ea mărturia acestei limbi comune, a societății noastre socialiste, exemplu prin adevăr, demnitate și idee, pentru toți cei ce ne vor urma”.

Arătînd că în orașul „Mirabilei semine” se petrece și o „minunată alchimie”, în care „poezia lui Arghezi și Blaga intră în dialog cu aceea a lui Petöfy și Ady”, iar operele scriitorilor contemporani se cîtesc în ambele limbi, vorbitorul sublinia că se „continuă, astfel, în mod strălucit, o tradiție ce făcea ca, în inima Transilvaniei, intelectualii români și maghiari să se cunoască temeinic”.

În intervenția sa, **ION LANCRANJAN** a insistat asupra ideii că, în perioada care a trecut de la precedenta conferință, „literatura română contemporană a fost marcată de un proces evident de maturizare și de clarificare ideologică și artistică”. „Acest proces, aflat în curs de desfășurare, — a subliniat el — a fost și este rezultatul indicațiilor conducerii de partid, începînd cu istoricele Teze din iulie 1971 și continuînd cu Expunerea secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la Congresul Educației și Culturii, de anul trecut. El reprezintă, totodată, rezultatul efortului depus de scriitorii în acest sens, contribuția principală dînd-o scriitorii care au militat cu consecvență pentru o orientare realistă a literaturii, pentru o abordare curajoasă și responsabilă a realităților sociale de azi, pentru intensificarea caracterului patriotic al literaturii, pentru o adevărată diversitate de stiluri”.

Pornind de la această idee, vorbitorul a vestejit ceea ce a numit „principala slăbiciune a vieții noastre literare — înconstanța”. Aceasta — a fost de părere vorbitorul — „a dăunat și dăunează valorii, a subrezit-o și o subrezește, a făcut și face ca literatura bună și adevărată să nu se afle întotdeauna unde îi este locul — în centrul atenției, în focarul viu și primenitor al obiectivității, singurul care poate emite emulație și efervescență. Se va vedea astfel, dacă vom arunca o privire cit de cit cuprinzătoare în urmă, că atunci cînd s-a alunecat spre proletcultism și spre schematism, în perioada anterioară, așadar, partea aceasta a literaturii a fost cea mai vitregită — a fost vitregit realismul, a fost vitregită diversitatea de stiluri, au fost vitregite valorile autentice, în favoarea „produselor” de un anumit tip. Iar mai apoi, cînd s-a alunecat în direcția cealaltă, modernistă și neomodernistă, cînd au ocupat scena falsele efervescențe și sincronizările de ocazie, tot partea aceasta a literaturii a avut de suferit”.

Trebuie precizat — a spus el — că aceste pendulări au fost și sînt create de un fel de „balast literar”, sînt inițiate și duse pînă la capăt de către oameni cu o scăzută „densitate literară”.

În acest context, vorbitorul a adus o

serie de critici activității conducerii Uniunii Scriitorilor, revistelor și editurilor.

În cuvîntul său, **ȘTEFAN AUGUSTIN DOINAȘ** a semnalat în mod critic „alergia irațională” față de anumite cuvinte din bogatul fond al limbii române la „anumite organisme de utilitate socială, al căror rol este acela de a furniza poezia bună”. Citînd ilustrii înaintași, „care ne-au învățat ce înseamnă magia poetică”, vorbitorul a furnizat o serie de exemple de regretabile intervenții „pudibonde” asupra unor texte poetice. „Președintele țării a rostit ieri de la această tribună cuvinte de maximă înțelegere față de munca noastră — a spus vorbitorul în încheiere. Ideea lor de bază a fost expusă limpede și categoric”. Ele conțin — a continuat el — „un adevăr care ne onorează, un adevăr cu atît mai valabil, cu cît e vorba de poezie, structură verbală sublimă, dar fragilă, în contextul căreia cea mai mică ingerință străină de spiritul ei duce la compromis și la rutină”.

În intervenția sa, **LETAY LAJOS** spunea: „În cuvîntarea rostită la închiderea Congresului țăranilor României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu a făcut aprecieri foarte semnificative asupra genului creator de limbă al poporului și, ceea ce este de nedespărțit de aceasta, asupra rolului limbii în formarea societății, precum și a națiunii socialiste. Vă rog să-mi permiteți ca la conferința noastră să leg de aceste aprecieri ale conducătorului poporului nostru scurtul meu cuvînt. Căci este vorba în acest caz despre unealta noastră de muncă: limba, a cărei cultivare este o datorie a noastră”.

„Ar trebui — a continuat el — să desprind și să desprindem azi multe și deosebite idei din aceste aprecieri. De exemplu, despre rolul limbii în păstrarea celor mai sfînte tradiții ale noastre și în nașterea celor mai nobile inovații. Sau despre rolul limbii în formarea existenței sociale, și a modelării, reinnoirii vieții sufletești. Cred însă că trebuie să mă refer azi la un singur aspect al acestor probleme: cum a devenit și devine și azi, zi cu zi, arta limbii, literatura noastră. „Limba unității”, așa cum spune tovarășul Nicolae Ceaușescu. Cum slujește în această țară literatura noastră — cea scrisă în românește, la fel ca cea scrisă în ungurește sau în germană — cauza unității de nezdruincă a României socialiste”. Făcînd o revelatoare trecere în revistă a operelor în care români și maghiari sînt alături, luptă împreună pentru aceleași scopuri, scriitorul a arătat că „literatura noastră din România este vîrstă, destinului comun, în care cei mai buni întotdeauna au vorbit și vorbesc despre acest destin comun ca de al lor propriu în fața lumii întregi”. El s-a referit, în acest sens, la Ioan Alexandru și Kányadi Sándor, Nichita Stănescu și Szilágyi Domokos, „cu toate deosebirile lor de tradiție și de instrument, de limbă, de anumite trăsături estetice comune, care izvorăsc din soarta noastră comună”.

„Chemarea caldă de ieri a tovarășului Nicolae Ceaușescu — a spus vorbitorul — ne-a îndemnat iarăși să ne concentrăm și mai mult asupra sarcinilor noastre specifice scriitoricești. Aceasta se referă și la sarcina noastră de a căuta, de a accentua tot ceea ce e comun în viața noastră, în munca noastră — contribuînd prin scrisul nostru la unitatea de nezdruincă a poporului, pentru care scriem, pentru care trăim”.

Scriitorul **IOAN GRIGORESCU** a adus un cald omagiu marilor înaintași, de la care actuala generație a învățat, amintînd cuvintele adresate de Sadoveanu tinerilor condeieri: „Fiți sobri și păstrați-vă curajul ca niște preoți ai unei misiuni sacre!”. „Din păcate, a relevat vorbitorul, nu toți au înțeles să fie „curați și sobri”, fînta umora nefiind atît scrisul, cît atacul împotriva celor care scriu”.

Apoi, Ioan Grigorescu a pledat pentru

o mai frecventă prezență a scriitorilor adevărați pe genericile filmelor artistice, propunînd un atelier comun de creație al cineaștilor și scriitorilor. O altă propunere avansată de vorbitor a fost aceea a elaborării unor ediții populare, pentru marea publică, a cărților de valoare, reeditarea lor cu promptitudine.

În final, vorbitorul a spus: „La deschiderea lucrărilor conferinței noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu ne reamintește de necesitatea adăpării direct de la izvor, și nu de la ulcior. Da, acolo se află adevărata apă vie din poveste. A o afla, a o descoperi, a-l înmulți vîndurile înseamnă a da sănătate nu numai artelor noastre, ci și sufletului poporului. Fără îndoială, există în breasla noastră destui creatori care știu bine pe ce drumuri se ajunge la astfel de izvoare. Au făcut-o înaintea lor toți marii intelectuali ai națiunii. Toți cei ce au știut să rămînă sobri și curajosi ca niște adevărați slujitori ai unei misiuni sacre. Putem scrie în mai multe limbi materne, dar, așa cum ne spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, trebuie să rostim limba unică a sufletului poporului”.

Pledînd pentru caracterul militant al artei, criticul **ROMUL MUNTEANU** releva că „arta patriotică trebuie să-și aibă pulsul ei firesc, care duce spre adevăratele capodopere ale genului”. „Ne sînt prea scumpe sentimentele de dragoste de țară, ne iubim prea mult istoria pentru a nu ne îndurera faptul că aura lor excepțională este manipulată și desacralizată de scriitori fără vocație”. „Bătălia literaturii este pentru eternitate. Dacă construim edificii pentru milenii, să lăsăm și artei aceste mari privilegii, pe care nu le-a luat nimeni decît, uneori, prejudecățile noastre” — a remarcat vorbitorul. „Să nu-i mai transformăm — a adăugat el — pe uni scriitori stimabili din generația celor clasicizați în statui în viață, fiindcă unora gipsul monumentului le-a ajuns la brîu și le împiedică mersul firesc în viață, îi transformă în dictatori infailibili ai literelor românești”.

În intervenția sa, **ION NICOLESCU** a făcut, între altele, unele observații în proiectul de statut, subliniind necesitatea întăririi legăturii Uniunii cu masele de cititori. El a relevat că „valoarea și calitatea de scriitor nu ne-o putem acorda una alta” și le trebuie dobîndite prin recunoașterea operelor de către masele de cititori.

MIRCEA RADU IACOBAN a relevat, în cuvîntul său, necesitatea întăririi Uniunii Scriitorilor, a creșterii prestigiului ei. Menționînd că „fiecare scriitor salută ideea eliminării popasurilor inutile pe traiectoria oricărui manuscris”, vorbitorul a ținut să sublinieze „o realitate de necontestat”, și anume aceea „că în ultimii ani au apărut nu puține cărți foarte curajoase, foarte sincere, foarte deschise, cărți care, în urmă cu 15 ani, nu puteau să apară”.

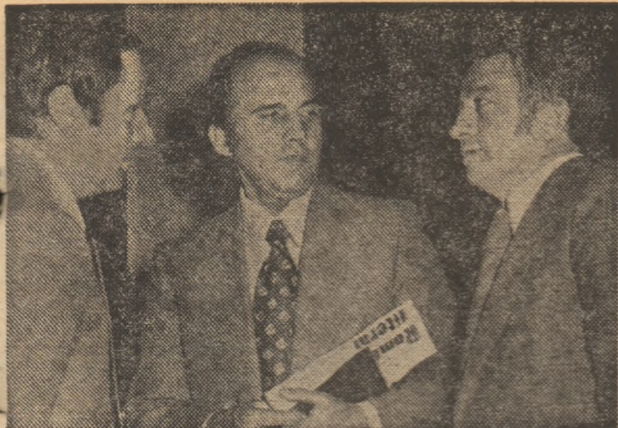
Semnălînd, între altele, faptul că unii membri ai Uniunii beneficiază de fondurile sale fără a crea de mulți ani nimic, el a făcut o serie de propuneri privind îmbunătățirea activității Fondului literar, pentru a evita risipirea banilor instituției.

Vorbitorul a pledat, de asemenea, pentru întărirea climatului de prietenie în cadrul Uniunii.

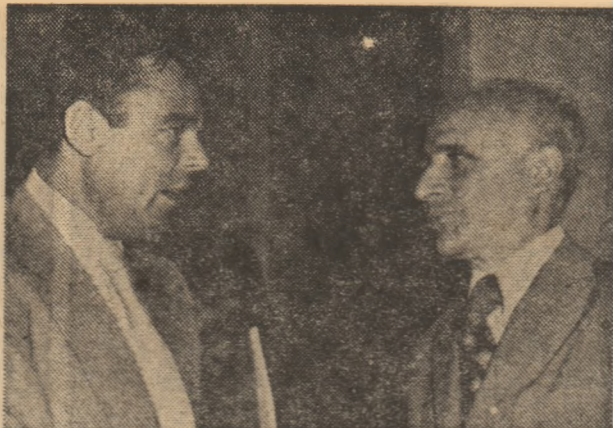
„Poetul este o ființă a tubanilor într-o sfînțenie pămîntului patern și mărturisirea adevărului în patria lui prin poezie este știința înimii” — a spus în intervenția sa **IOAN ALEXANDRU**.

„Omul rămîne — a continuat el — în matca libertății ce l-a dăruit-o copilăria sa, el viețuiește în poporul marelui ce a știut să păstreze în experiența sa de milenii pacea, frumosul, viața, libertatea”.

„A cînta numai natura și pe tine însuși nu este suficient — a subliniat el —, iar a cînta umanitatea, în general, nu este posibil, fără să cazi în gol, fiindcă e vorba de iubire, iar iubirea este pentru aproape, pentru omul patriei tale, înainte de

George Bălăiță, Valeriu Bucuroiu, Radu Cărneci

Petre Ghelmez, Nicolae Balotă

Constantin Joiu, Geo Bogza, Radu Popescu, Al. Balaci
(Instantanee de Vasile Blendea)

PARTICIPANȚILOR

26 - 27 mai

Conferința națională a scriitorilor

toate. Este evident pentru oricine că stejarul pleacă în Univers nu de prin alte stele, ci dintr-o biată sămânță și încă muritoare a pământului natal.

„Un câștig nepretuit îndeajuns al acestor ani ai patriei noastre — a spus el — este restituirea obiectului vital al ființei și scrisului nostru: istoria poporului român, voievozii și jertfitorii săi, cu cititoriile ce îmbracă fața văzută și nevăzută a acestui zbuciumat și cinstit pământ românesc, care a cultivat viața în adânc, rămânând în bună cuvință, mai degrabă modest, dar familial și întru iubire și ospitalitate, știind că și în cele umile și nebagate în seamă sălășluiește măreția.”

„Preocuparea fundamentală a poetului — a spus el — va fi limba română pe care o va cultiva îngrijindu-se ca expresiile folosite în cîntarea sa să fie purtătoare ale adevărului istoric al ființării poporului nostru. Limba română rostită de poet trebuie să se desfășoare în aceste înălțări și nobilări în care să se regăsească virtuțile înaintașilor, iubirea față de prezent și nădăjduitorul mline.”

„Poporul nostru este prea muncitor și-si revendică o intelectualitate mult prea serioasă și una cu aspirațiile lui, ca să se lase hrănit cu surrogate. Amatorismul în poezie și în arte plastice, lăutărismul în muzică, de un sentimentalism străin poporului, sint fenomene parazitare care trebuie recunoscute ca atare, pe fibra organică, ziditoare întru viață.”

„Sîntem aici, în această patrie, alături de toți oamenii de bine, alături de conducătorii României socialiste pe drumul creșterii bunăstării spirituale și materiale a poporului nostru, iar sinceritatea și spiritul critic sint semnul vocației noastre, de oameni angajați la greul istoriei, pe care poporul nostru și-o făurește cu răbdare și înțelepciune aici, pe pămîntul strămoșilor noștri” — a încheiat el.

„E normal ca societatea să intervină în actul de decizie al scriitorului cu preferințele sale — a subliniat PAUL ANGHIEL. Noi, aceste preferințe le numim comandă socială. Și, din acest punct de vedere, trebuie să spun clar, de la această tribună, că scriitorii din România au înțeles cu sinceritate, cu o bună credință exemplară actul de comandă socială al acestei lumi socialiste, al acestei țări care se numește România de cînd România și-a dat actul de naștere ca țară socialistă.”

„Nici unuia dintre noi nu ni se poate face un reproș — a continuat el. Dimpotrivă, cei din afară, cei ostili României și cei ostili nouă ne fac reproșuri pentru actul de adeziune fundamentală pe care l-am subscris la început și pe care îl subscrîm cu fiecare act care se cheamă pagină de literatură creată aici. Noi sîntem legați de această țară nu prin îndemnuri, ci prin structura noastră, prin pămîntul căruia îi aparținem și prin limba pe care o vorbim.”

„Literatura din România — a încheiat vorbitorul — literatura României contemporane este aptă să-și facă cu prisosință datoria față de societatea noastră. Angajamentul, contractul care îi leagă pe literați români de poporul căruia ei îi aparțin este un contract imprescriptibil, este esențialul existenței lor.”

În cuvîntul său, MARIN PREDĂ a făcut unele reflecții asupra condiției de scriitor. „Nivelăm gropile și construim mirifice orașe în care, prin efortul uman, vin lumina electrică, apa caldă, confortul în plin ger și viscol. La adăpost, un om scoate din bibliotecă o carte și începe s-o citească. Ei bine, a venit rîndul nostru. Cine sîntem noi? Sîntem scriitori. Iată de ce m-am simțit ispitit să abordez problema acestei condiții”. Vorbitorul a amintit că există o lege a drepturilor de autor, „o cu-cerire a principiilor care au stat la baza revoluției noastre culturale”, lege care „s-a îmbunătățit în două etape, între care în ultima, prin grija personală a tovarășului Nicolae Ceaușescu.”

Vorbitorul și-a încheiat cuvîntul printr-un elogiu pentru cititori. Relevînd faptul că, la cartea românească de calitate, un tiraj de 100 000 de exemplare a devenit astăzi insuficient, el a încheiat: „E un semn că literatura noastră este în plină

înflorire. Urez generațiilor tinere succes în această întîlnire cu un cititor avid de cultură, care își are puțini egali în lume.”

„Secretarul general al Partidului Comunist Român a vorbit în cuvîntarea sa despre deschiderea literaturii române către lume. Noțiunea de patriotism înseamnă multe lucruri, dar cred că include și bucuria, mîndria ca o operă creată pe acest pămînt al nostru de străbunii noștri anonimi — cum e cazul „Mioriței” — sau de sirurile de părinți spirituali, mai apropiați, de care vorbea Geo Bogza, este iubită și înțeleasă în lume” — spunea CĂTINCA RALEA, care releva că în această „rezidă rostul traducătorilor de literatură care recrează în altă limbă alte opere literare”. „Am stat de vorbă cu personalități din lumea literelor din alte țări și mi-au vorbit cu admirație despre operele românești care ajung pînă la ei”. Ea a cerut, în acest context, să se facă mai mult pentru mai buna cunoaștere a valorilor perene ale literaturii române clasice și contemporane în lume.

Vorbitorul a pledat, în continuare, pentru intensificarea activității de traducere în limba română a celor mai valoroase opere din tezaurul literaturii universale, eliminîndu-se literatura de proastă calitate care și mai găsește uneori tălmăcirile în românește. „A dăru publicului lumina cunoașterii operelor universale — a spus ea — devine indispensabil, iar a o re-naște în cea mai frumoasă și măiestrită limbă românească, este tot un act de patriotism.”

EUGEN JEBELEANU a semnalat, în cuvîntul său, că tirajele nu sînt stabilite întotdeauna după criteriile valorii estetice a lucrărilor care vîd lumina tiparului.

„Am să vă dau cîteva exemple. AL. Philippide, marele nostru colez, care din păcate nu a putut să fie prezent în mijlocul nostru, la operele lui apărute în Editura Minerva are un tiraj de 1 350 exemplare, Radu Bouréanu tot 1 350, Mihai Beniuc tot 1 350 de exemplare s.a.m.d. Iar pentru tineri între 20—25 de ani, ca și tineri care se apropie de 40 de ani, tirajul este între 400 și 800 de exemplare. În schimb, pentru romane polițiste — 100 000 exemplare. De asemenea, 12 500 exemplare pentru tratate de bridge. N-am nimic împotriva bridge-ului și nici împotriva șahului. Dar să ne întrebăm — e bine așa? Părearea mea e că nu este bine. Trebuie să dăm Cezarului ce este al Cezarului și scriitorului adevărat ceea ce este al lui.”

În cuvîntul său, ION HOBANA s-a referit la unele aspecte ale activității organizațiilor de partid de la Uniunea Scriitorilor, arătînd că munca de partid a fost orientată cu precădere spre stimularea și promovarea unei literaturi pătrunse de suflul înnoitor al umanismului socialist și caracterizate printr-o viziune artistică superioară. În centrul atenției s-a situat, de asemenea, intensificarea contactului membrilor organizației, a tuturor scriitorilor, cu cititorii. Numeroasele acțiuni au oferit iubitorilor de literatură posibilitatea de a-i cunoaște nemijlocit pe cei care scriu pentru ei, de a se realiza acea legătură de la inimă la inimă, fără de care nu se pot zămisli opere neatinse de lenta eroziune a timpului. Aceste întîlniri s-au transformat deseori în discuții pasionante nu numai despre izbînzii și neîmpliniri literare, ci și despre sfera largă a problemelor care îi frămîntă deopotrivă pe scriitori și cititori, angajați în vastul proces de prefacere materială și spirituală a pămîntului românesc.

În legătură cu climatul literar, vorbitorul și-a exprimat regretul față de persistența în critica literară a polemicilor mărunte și a atacurilor la persoană, subliniind că problemele creației și ale vieții scriitoricești pot fi abordate fără ocolisuri, în toată complexitatea lor, pe tărîmul argumentelor și al respectului reciproc.

În încheiere, vorbitorul s-a referit la unele aspecte ale propagării literaturii noastre peste hotare. Arătînd că Uniunea Scriitorilor s-a străduit să impulsioneze apariția în alte țări a unor creații valoroase din diferite genuri, alcătuiind cu-

legeri, elaborînd sumare, intensificînd legăturile cu traducătorii de literatură română de pretutindeni, vorbitorul a remarcat că din programul de traduceri în limbi de circulație a unor opere reprezentative, prea puține titluri au văzut lumina tiparului. „Răspîndirea valorilor noastre literare în lume — a spus el — este o operă profund patriotică pentru care merită să facem sacrificii — să-i consacram, de pildă, o parte din beneficiile anuale ale sistemului editorial.”

„Dacă e să numim cel mai esențial dintre lucrurile care ne sînt comune ca scriitori și ca oameni, ceea ce ne leagă pe toți într-o mare prietenie, vom spune că acest lucru este prezentul nostru socialist atît de divers și plin de avînt, acest timp luminos, plin de omenie, dar și tîrîndant totodată, pe care îl trăim și-l făurim și care este principala noastră sursă de inspirație” — a spus, în cuvîntul său ANTON BREITENHOFER. „Marea literatură — a subliniat el — a fost dintotdeauna strîns legată de realitățile vieții, pentru că ambele, atît literatura cît și viața, ne dezvăluie esența ființei umane, care adesea se manifestă cu toată prezența în situații excepționale, dramatice”. Exemplificînd această idee, vorbitorul a spus: „Cine do-rește să priceapă adevăratul sens al raporturilor umane în întunecatul ev mediu, nu are decît să citească celebra năvelă a lui Heinrich von Kleist „Cutremurul din Chile” și va vedea că eroii acestei povestiri tragice nu au fost victime ale cutremurului ci s-a abătut asupra orașului Santiago, ei au devenit victimele ignoranței oarbe, ale unei societăți anti-umane. Cu totul altfel s-au petrecut lucrurile la noi? Orice de tragice și de dureroase au fost urmările seismului din 4 martie, trebuie să reținem totuși că tocmai în acele zile dramatice s-a evidențiat în toată măreția ei ființa adevărată a oamenilor de la noi, unde eroismul și căldura omenească au dobîndit caracter de masă. Acest umanism al faptelor cu o fară bază de masă nu ar fi fost posibil în nici o altă societate decît în societatea noastră socialistă.”

„În anii care au trecut de la ultima Conferință națională a scriitorilor — a apreciat vorbitorul —, literatura noastră a înregistrat realizări remarcabile în reprezentarea artistică a realității ce ne înconjoară. Și dacă sîm literatura noastră, mă gîndesc la cărțile scrise în limbile română, germană, maghiară și în limbile altor naționalități conlocuitoare. Căci toate aceste cărți tes imaginea de astăzi a patriei noastre umane, ele toate constituie cîte o contribuție specifică, inedită la tezaurul comun al culturii noastre socialiste.” „Și literatura germană din țara noastră înregistrează o dezvoltare continuă — a subliniat el. Au apărut cărți semnate de scriitori consacrați, dar și de poeți, prozatori și critici literari tineri — care tratează, conform tradițiilor literaturii germane din România, aspecte specifice ale spiritualității populației germane din țara noastră, o spiritualitate care nu există decît aici. Dar aceste cărți oglindesc în același timp și condițiile generale ale vieții noastre de azi pe aceste meleaguri, adică ceea ce ne este comun, indiferent de faptul dacă limba noastră maternă este germană, română, maghiară sau sirbo-croată.”

DORIN TUDORAN s-a referit, în intervenția sa, la probleme ale „integrării optime a scriitorilor în viața Cetății”. La condiția lor socială, relevînd faptul că, în nenumărate rînduri, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a subliniat încrederea de care se bucură scriitorii în societatea noastră.

Referindu-se la necesitatea conducerii de către partid a literaturii, vorbitorul a arătat că „scriitorul artistul României socialiste înțelege foarte bine că tocmai nobila slujire a intereselor primordiale ale patriei sale reprezintă condiția crea-torului.” În acest context, el a criticat unele aspecte din activitatea unor funcționari culturali, modul cum înțeleg aceștia să-și îndeplinească sarcinile ce le revin în raporturile lor cu scriitorii.

Criticul MIHAI UNGHEANU, în cuvîntul său, și-a exprimat dezacordul cu faptul că darea de seamă a Uniunii la această conferință nu amintește numele unor scriitori care fac cînte literaturii române contemporane, omițînd titluri reprezentative ale operelor acestei perioade. „Avem dreptul — a spus el — să vorbim de o viață literară plenară, cu realizări de excepție, susținute de o tradiție literară remarcabilă. Momentul actual al literaturii române îndreptățește speranțele cele mai frumoase prin scrierile tuturor generațiilor și a evidentia acest lucru prin nominalizări înseamnă a exprima încrederea în destinul literaturii române.”

În continuare, vorbitorul a citat o serie de scrieri remarcabile ale ultimilor ani, opere aparținînd unor autori din diferite generații, remarcînd că evoluția noilor promoții literare este un fapt din cele mai îmbucurătoare, demn de atenția unei conferințe naționale a scriitorilor. Subliniind că „respectul pentru valoarea literară și pentru talent trebuie să rămînă un criteriu decisiv de apreciere”, vorbitorul a subliniat că, „în evaluarea unor opere, unui critic nu s-au arătat la înălțimea misiunii estetice și politice ce le revine”, menționînd că „acolo unde există și mesaj politic și valoare literară, a te face să vezi doar imperfecțiunile, printr-o interpretare exclusiv estetizantă, înseamnă a declina responsabilitatea integrală a actului critic.”

După ce a formulat unele observații privind Statutul Uniunii Scriitorilor, vorbitorul a făcut ample referiri la profilul etic al scriitorului, care trebuie să facă cînte întregii obști.

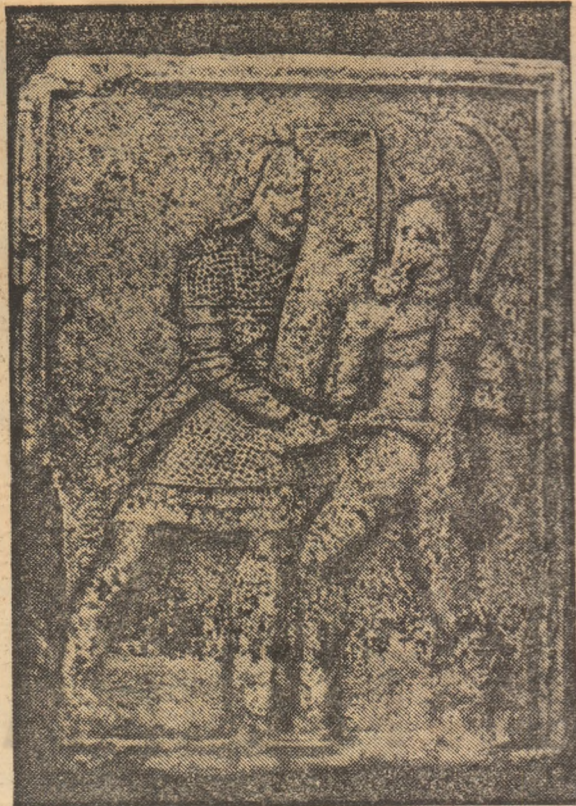
HUSZAR SANDOR, în intervenția sa, a vorbit despre literatura maghiară din România, despre tradițiile sale, subliniind că această literatură „legată cu mîi de fire de cea românească, este și a fost prin natura sa o literatură prin care o naționalitate se căuta pe sine și își căuta căile care duc mai aproape de poporul român”. El a amintit că prima carte autentică în limba maghiară despre lupta Partidului Comunist Român a scris-o Nagy Istvan, iar singura revistă în limba maghiară, marxistă, funcționa la Cluj sub conducerea lui Gaal Gabor și se numea „Korunk”.

„Fiți siguri — a spus vorbitorul — că această literatură, care are un trecut atît de glorios și de uman, vă este devotată. Cred într-o literatură în care, pe lîngă realizările economice și sociale, generațiile viitoare vor retrăi acest sentiment de stimă și respect, de frăție și devotament care caracterizează și leagă literatura română de cea a naționalităților conlocuitoare.”

În intervenția sa, poeta ILEANA MĂLANCIOIU a spus, printre altele: „Poporul român citește cărțile, și sint fericită că trăiesc într-o țară unde cărțile bune nu zac în librării”. „Am fost profund emoționată să constat că, după catastrofa din 4 martie, oamenii își căutau în molozi cărțile, că, în librării și la standuri improvizate, se vindeau, în acele clipe grele, cărți. Nu există nici o îndoială că legătura dintre scriitor și popor este un fapt real, de necontestat”. „În ceea ce are esențial profesia mea, urmăresc ceea ce face clasa muncitoare și țărănimca muncitoare și iau modele de la ele”.

În continuare, vorbitorul a pledat pentru o mai atentă, o mai plină de grijă încurajare a tinerilor creatori, care trebuie să se bucure nu de „un statut social de favoare”, ci de o apreciere justă a contribuției lor la dezvoltarea culturii materiale și spirituale a țării.

Poetul LEONID DIMOV a vorbit despre datoria scriitorilor pentru păstrarea nealterată a frumuseților limbii noastre. „Să ne închipuim, deci, că drept în rîndul din față, nevăzuți în fețurile lor de purpură și lumină, stau și ne ascultă cronicarii și Văcăreștii, Eminescu, Bălcescu și toți aceia care, dăruindu-ne limba, ne-au lăsat și datoria de a o crește, nicidecum a o știrbi.”

PĂMÎNT AL SINTEZEI Ș

CARTE de căpăți a neamului, storia are mereu ceva să ne spună. Cu cât îl parcurgem mai atent paginile strălunate, cu atât ne apropiem de chipul cu aură de legendă al strămoșilor și, astfel, de permanența sufletului românesc. Învățăm să ne înțelegem inima și rădăcinile, să pătrundem pînă acolo unde, mereu — și mereu, timpul devine cititorie purtîndu-ne numele.

Drumul acesta, al cunoașterii de sine, este străbătut de un întreg popor, care își vede împlinit visul cel mai adînc și mai cutezător. El, făuritorul de Istorie, regîndește istoria în funcție de noua sa conștiință revoluționară, de stăpin peste un pămînt al luptei, jertfei și triumfului. Și gîndul — unanim — dă sens și înălțime muncii, hărniciei și creației ce stau la temelie marilor monumente ale priceperii și inteligenței românești așezate aici, la înfrîngerea cu viitorul. Și aceste monumente poartă nume simple dar tulburătoare. În literele inefabile în care închidem orele, zilele și săptămînile de trudă fierbinte se află esențializat zborul nostru către toate orizonturile lumii. Această particulară capacitate și forță creatoare proprie românului constituie sunetul interior al patosului eroic ce ne definește ca popor mîndru și viteaz, pentru care libertatea nu este numai un crez, dar și o vocație. Istoria noastră este de aceea o istorie a luptelor pentru neațîrnare, pentru apărarea ființei naționale, pentru afirmarea binelui și adevărului.

„Este vorba de un popor — scria Nicolae Iorga — care prin strămoșii săi își are rădăcini de patru ori milenare: aceasta este mîndria și aceasta este puterea noastră. Unde a fost așezat vechiul păstor trac, pe locul acela s-a așezat romanul; unde a fost cetatea romanului s-a așezat și cetatea de mai tîrziu a Domnului nostru; unde a fost satul trac pe vremuri dăinuiește satul românesc de acum; unde sînt orașele noastre, au fost odinioară centrele civilizațiilor anterioare reprezentate de acei oameni ai căror urmași sîntem noi”. Sentimentul continuității de gînd și faptă substanțializează victoria omului ziditor de țară nouă.

Da, marea cronică a Independenței include toate momentele esențiale ale istoriei noastre, neîntreruptă respirație ce fertilizează acest spațiu mioritic. Față în față cu trecutul eroic, sufletul nostru trăiește cu intensitate armonia curată a plenitudinii.

Și nu întîmplător ochiul meu încearcă să cuprindă acum monumentalele împliniri cu care oamenii Dobrogei cîntesc centenarul Independenței: lansarea petrolierului gigant de 150.000 de tone și refacerea în întregime a monumentului triumfal de la Adamclisi, Tropaeum Traiani. Nu întîmplător, pentru că se află aici două din marile repere ale epopeii Independenței: începutul luptei pentru neațîrnare, și victoria deplină, pe toate planurile, a omului ajuns la demnitatea lui de om. Între aceste hotare inefabile se va fi desfășurat toată zbuciumata existență a țării.

PRIN gestul febril al constructorilor și restauratorilor, muncitorilor și arheologilor pămîntul și marea își descoperă semnificațiile ascunse. Și înțelegi, mai ales înțelegi, c

ratele infinite ale sufletului românesc. Pămînt al sintezei și luminii, Dobrogea își afirmă odată mai mult vitalitatea constructiv-umană. De ce, s-ar putea întreba călătorul, s-a depus atîta efort pentru ca, în sfîrșit, uriașa ruină de la Adamclisi să redevină monument triumfal? Aici „simți că te afli pe un pămînt de o altă istorie decît a elenilor de pe țărmul Euxinului — exclama cu încinare și emoție Iorga. După așezarea locului înțelegi, oricare ar fi sensul precis al biruinței, de ce aici s-a cheltuit truda comemorativă a împăratului iberic. Simplă și dirză, sigură de sine, gata de răspuns la orice ofensivă, așa e așezarea de la Tropaeum...”. Dar același Iorga nota mai departe, cu îndreptățită amărăciune: „Ce păcat că nu înțelegem azi ce se poate face aici! Și ce păcat că din grija noastră pentru cetatea lui Traian n-a rămas decît sătîșorul românesc, cu oameni inteligenți, vioi, dar săraci, terenul desfundat de arheologi și un mic muzeu întemeiat de Părvan, pînă la care e greu de străbătut. O, cum nu știm unde să punem mîndria noastră!”.

Și iată, miraculoasă schimbare. Cine trece azi pe șoseaua națională Constanța — București, prin Ostrov, la kilometrul 65 va fi desigur profund impresionat de imaginea fabulosului monument așezat în mijlocul întinsului platou dobrogean. Pare, de departe, o pasăre enormă, ce-și odihnește aripile de piatră într-o tăcere fără de sfîrșit. Pare strigătul de biruință al pămîntului frămîntat de pași lacomi, de potcoave și de pluguri, lacrima încremîntă a unei întregi armate de eroi. De jur împrejur, într-o liniște solemnă și reculeasă, iarba sărbătorește clipa reinfloririi vechilor ruine.

Îți trebuie multe minute ca, odată depășită uimirea admirativă pe care nu se poate să nu o încerci privind colosul ce domină zarea, să găsești cîte un nume pentru toate gîndurile, un răspuns la întrebările ce apar, firesc. Căci, iată, e un adevăr la îndemîna oricui: Traian, cuceritorul, a înălțat doar în cîntea marilor lui învinși daci două monumente pe măsura victoriei: Columna și Tropaeum Traiani. Niciunde, în perimetrul imensului imperiu roman, nu s-a mai pus o astfel de nemuritoare temelie. Se confirmă, odată mai mult, spusele lui Herodot cum că băștinașii acestui pămînt erau „cei mai viteji și cei mai înțelepți dintre traci”. Ce l-a determinat pe Traian să risipească atîta artă și talent pentru a ridica la o margine depărtată de hotăr un monument ca acesta nu-i greu de ghicit. Cele aproape 4.000 de nume gravate pe pereții altarului funerar aflat puțin mai spre nord, printre care și acela al unui praefectus romanus, arată cu prisosință proporțiile bătăliei, ale pierderilor suferite de romani și, mai ales, curajul extraordinar al soldaților și aliaților lui Decebal. Pe cele 54 de metope, constructorii romani și pietrarii autohtoni aveau să figureze tragismul înclăștării, bărbăția ge-

tilor. Așa se face că, în chip paradoxal, Tropaeum Traiani rămîne cîntecul de lebădă al geto-dacilor, care, cu viața lor, au dat contur ideii de patriotism fierbinte, total.

LUCRĂRILE de restaurare au început în urmă cu cîțiva ani, precizează arheologul Mihai Bucovăla de la Muzeul de arheologie din Constanța. Ele au antrenat, cum era de așteptat, pe toți specialiștii pasionați de reconsiderarea acestui important vestigiu, unic în lume. Avînd, încă de la început, sprijinul entuziast al organelor de partid și de stat, s-a reușit ca această adevărată bijuterie arhitecturală să fie redată circuitului național, patrimoniului universal. Au fost aduse toate piesele figurate transportate cu timp în urmă de Grigore Tocilescu la București și s-au realizat copii similare care să reziste vremii. Piesele originale se află expuse în muzeul amenajat special la Adamclisi, impresionînd și astăzi prin frumusețea aspră a liniilor, compoziția densă, expresivitatea trăsăturilor. Tropaeum Traiani este azi ceea ce trebuie să fi fost odinioară: un monument triumfal de mari dimensiuni (40 metri înălțime și tot atîția în diametru), avînd pe marele soclu cilindric statuia soldatului nemuritor. Mestarii pietrari n-au făcut decît să transpună un milenar obicei, potrivit căruia armele învinșilor erau așezate în cel mai înalt copac de pe cîmpul de luptă. Semnificațiile monumentului sînt multiple. El atestă înainte de toate curajul geto-dacilor, care au știut să dea o replică cutremurătoare acvilei romane, plătind scump libertatea pierdută. Este, apoi, de necontestat că, dintr-o dată, Dobrogea a făcut parte integrantă din marele stat dac. Dovezile sînt nenumărate, iar Tropaeum Traiani mărturisește mai mult decît elocvent această apartenență. Un savant american, Michel Spigel, a fost nu demult la Adamclisi și a studiat indeaproape monumentul. El descoperise într-un sat din Grecia stela funerară a lui Tiberiu Claudiu Maximus, care se lăuda că la Ranistorum (localitatea neidentificată pînă azi, în Dacia) ar fi organizat o potără cu ajutorul căreia l-ar fi prins pe marele Decebal și l-ar fi tăiat capul și brațul drept. Simplă lăudăroșenie, desigur, dar ea atestă marea faimă a regelui dac, faimă vecină cu legenda. Alegoric, Tropaeum Traiani reprezintă actul de naștere al poporului român, unitatea și continuitatea acestui popor într-un spațiu statornic”.

Vatră a latinității, Dobrogea a continuat să rămînă însă patria bună a geto-dacilor, pămînt de luptă neîntreruptă. Ziua Victoriei — zi în care aniversăm și 100 de ani de la unirea Dobrogei cu țara — ne-a găsit pe noi, urmașii legendarilor strămoși, cu tîmpla lipită de coaja aspră a pietrei ce mai păstrează încă în adînc lungul ecou al daltelor acelor care sublimau lacrima în statuie nepieritoare. Ne găsește gravi și hotărîți la marea dialog cu trecutul.

Clipă de emoție infinită. Secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, dezvelește placa memorială a monumentului. Cuvintele săpate în bronz lasă în fibra albă a marmorei, măturie peste veacuri: „În prezența președintelui Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, monumentul «Tropaeum Traiani», reconstruit pe temelia edificiului ridicat de romani în 109 e.n. a fost redat patrimoniului cultural național, ca măturie pentru milenii a istoriei glorioase a poporului român, Mai 1977”.

Miile de oameni adunați pe marele platou cîntă, ca un singur om, și piața se umanizează, chipurile adîncite acolo, în miezul ei întunecat, încep să strălucească viu, cu ochii noștri impresurați de amintiri. Coboară spre noi nemuritorii daci și, de foarte aproape, Mircea cel Bătrîn, vizionarul care mai are încă pe umeri hlomida de sare a mării... Coboară din trecut trecutul pentru a deveni istorie contemporană, dimensiune stelară a sufletului nostru.

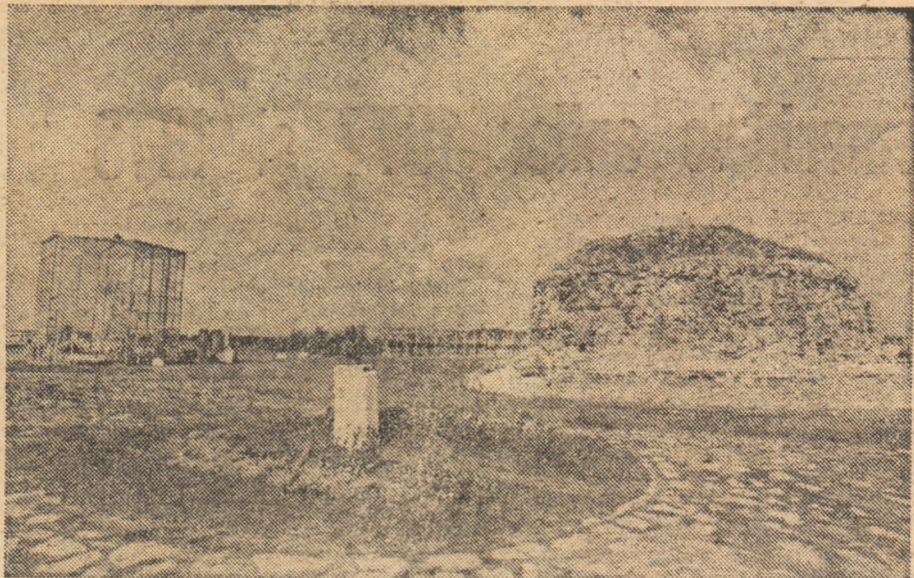
SI, PENTRU că vorbim de istorie contemporană, cum am putea oare lumina mai bine și mai intens ideea independenței de azi a României socialiste decît făcîndu-ne pînă

tași la munca de zi cu zi a oamenilor prezenți pretutîndeni unde știința, tehnica și cultura românească își împlinesc cotidian menirea? Exemple ale elanului constructiv, muncitoresc pot fi găsite la tot pasul. Ele vorbesc despre puterea economică a țării noastre, care, adăugate prestigiului politic și cultural, impune. Și iată, pentru a fi mai convingător, imaginea pe care Șantierul Naval Constanța ne-a oferit-o în aceste zile. Acest harnic și puternic colectiv a sărbătorit în prezența conducerii de partid și de stat a tovarășului Nicolae Ceaușescu și a tovarășei Elena Ceaușescu — încă mare victorie a muncii fără preget. Este vorba de lansarea petrolierului gigant de 150.000 tone. Este un eveniment cu rezonanță deosebită, un triumf — alături de toate celelalte raportate cu mîndrie în aceste zile, — al priceperii și angajării muncitorești. Pe chipurile sutelor de oameni adunați la docul uscat se poate citi bucuria și emoția. Ei așteaptă, cu toată această navă în structura căreia se treacă cu bine examenul prim, al confruntării cu marea.

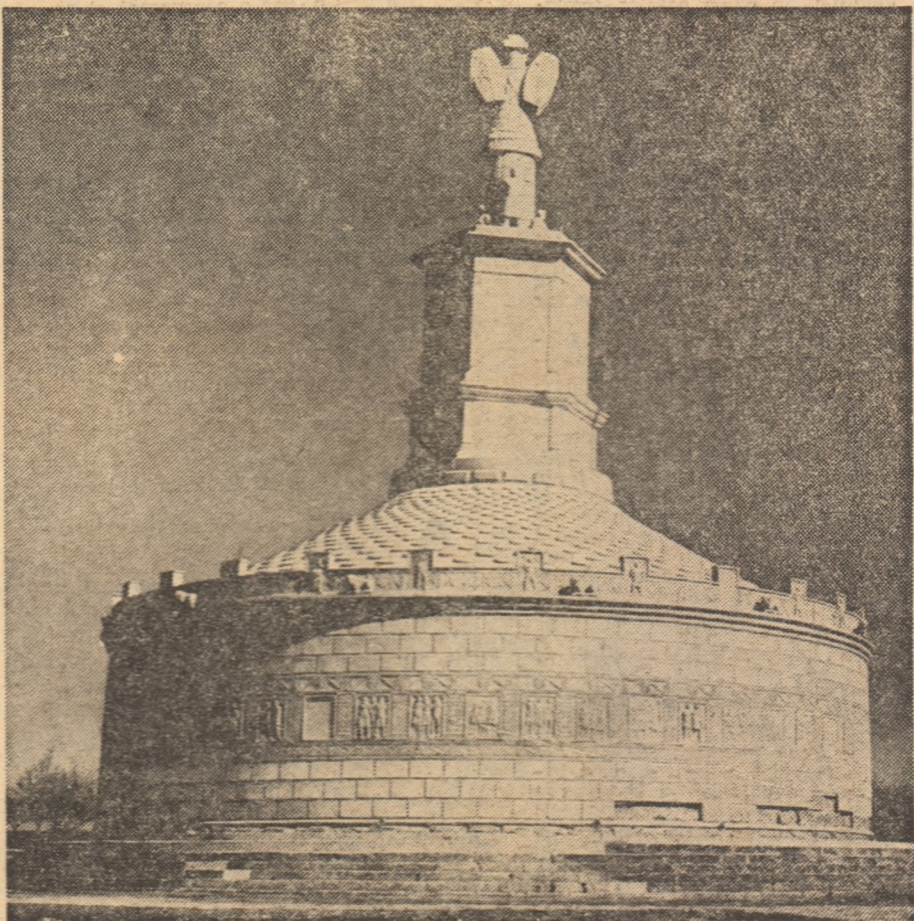
Conferindu-i-se un nume atît de scump nouă, „Independența”, petrolierul de 150.000 de tone se întinde urias pe aproape toată suprafața docului. Îl se poate respira privindu-l. Are o lungime de 304 metri, o lățime de 42 metri și o înălțime la catarg. Un adevărat colos. Cu toate acestea, forma lui poartă o delicatețe infîntă, bijuterie cîntă pică cizelată de mîna omului. Macorale imense ce odihnesc acum înăstărite pot fi o idee despre efortul necesitat de montarea pieselor petrolierului. Care este însă înfățișat în cîteva cuvinte, lungul drum

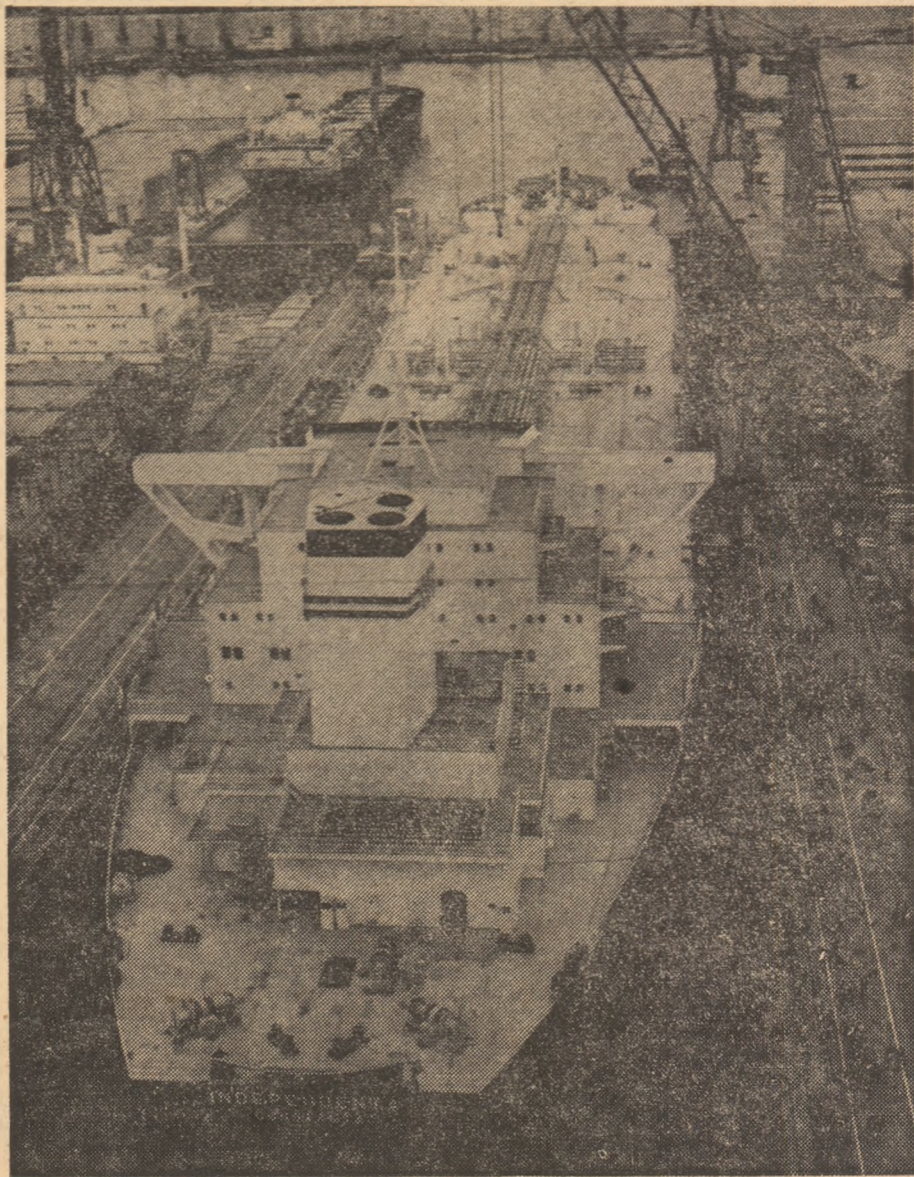
Metope de la Tropaeum Traiani

Vestigiile monumentului

Tropaeum Traiani astăzi

Nava „Independența” înainte de lansare

LUMINII

al tonelor de tablă, lemn, fier, sirmă, etc., către profilul fără greșală al vasului? Îmi răspunde secretarul comitetului de partid S.N.C., tovarășul Ștefan Panait.

— N-a fost ușor, de ce să nu recunoaștem. Peste 2 000 de muncitori au lucrat zi și noapte pentru ca angajamentul să fie onorat așa cum se cuvine. Aș spune chiar că sărbătoarea lansării petrolierului răsplătește eforturile și maturitatea economică a întregii noastre industrii. Fiindcă, la drept vorbind, nu numai colectivul nostru și-a adus o contribuție de valoare la construcția navei ci, în egală măsură, și alte, multe, întreprinderi din țară. Mă gândesc la Combinatul siderurgic din Galați, la laminorul din Bacău, la întreprinderile mecanice din Galați și Constanța, întreprinderile de cabluri din Timișoara și București, întreprinderea Policolor din Capitală și multe altele. Temeiul acestei colaborări s-a pus de altfel chiar din prima fază, de creație, cind alături de specialiștii noștri s-a aflat și colectivul atelierului de concepție I.C.P.R.O.N.A.V. Galați...

— După cite înțeleg, nava a fost terminată într-un timp record...

— 8 luni de zile este într-adevăr un record pentru o navă de asemenea tonaj, cu atât mai mult cu cât, să ne amintim, montajul la prima navă de 55 000 taw construită la noi, mineralierul „Tomis” a durat 19 luni. Nu este, bineînțeles, nici minune. Pur și simplu este vorba de un us de experiență și, aș spune, de creșterea gradului nostru de pricepere... Petrolierul constituie pentru navalisti conștanți un test de maturitate profesională, o ușită a întregii industrii românești. S-au pus cele mai avansate tehnologii, dar și acești oameni minunați care n-au recupețit nici un efort pentru a-și îndeplini angajamentul, fără munca lor plină de dăruire, angajamentul n-ar fi devenit tot implinit. Oameni de toate profesiile, virștele și-au dat măsura pe acest mare șantier al mării. Sint sute și sute de nume, care din ele îmi evocă o față concentrată, ochi atenți, trăsături iluminate de tăria de a învinge, miini neobosite. Întrind cu Inginerul-șef Rusu Mitică, cel care a asigurat rezolvarea fără greșală a problemelor de concepție și tehnologie, ing. Nicolae Orac, șeful atelierului de proiectare-tehnologii, ing. Ion Safta, șeful atelierului de proiectare, ing. Valeriu Bercea, șeful atelierului de proiectare, ing. Mihail Stan, șeful construcției corp, ing. Nicolae Bocăla, șeful atelierului tubulatură, ing. Ernest Concecuglian, șeful atelierului montaj...

... lista fruntașilor impune... Luptind o dată cu frigul și oboseala, maiștrii de Dima, Vasile Panait, Ion Munteanu, Barbu și, alături de ei, miile de muncitori, dintre care nu aș putea să nu amintesc pe câțiva dintre cei mai buni și cei buni: Alexandru Omet, Dumitru, Paul Dobrescu, lăcătuși cu toții, tubulatorul Anghel Herghelegiu ori mecanicii Marin Dobre, Dumitru Pușcașu,

Ion Simion, ei au făcut ca această unică pagină de istorie contemporană românească să aibă frumusețea, densitatea și demnitatea unui singur cuvint: „Independența”.

— Cred că, totuși, citeva date tehnice privind petrolierul ar fi mai mult decit revelatoare...

— Acum câțiva ani, nu prea mulți, nici n-am fi putut visa la o realizare ca cea de azi. Nu fiindcă n-am fi avut destulă încredere în noi, ci fiindcă pur și simplu nu aveam nici un precedent... Mineralierul „Tomis” ne-a deschis însă drumul spre orizonturi noi și îndrăznețe. Cele 6 nave de 55.000 taw sint un preludiv la marea lansare de azi. Petrolierul de 150 000 taw este echipat cu un motor de 28.000 C.P., viteza de deplasare fiind de 16 noduri. În corpul navei sint încorporate 24.000 tone de tablă și alte laminate, așa încit, după armare, toate instalațiile necesare navigației navei se apropie de 28.000 tone greutate. Atit dirijarea navei în marș, cit și operațiunile de încărcare-descărcare sint automate, ceea ce permite de exemplu ca cele 150.000 tone de combustibil să fie manevrate în numai 18 ore. Este o dovadă în plus că în cincinalul revoluției tehnico-științifice se face totul pentru aplicarea în practică a prețioaselor directive ale Congresului al XI-lea al P.C.R. și a indicațiilor secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

...Urișă lebădă neagră, petrolierul așteaptă întâlnirea cu marea. Constructorii navali, întregul șantier se află adunat la docul uscat pentru a-i urmări, cu ochi aburiți de emoție, prima ieșire în larg. Și fiecare din ei simte, nemărturisit, și o ușoară nostalgie, ca întotdeauna cind te desparți de cineva drag, apropiat, în care pulsează și o părticică din singele, nervii, viața ta. Se obișnuiseră să-i privească zilnic contururile ciclopice, să respire mirosul proaspăt de vopsea și oțel imblinzit... În doc apa crește ușor. Un metru, doi, trei, elicea uriașă nu se mai vede. Clipa cea mare a sosit. Tovarășul Nicolae Ceaușescu coboară marea pinză a tricolorului de pe prora petrolierului, de sub care apare numele navei „Independența”. În aceeași clipă, tovarășa Elena Ceaușescu oficiază actul simbolic al botezului, lansind spre corpul navei o sticlă de șampanie și rostind: „Te numesc «Independența» și-ți urez drum bun!”. Incepind din această clipă, încă un poem, în oțel, vine să se adauge celorlalte, mii, scrise și zidite pe pământ românesc, poem despre independență cu numele de „Independența”...

Pământ al sintezei și al luminii, Dobrogea adaugă astfel marelui arc de izbindă și frumusețe românească noi carate ale hâmciei, muncii, solidarității muncitorești. Din umbra mileniilor simt, tragică și interogativă, privirea „Ginditorului”. Sub cerul deschis soarelui, la margine triumfală de țară nouă, pină și ochiul lui întunecat se cuprinde de o rază izbăvitoare.

Carmen Tudora

Efemeridele anilor 1877 și 1878

BINEVENITĂ este, desigur, inițiativa lui I. M. Ștefan de a ne oferi, în cartea sugestiv intitulată *De la Podul Mogosoaiei la Călea Victoriei* (Editura Facia, 1977), stiri „din cronica anilor 1877-1878”, cum glăsuiește subtitlul. Într-adevăr, cu ocazia intrării în București, la 8 octombrie 1878, ora 8 dimineața, a armatei române victorioase, sub un arc de triumf, la sosea, în prezența corpului diplomatic, nu s-au tras numai cele 21 lovituri de tun reglementare, ci s-au și schimbat câteva din numele arterelor principale ale Capitalei: Calea Tîrgovistei a devenit Calea Grivitei, strada Craiovei — Calea Rahovei, strada Germană — strada Smîrdan, strada Belvedere — strada (actuala Calea) Plevnei, strada Herăstrău — strada (acum Calea) Dorobanților, Calea Vergului s-a numit Calea Călărașilor, iar Podul Mogosoaiei, Calea Victoriei. În ciuda deselor schimbări de numiri ale străzilor, după capriciile edililor noștri din trecut, aceste glorioase nume, amintind biruințele ostasilor noștri, au rămas pînă astăzi și, nu mă înșel, vor rămîne cît înșăși Capitala țării. Iluminată din acea seară a stăruit în amintirea lui C. C. Bacalbașa, autorul *Bucureștilor de altădată*, de la care I. M. Ștefan și-a luat informația. A fost una „din belșug”, adică fără economie ca aceea a steagurilor lui Pristanda.

Efemeridele se nutresc cu stiri de tot felul: interne și externe, politice, mai ales, dar și culturale, meteorologice și, firește, în timpul războiului, militare, iar pînă la încheierea păcii, diplomatice.

Impresionantă este relatarea, după amintirile veteranului Ștefan Georgescu-Sergent, a împrejurărilor în care a căzut în luptă în războiul, la Calafat, la 14 iunie 1877. A fost ziua botezului de sînge, cu prilejul primului duel artileristic, de pe cele două maluri ale Dunării. Un sergent, „hoț de mehedintean” făcea mare haz de vijitiile ghiulelelor inamice. Ați remarcat caracterul de loc pejorativ al sintagmei, ba chiar în care cuvîntul „hoț” înseamnă foarte inteligent, care știu să fure clipei sensurile ei delectabile. Era de fapt, la duelul artileristic pomenit, replica duelului verbal, între acest sergent și altul:

— Prinde-o, volintirule! Vezi cîtu-i de grea?

— Dar lasă că nici el nu-i mai mare ca ghiuleaua.

— Uite purcica mea! A venit să-și lepede puii în Tîra Românească!

N-a apucat să facă celălalt și toată bateria haz, cînd o ghiulela l-a lovit peste gale pe spiritalul oltean și, rupîndu-i trupul în două, le-a proiectat la doi metri depărtare.

Cuvîntul „purcica” a prins și a intrat în folclorul războiului pentru Independență, iar din gura soldaților, a fost pre-

luc de Vasile Alecsandri în cunoscuta variantă a scroafei cu purcei, care stă să fete.

Intrat în legendă, primul căzut în război a fost revendicat de istoricul I. Nistor, ca bucovinean, după informațiile familiale (provinciile românești de peste Carpați trimiseseră voluntari). După aceste oficiale, se dovedește însă că hazliul erou, sergent rezervist din regimentul 1 de artilerie, „tăiat în două de un proiectil”, era originar din comuna Roșia, plasa Jiului, districtul Gorj. S-a propus o pensie pentru văduva, mumă a mucalitului viteaz.

Dintre știrile externe cu caracter literar este menționabilă aceea relativă la condiția scriitorilor, după cum a fost înfățișată la un congres literar internațional. Erau temeri că „ziarul va ucide cartea”. N-a ucis-o, dar o concurează și astăzi serios, iar ulterior s-au adăugat radioul și televiziunea, alți factori de înlocuire, pe cale audio-vizuală, a lecturii cărților. „În Italia, poezii sînt slăbiți să-și dăruiască cărțile spre a fi citite” (eventual!). „În Polonia dezmembrată, literatura națională este mult căutată, dar în general jurnalistică înheite toți scriitorii”, în Statele-Unite, „traducțiunile năpădesc și copleșesc pe scriitorii naționali”. În Elveția „nu există oameni de literă de profesie, iar în Olanda situația scriitorilor naționali e foarte grea (se citesc mai mult cărți străine)”.

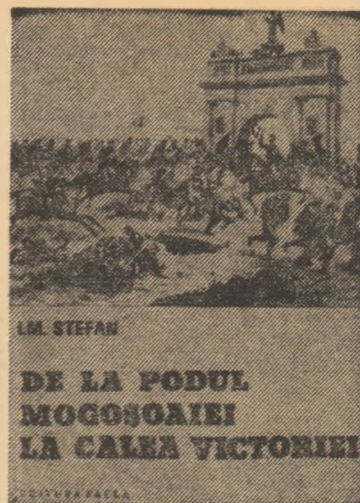
Nu e de mirare. O statistică franceză din anii trecuți constată că unul din doi locuitori ai țării nu citește nici o carte pe an. La noi, cu aproape cincizeci de ani în urmă, Camil Petrescu observa că nu există o criză literară, ci numai lipsa cititorilor. Cam același lucru îi spusese cu vreo trei decenii înainte Caragiale, observînd că numărul poezilor români îl covârșește pe acela al cititorilor de poezie.

AUTORUL consemnează numeroase ecouri literare ale războiului. Activitatea insufletită a lui Alecsandri fiind binecunoscută, nu mai e nevoie să numim cunoscutele lui poeme, intrate din primul ceas în conștiința tuturor.

Se citează, după ziarul bucurestean „Telegraful” de la 5 iulie 1877, poezia lui Z. Antonescu. Ora supremă, cu aceste versuri: „...Peste Dunărea bătrînă / Treceți astăzi toți cîntînd / Și cu armele în mină / Fulgerați, moartea-nfruntînd”.

De același poet, ziarul mai publică „pe o pagină întreagă” o nouă poezie, al cărei titlu nu ni se dă, dar din care se reproduc aceste versuri: „Umbre străbune / Geniuri bune, / Să ne-nsoțiți. / Brațul n-l țare, / Scopul n-l mare, / Cu noi să fiți”.

Am găsit izvorul acestui citat în poe-

zia Orbul și resbelul, partea III, în care figurează ca strofă-refren. Semnatarul, Zaharia Antonescu, era institutor la Ploiești, autor de manuale școlare, un bărbat impozant, între două vîrste, cu păr cărunt, ondulat, nas acvilin, mustăți răsucite, barbișon à la Napoleon al III-lea, în haine de culoare închisă și cu papilion la gît, celebru și prin cartea lui de vizită cu vreo 15 calități de membru în diferite societăți literare din Europa și America Latină, diplomat al altor societăți culturale din țară și străinătate etc., cu o semnătură incercuită de două ori în trăsătură de lasso și cu bara lui t de la un capăt la altul al elipsei interioare. Din volumul său *Flori de pe Carpați*, Poezii (1847-1852), Ploiești, Typographia „Progresul”, 1882. N. Iorga a citat în ultima lui istorie literară (1934) această strofă din *Contradaniul* (1880), poezie care stîrnise vîlvă la apariție: „— Domnișoara mea frumoasă / Mi-acordați un contradanț? — / — O, de ce nu, sum voioasă, / Vom danța într-un balanț”.

Problema lui u (u scurt, final), uzual la acea dată, e a ordinea zilei. „Telegraful român” îl combate cu observația statistică formidabilă (stricto sensu, de spaimă) cum că „o foaie zilnică care utilizează u final oferă într-un an cititorilor cu 14 numere mai puțin decît o foaie care a renunțat la el”.

Un glumeț, ostil presei cotidiane, ar putea ridica din umeri, replicînd:

— Ei și...? sau: — Cu atît mai bine!”.

Poetul bucovinean D. Petrino semnează aceste versuri: „Lasă lira să răsună / Muză, cîntă neîncetat! / Căci simțirile străbune / Liber azi s-au desțepit!” [...] „Și Suceava-mbătrînită / În robie și în chin / Simte gloria mărită / De-a purta în al ei sin / Pe-acel Ștefan ce reînvie / În un secol de cultură / Spre-a funda o Românie / După lege și natură”.

Același comentază polemic epistola lui Vasile Alecsandri, închinată generalului Ion Em. Florescu, fost ministru de război în cabinetul conservator din ajun, care fiind pus sub acuză, dimpneună cu alți colegi din minister, n-a primit o comandă

în această conflagrație. Vasile Alecsandri văzuse în prietenul său (care fusese și colegul lui N. Bălcescu la Sfîntul Sava) creatorul armatei noastre victorioase: „Căci astă vie, jună, erică armată / Sub Cuza și sub Carol prin tine-a fost creată, / Și ție cu dreptate se cuvenea onorul / Fruntaș de-a fi în luptă, tu, organizatorul”.

Petrino replica: „Am citit, armată dragă, am citit cu întristare, / Scris de-o pană iscusită și semnat de-un nume mare, / Un cuvînt ce te lovește, crud, nedrept și neiertat, / Ce cetează să susție că un om te-ar fi creat...”.

Problema era greșit atacată. Generalul Florescu pusese bazele învățămîntului militar superior și organizase armata în cursul unui lung ministeriat. El n-a „creat” pe ostasul român, dar i-a pregătit instrucția și înzestrarea cu arme moderne, așa cum „regele sergent”, Frederic Wilhelm I al Prusiei, tatăl lui Frederic al II-lea, pusese bazele unei armate în-cercate, pe care fiul său a dus-o din victorie în victorie.

Poezia lui Alecsandri mai are însă și o altă față, pe care comentariul n-o revelează, și anume explicația tînerii de o parte a autorului, om public, de viața politică a țării. Versurile sînt splendide: „Iubeam o dată lupta... dar lupta cea leală / Pentru-o idee mare, frumoasă, triumfală, / În care luptătorii, cu inima-n-drăzneală, / Prin arme fără pată se atacău în față / Numind orice lovire olesă: felonie / Și oarbă clevețire: băloasă infamie! // Acum, în loc de arme curate, lucitoare, / Eu văd că se preferă hulea minjitoare, / Oricine stă-n arenă de tînă are parte... / Eu, nedepins cu tîna, mă țin de ea departe / S-aștept să văd sub trăsnet hidoasa pocitură / Care-a sădit în țeară invidie și ură”.

„Hidoasa pocitură” era un bărbat nu frumos, cu ochi exorbitați, basedowien, acel „bulbucății ochi de broască” din *Scrisoarea III-a* a lui Eminescu, dar un mare democrat și patriot: C. A. Rosetti, care a binemeritat și el de la patrie, în timpul războiului pentru Independență, iar ca Președinte al Camerei, a împiedicat invalidarea lui Titu Maiorescu, pentru vina de a fi adeptul unei filosofii pesimiste.

Un trist sfîrșit a avut un alt mare democrat, poetul Cezar Bolliac, pentru care Camera, la propunerea lui A. D. Holban, votează, la 13 martie 1877, o pensie de „400 franci” (citește: lei). S-au găsit în urnă și 5 bile negre, ca inima respectivilor economi.

La 15 februarie murise un alt uitat: Costache Caragiale, după „Timpu”: „marele luptător al înființării Teatrului Național”. Da, din București, după cel din Iași și acela din Craiova (nu mai puțin!). „Telegraful” și „Războiul” infierează știrea prematură a căderii Plevnei, dată la 1 septembrie de ziarul „Năluca română”. Merituosul autor al efemeridelor uită să menționeze că directorii ziarului (care a și fost suprimat) erau Caragiale și Damé, și că cel dintîi a povestit înt-o savuroasă „reminiscență”, împrejurările pînănel.

Șerban Cioculescu

Un fel de „balade”, alt fel de „idile”

ONUANȚĂ baladescă persistă în majoritatea poemelor din *Elegie pentru ultimul crîng* (Ed. Dacia) de Mariana Bojan. E un baladesc fără ceremonialul cunoscut, fără desfășurare epică pronunțată, redus la anecdota sumară, de ușoară alură sentimentală și, uneori, în tonalitate ironică: „Prin Univers trecu un baladin / Înelător ca ochiul cucuvelei, / Alunece pe zdrențe plumburii / Cu sufletul cusut în pălării / Întru visare gingașului domn / Pentru Eden croind cortină sură / Îi amuți descintecul în gură / Și cu urechea nu mai vru să știe / Sărmană, prematură alchimie / Ce greu e faldul bilciului ascuns / Și poate numai cornul nopții prede / Că baldachinul trebuia străpuns”. Personală însă, autoarea nu este în compunerile baladesti ci, surprinzător, în poemele scrise după model „paraschivesc” a căror oralitate libertină de „cîntec țigănesc” frecventează un vocabular baroc, „dimovian”. Originalitatea, cită este, stă chiar în această arhitectură mozaică a poeziei. Autoarea dedică două poeme celor doi poeți, asumîndu-și cu delicată nepăsare riscul deconspirării procedurii, risce care, de fapt, nu există, fiindcă, pe rînd sau simultan, ambele modele sînt privite cu „sentimental-ironică detașare” („Pisicile” sticloase prin unghere / Vinzînd semințe dulci de mamifere, / Le-am înțilnit în parcuri labirint / Pe garduri, sub tulpini de hiacint / Purtînd mîncuini viscoase la soroace / Pe bețișoare afrodiziace... / Pe străzile cu gust de găinușă / Amor profan în jupă de păpușă / Pisicile cu miile de sacrificii / Au descuiat grădina cu delicii”). Franchetea discursului ca și zeflemeaua îmi pare că sînt, totuși, for-

țate: e prea ostentativ gestul minimalizării ca să nu se înțeleagă, dedesubt, o psihologie vulnerabilă. Autoironia e semnul cel mai clar al îndoilei de sine, unii zic că e și al lipsei oricărei îndoilei, depinde din ce punct privești lucrurile, în orice caz sigur e că de citeva ori în această carte partea nevăzută și vulnerabilă a poetei întîlnește întîmplător un fir de lumină, arătîndu-ni-se sub semnul melancolie al unei duioase neîncredere („Lângă podgorii Marta cea zurlie / Ca o lanternă uriașă de hirtie / În pragul Carnavalului... așteaptă / Să-și rătăcească zeul min-tea dreaptă / Să-mpartă frumusețe și iubire / Între livezi pe jgheabul cel subțire. / După răchii, țigani de la prund / Sug oase vegetale și le-ascund / Acele locuri mie mi se-arată / Într-o lumină rîncedă, sărată; / În jîlful rupt, îmbătrînită geme / O muză fugărită multă vreme”). Rămîne de văzut dacă stilul de acum, hibrid cum este, nu-și va găsi pe mai departe un alt prilej de încrucișare, profitabil pentru statura lirică a Marianei Bojan. Imaginația picturală și naturalețea sintactică a expresiei poetice ar putea fi argumentele renunțării la poza, minoră în ultimă instanță, ce și-a ales-o pentru moment. Ce-i lipsește autoarei e numai curajul de a-și înfrînge lipsa de curaj, adică mai multă încredere în propria-i sensibilitate poetică.

CU TALENTUL personal și pe socoteala Editurii Militare se distrează Radu Felix în *Memoria lirei*, volum cu un titlu întemeiat, căci este vorba într-adevăr de o foarte bună memorie a lirei, adică a poeziei, la tînărul poet ce reușește, fără prea mari eforturi, să ne reîmprospăteze cunoștințele poetice despre: celebra poe-

mă în proză cu paternitate indecisă („Ca o gură de mire / sint codrii tăi, și munții / din care doine curg cu turmele-n chindii, / și dealuri cu piete de struguri și tei / adiind a pururea roadă”), cadența și vocabularul poeziei de la mijlocul veacului trecut („Se prăval imperii sumbre, Europa e-n mișcare, / sorii lumilor trecute pilpii ca felinare, / într-a timpilor ursită și perpetuă lucrare / se ivește-un timp al nostru, se arată al nostru soare”), neuitatele acorduri, interogații și rime ale poeziei de la mijlocul veacului acesta („Cine sint eu, cine ești tu, cine sintem / să ne-nțrebăm mereu; ca o pecete / răspunsul să ne fie dacă vrem / în fața lumii față să ni se desfete // Cine sint eu, cine ești tu, cine sintem / să ne răspundem clar, fără tăgădă / de dincolo de pietre dacă vrem / numele nostru să nu fie luat în sagă”). Unul după altul ne sună în urechi, cu mici modificări în parafraze, glasurile unor: Marin Sorescu („El a fost un cîntăreț, vizionar / despre care se știu puține lucruri, / dar foarte multe poeme”), Adrian Păunescu, al cărui „ce se mai poate cîntă totuși se poate” primește un răspuns de o neîngurimă cînd oare („Au mai urmat desigur iar anotimpuri treze / cînd am văzut că totul și altfel se mai poate, / că se mai poate țara și alt chip să-și ducă / și omul să se vadă atunci cînd se socoate // Da, se mai poate zîmbet și se mai poate cînt” etc. etc), Lucian Avramescu, congener cu autorul nostru, al cărui vers „noi n-am plătit istoricii cu ziua” e sancționat cu severitate și transformat în: „Nu ne-am tocmisit istoria cu cotul, / nici n-am plătit cu ora cronicari” ceea ce, să recunoaștem, e cu totul altceva... Maximum de... inspirație lirică, găsim însă în poema numită — sincer, vorbind, cam impertinent — *Limba română*, din care citez prima strofă: „Dacă rostind-o îmi înțeleg rostirea / nîcînd rîpusă de-un amar satir / dator mă simt să-i întăresc menirea / pe-o cale dreaptă, fără înconjur” unde „saturul amar” și „calea” care pe lîngă că e „dreaptă” mai e și „fără înconjur” sînt de-a dreptul antologice. Mă tem, cu speranță pentru autor, că după această *Memorie a lirei* cel ce semnează Radu Felix va fi nespun de fericit să i se uite cît mai repede pseudonimul.

Laurențiu Ulici

Calendar

- 31.V.1883 — s-a născut Onisifor Ghibu (m. 1972)
- 31.V.1910 — s-a născut Paul Langfelder (m. 1974)
- 31.V.1938 — a murit M. Blecher (n. 1909)
- 1.VI.1975 — a murit Octav Livezeanu (n. 1902)
- 2.VI.1816 — s-a născut C.A. Rosetti (m. 1885)
- 2.VI.1908 — s-a născut Grigore Bugarin (m. 1960)
- 2.VI.1964 — a murit D. Caracostea (n. 1879)
- 2.VI.1975 — a murit Scarias Callimachi (n. 1896)
- 3.VI.1904 — s-a născut Athanasie Joja (m. 1972)
- 3.VI.1906 — s-a născut Jean Livescu
- 3.VI.1922 — a apărut, sub direcția lui Ion Vinea, pînă în 1931, revista „Contemporanul”
- 3.VI.1922 — a murit Duiliu Zamfirescu (n. 1858)
- 3.VI.1945 — a murit D. Tomescu (n. 1886)
- 4.VI.1941 — s-a născut Vasile Vlad
- 4.VI.1961 — a murit Alice Voinescu (n. 1885)
- 5.VI.1779 — s-a născut Gheorghe Lazăr (m. 1823)
- 5.VI.1871 — s-a născut Nicolae Iorga (m. 1940)
- 5.VI.1903 — s-a născut Gheorghe Dinu (Ștefan Roll, m. 13.IV.1974)
- 5.VI.1926 — s-a născut Andras V. Janos
- 5.VI.1932 — a apărut, sub conducerea P.C.R., revista „Bluze albastre”, redactor Al. Sahla
- 5.VI.1937 — Lucian Blaga roșese la Academia Română discursul de recepție: *Elogiul satului românesc*
- 5.VI.1931 — s-a născut Al. Oprea
- 6.VI.1901 — s-a născut C. Păcură (C. Papacostea)
- 6.VI.1914 — s-a născut Ion Șlagaru (Șoreanu, m. I.II.1945)
- 6.VI.1921 — s-a născut Dan Comstantinescu
- 8.VI.1877 — s-a născut Nicolae Vulovici (n. 1916)
- 8.VI.1967 — a murit Otilia Cazimir (n. 1894)
- 9/22.VI.1912 — a murit Ion Luca Caragiale (n. 1852)

Cronica literară

Poezie intelectuală

CUVINTE DEASUPRA VĂMII al lui Aurel Rău este un jurnal liric de călătorie, cum poetul a mai scris și altădată, constituit din notații la fața locului și din evocări ulterioare. Procedul este acesta: poetul reține din multe lucruri văzute — orașe, personaje pitorești ale străzii, muzee, tablouri, catedrale etc. — o impresie afectivă sau o imagine, broșând apoi liric în marginea lor. Poeziile nu sînt propriu vorbind rodul spontaneiității, ci al prelucrării, destul de laborioase, uneori, ca într-un fel de superior joc intelectual, alteori. Lirismul provine din notația intelectualizată, fină, și e o epură a emoției, proiecția unei singure laturi a ei: „Turnul lasă suspinele lui / prin țara flamandă. // Dantele, dantele de Campana / fluturînd peste sufletul / care își caută în piețe streine / ieșirile lui la mare.” Suspinele turnului sînt bătaile de clopot din Bruges. Poeziile de acest fel trebuie localizate, ca să nu fie cu totul ermetice. În Japonia, imaginația poetului ia forma stampeii în care precizia stilizată a amănuntului ne face să auzim parcă foșnetul chimonourilor, șoaptele de iubire în versuri: „Cînd străluceam de tristețe erau femei / cu mers mărunt, și la șoapta, trimisă-n versuri / de-a le-nțilni, răspundeau, prințese Genji, / din somn stîrnitele chimonouri, discrete, / știind să moară-n sezonul florilor...”. Sau iată un amurg nordic, halucinant aproape, la Baltica: „Fațadele-n cer ca violoncele / primesc cifrul vîntului. / Ha, ha, spune Baltica, ha! / Ei da! spun cocoșii turelor. / Și soarele, scripete-nțepit / ridică la el Pămîntul. / Cu ghiare îl zgîrie, urcînd, valurile, / cu lupinguri, runic, lebdă. / Și omul e singur cu Dumnezeu / care pune căluș, pe rînd, / la bolți și ogive și pe sub stîrne. / Și moartea e vremea, gînd”. Se observă amestecul inextricabil de detaliu realist și de fantezie deformatoare. Turele, ogivele, bolțile ne sugerează orașul gotic, un „vechi burg de-amurg” (chiar dacă nu în „țară șvabă” ca la Ion Barbu, ci poate în Hansa). Dar vîntul sunător în toate metalele, soarele fix, fără raze, valurile tăioase, ascuțite, sînt o transfigurare, în acest decor, a singurătății și fricii de moarte.

Ca de obicei la Aurel Rău, emoția e reticentă, deviată, ascunsă. Poeziile mai mult o învăluie decît o dezvăluie. Aurel Rău e un confesiv paradoxal, dintr-un principiu de economie lirică (cel puțin în ultima vreme), cultivînd lapidaritatea, definiția, crochiul. Se simte pe alocuri uscăciunea. Lirica aceasta nu e niciodată abundentă, senzorială, vitală, ci, din contra, rece, intelectualizată, ușor artificială. Aș zice chiar: livresc. Impresia e mereu filtrată, peste trăirea imediată se suprapune reminiscența culturală. De altfel, imaginația poetului nu e cu totul indiferentă față de locurile evocate: ea are locurile ei preferate, care sînt spații artificial-muzeale, grădini japoneze, interioare de catedrale. Aproape totul e redus la astfel de tipare culturale, uneori prin cele mai insolite asociații sau mutații dintr-un univers spiritual în altul. Cloșarzii de pe Sena par poetului „ca niște morți din Pompei” sau ca niște groțesți și stilizate apariții din Chagal. Karakorumul e evocat fără uriașa fantezie potrivită uriașelor spații: e asimilat unui model mai rezonabil, european, care e acela al parnasianismului lui Macedonski și chiar Alecsandri. „În Asia cuib verde de lebede-argintii” scria cel din urmă;

Aurel Rău, *Cuvinte deasupra vămii*, Ed. Eminescu, 1976; Dorin Tudoran, *Uneori, plutirea*, Ed. Eminescu, 1977.

Iar Aurel Rău compară cămilele cu niște decorative lebede: „Pe culmea domoală, plecate pe boltă / se leagănă cămilele în asfințit / cu gîturile întinse ca niște lebede”. Viziunea se naște din muzicalitatea exotică a numelor, ca la Macedonski: „Era după miezul nopții, în Asia, / sub stelele albe, la Karakorum”. Însă, mai departe, vînd cu tot dinadinsul să sugereze zările infinite, mongolicele iurte, hergheliile furtunii, în desert, poetul devine convențional. Fantezia lui e forțată după modelul latin și acest „poeta erans” e în fond un staționar, iubitor de albume și cărți, lufîndu-și cu sine viziunile de acasă, nedescoperind nimic, ci doar confirmîndu-se. Decorul e trucat, montat pe scenă: „Un palmier, de-o tristețe-mi vorbește / în cîmpia Mesopotamiei. // Seara stă să-l înghită. // Voi lăsa / să-și pună abaie de negură și de ploaie, / cum vin dinspre Kerbalâ”. Aurel Rău se zugrăvește o dată pe sine sub înfățișarea unui truver înzăuțat: mai e nevoie să spun că pînă și în autoportretul liric funcționează același principiu de deviere prin literatură, prin metafora livrescă, a simțirii: „Vroiam să se știe că / mi-a fost greu / în veacul și locul dat. / Cu zălele nu pentru / corpul meu / forjate, / ce le-am purtat. // Și-am dus prin vis / spadă / și prin păduri / și-am slujit floarea crinului. / Și chipul pe-o piatră / mi-i scrijelat / într-un dom de sub valul / Rinului. // Acum, ostent și / puțin / încăruntit, / numai cîțiva pași / pin-la Castel — / forma pasăre / forma nume / forma lume... / Amin”.

AL TREILEA volum al lui Dorin Tudoran cuprinde aproape numai poezii de dragoste. Un roman erotic în versuri aș zice, dar limitat la un singur capitol: al iubirii decepționate. Decepția are pe alocuri ritmul coborîtor muzical așa de specific lui Eminescu: „Mersul tău îmi pare semn / Care spune care spune / Că frumosul corn de lemn / De acum n-o să mai sune”. E, firește, un Eminescu „transcris”, voit modernizat, cu finețe indiscutabilă: „Vii încet încet te-appropii / Eu te văd sau ești părere / Sîinii tăi lacome dropii / Mă scurtează de putere. // Poate ești copilăria / Unui vis fără prihană / Dar de ce îți arde iia? / Dar de ce sub sin

porți rană? // Poate rana ta e dulce / Și din ea picură miere / Mierea de-o să se usuce / Tu vei singera cu freie. // Mersul tău — flacăra frîntă / Pe sub geamul meu de gheață / Poate-acum binecuvîntă / Viața ce-mi mai stă pe față”. La fel de eminesciene sînt și alte versuri: „Nu sînt acesta eu, cum aș putea să fiu, / cînd dragostea îmi bate cu alte legi în geam, / nu le-nțeleg și trupul de-abia de mi-l mai știu / și-ncep să uit, o Doamnă, de sînt al vreunui neam”. Nu numai amărăciunea nostalgică, cu aer de filosofică resemnare, dar unele motive ne amintesc de poetul celor trei sonete. Cîteodată eminescianismul e filtrat prin Arghezi („Iubirea noastră a murit aici / Tu frunză cazi, tu frunză te ridici”): „Ce-a fost iubire, împrejurul nostru, / a ridicat perdele lungi de gheață / Și sufletele ni s-au scînzînd / în cea mai rece fortăreață.” În fine, există și poezii trubaduresci în care ne întîlnim cu Nichita Stănescu: „Tînră doamnă, tînră spin, / de sînge calul meu e plin / zăbala rău l-a despicat, / pîntenii rău l-au subțiat // și cînd a fost să trecem vad, / apa de tot ne-a-nngenunchat // și apăsai de-un rece vînt, / de tot ne scurgeam în pămînt”.

Aceste „transcripții” le cred (cel puțin în parte) intenționate, căci Dorin Tudoran e un poet fin și cultivat, mai degrabă meșteșugar decît condus de o puternică inspirație. Versurile lui sînt lucrate cu grijă, amenințate chiar de virtuozitatea în sine. Față de primele cărți se remarcă destule deosebiri. Mic tratat de glorie era compus din poezii foarte scurte, lapidare, din notații și definiții lirice de o plasticitate inezitabilă aproape. Cîntec de trecut Acheonul înlocuia acest lirism al emoției fulgerătoare ori al retrospectiei și amintirii cu o pretenție de amplă compoziție poetică, pe o idee, suferind însă de monotonie retorică. Iată acum pe poet scriind poezii de dragoste relativ simple (chiar dacă, cum am văzut, percepția e informată cultural), cîntece, plingeri, invocări ale unui eros decantat intelectual, scutit de senzualitate, melodos și pur. Lirismul provine din ceremonie, așadar din artificialitate: „Cînd vei putea să ții, fără ducere, / cumpăna nopții pe frun-

tea-ți întristată, / o pasăre va arunca spre cer / inima-i subțire ca pe o săgeată. // Să nu te clătini, trupul tău să fie / trestie de sticlă adăpostind lumină, / tîrziu, să dai un semn — ca o speranță, / celui uitat și el are să vină. // Și va sosi pe mare, tînrul Ulise, / cu pieptul devorat de alge, / pe țărni el va aprinde foc / din credincioasele-i catarge. // Tu vei zări cum fumul se ridică / spre cer ca un copac de sare, / ai să te-appropii și-o să vezi bărbatul / spălîndu-și inima în mare”. Acest ton, cum să spun, protocolar produce efectul scontat, care este prețiozitatea galantă, fastuoasă, în poezii admirabile și cam reci: „Melancolia flutura pe umerii tăi / ca o blană de fiară necunoscută, / în urmă-ți rămîneau strălucind, / urme de șoim, miros de ciută, // Doar o regină a lerbii și a văzduhului / ar fi putut lăsa astfel de semne, / pe care vîntorii speriați, iată, le-acoperă / Cu scuturi de lemn”.

La originea acestui lirism ceremonial, de gesturi estetice căutate („am dus mina la gît, ca pe un leac divin / dar mi-au căzut în palmă trei rîni strălucitoare” sau „pune-ți, iubito, mină de sticlă” sau: „Neputîncios precum un cerb enorm / cu fruntea-nșingherată sub alba lui pădure, / Ingenunchez și capul mi-l răstorn / sub raza lunii-galbenă secure”) se află neîndoiește A.E. Baconsky. Îl recunoaștem ușor: „O, iată un pluton de rîni fosforescente: / val, sufletul tău, Doamnă, cum tremură pe ziduri”. Cred că volumul cel mai original al lui Dorin Tudoran rămîne *Mic tratat de glorie*. S-a întîmplat apoi ceva cu acest poet foarte înzestrat care, în loc să-și precizeze maniera, pare a și-o ști mai puțin bine chiar decît la debut. Nu fastul ori prețiozitatea mă supără acum (ele pot fi în definitiv la fel de organice precum simplitatea), ci impresia de contrafacere, de, cum spunem, transcripție. Dorin Tudoran e un poet rafinat și subtil, dar se simte la el o oarecare carență a fondului: de aici, ritualizarea, protocolul, pompa. În orice caz, e prematur să ne facem o idee definitivă. Îl cred în stare să ne-o dea peste cap la următoarea carte.

Nicolae Manolescu

Dumitru Bălăeț: Augustele iubiri

Editura „Serisul românesc”,
Craiova, 1976

● S-A ÎNTÎMPLAT ca luna august să devină în istoria poporului român un „topos” al luptei pentru independență și dreptate. În luna august au avut loc bătălia de la Călugăreni a lui Mihai Viteazul, luptele cele mai aprige din Războiul pentru Independență, în luna august s-au înscris paginile de vitejie nemuritoare de la Mărășești și Otuz (în 1917), în august 1944 s-a declanșat Insurecția națională.

Poet al evenimentului revelator, Dumitru Bălăeț a reținut semnificația lirică a acestor coincidențe și a făcut din ele un simbol: augustele iubiri. Depășind introspecția calmă din placheta cu care a debutat (*Topos atopus*), precum și întrebările cam retorice din volumele ulterioare (*Scuturile și Ce rămîne*), el oferă acum o unitară și pregnantă meditație lirică asupra destinului patriei, ca destin asumat integral de poet, pe toate lungimile sale de undă. Volumul are trei cicluri: Efigii în mișcare, Lupta luminii cu întunericul și Loc în lume, corespunzătoare unei explorări lirice a trecutului

istoric al țării, unei evocări ample, în 27 de secvențe a Insurecției din 1944 și unei glorificări a dimensiunilor psihice și morale ale patriei de azi. Toate trei se fac expresia unei tonice și coerente filosofii sociale și politice.

„Efigiile în mișcare” sînt, de fapt, niște efigii monumentalizate în piatră dură a topos-ului românesc.

Dacă primul ciclu fixează o istorie fără vîrstă, ultimul circumscrie o istorie a prezentului. „Poet comunist”, Dumitru Bălăeț își află acum precis delimitat un „loc în lume”, un loc matern, indivizibil: „Știu că am un loc în lume de neclintit, / unde se adună bucuriile mele, necazurile, speranțele, / precum iarna, într-un copac de la o anumită răscruce, / păsările orașului // Acolo vin toate și te caută pe tine, mamă, / inima ta blîndă, ochii tăi fremătînd depărtările / mina care păzește leagănul meu / în amintire”.

Ciclul median se deschide cu cîteva acorduri line, pianissime, cuasiabstracte: „Acum pentru August puterea cîntecului, / a luminii și a demnității de a fi / și a iubirii de Patrie” (*Deschidere*). Într-o rapidă evoluție spre concretul teluric este prefigurată tricolorul românesc: „Și singele eroilor curs în glie / dinspre ducere spre bucurie, / cu galbenul lanurilor s-a întîlnit / într-o apoteoză de mit / Sub a cerului boltă senină / de unde faldul steagului se-nclină / Trei culori aducîndu-ne-n dar / pe al Patriei noastre altar”. (Rădăcinile din veac).

Dumitru Bălăeț prezintă în volum o bogată claviatură lirică: de la elegia

biblică pînă la incantația ondulatorie de tip blagian, și de la tonul mesianic pînă la imaginile naiv-ironice de iconă pe sticlă în genul lui Gheorghe Tănăsescu din, de pildă, *Poema lui Stavros*: „Dușmanii devin galbeni ca ceara, / și, tremurînd, cheamă în ajutorul lor seara / prin care fug cu sutele și cu mîile / părăsind livezile, vilele, satele și orașele, / dinspre mijloc spre mîrginașele”. (Pămînt transilvan). Poetul cultivă rimele interioare, apelează chiar la dialog cînd tensiunea dramatică atinge apogeul (*Din ilegalitate*), construiește remarcabile tablouri terifiante de „dans al morții”: „Și au întîmplat-o (armata română — n.n.) pe la răsăritul fiarelor nopții, / din vîgăuni adînci șerpi și balauri și vipere, / din înălțimi păsări de otel și zmei fioroși / s-au aruncat asupra-i” (Și drumul acela către apus).

De altfel, cele mai frumoase versuri ale acestui volum sînt fie cele care închid în ele un plîns triumfător (*Ora planetară*), fie cele care evocă homerice stihii întunericului fascist. Peste ele se revărsă auro-ra diafană a celui August care „urcă din nou în istorie”: „Sub dăra lumină a stelelor, El / un arc mai puternic urcînd / cu toate izvoarele țării în cumpănă, / cu brațele-n cumpănă / și armele-n cumpănă, / cu Pămîntul în cumpănă / și Veacul în cumpănă / pe cumpăna-naltă a Carpaților cumpănă. / August veni din nou în istorie” (Cu armele-n cumpănă).

Fănuș Băileșteanu

Etapa republicană a festivalului

„Săptămîna debuturilor” pe scena păpușilor

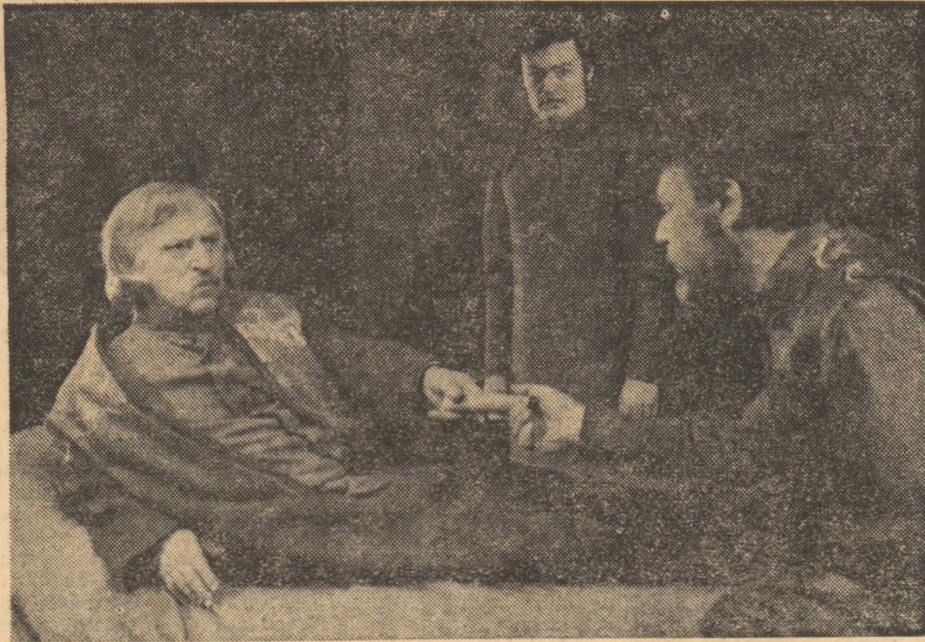
● „Săptămîna debuturilor în teatrele de păpuși”, organizată sub egida ATM, de către generosul „Teatru Tăndărică”, a adus în fața spectatorilor Capitalei, precum și a unui public profesional interesat, 8 spectacole prin intermediul cărora au debutat 7 actori, 4 regizori, 5 autori, 2 scenografi și 1 compozitor. Acestora li se adaugă un spectacol-exercițiu al teatrului gazdă (concentrat asupra comunicării specifice cu publicul), admirabil debut al altor 5 tineri actori, într-un colectiv care a devenit o adevărată școală (cu „studenți” ce se adună aici și din alte țări ale lumii). Sub raport numeric, bilanțul este evident îmbucurător. Sub raport calitativ, lucrurile nu se înfățișează sensibil altfel, mai ales dacă ținem seama de câteva dintre condițiile obiective care mai fac, pe ici-pe colo, ca acest gen să treacă prin condiții de cenușăreasă. În primul rînd este vorba de un regizor — am numit-o pe Irina Niculescu — și anume de unul a cărui vocație a beneficiat de o școală de tradiție, ca și de experiența, foarte directă, a teatrului de păpuși din țara noastră. Spectacolul prin care s-a afirmat: *O poveste oarecare, joacă-necepe la intrare* (adaptare după un basm de Maria Kownacka, ea însăși autoare a unei adaptări din folclorul polonez), montat la Constanța, are un farmec al său, exprimat în bucuria jocului, ca și în capacitatea menținerii ritmului acestuia. Nu lipsesc ingenuitatea și imaginația, nici forța de sugestie — la care a contribuit scenografia debutantului Antonio Albici, și el o autentică speranță a acestui teatru. Plastic, surprizele tin de umorul implicat în datele păpușii, ca și în varietatea formelor. O imagine de excepție: Motanul, pe care o artistă minuitoare de talia Anetei Forna-Christu o împune cu strălucire.

Debuturile celorlalți regizori sînt de alt tip și, parțial, controversate (nu și debutul ca regizor al scenografului Constantin Russu, în spectacolul teatrului din Pitești mai mult decît decepționant, inclusiv din punctul de vedere al plasticității). E vorba de regizori de teatru — mă refer la Silviu Purcărete și Mircea Cornișteanu —, ceea ce e un câștig pentru cauza de principiu a teatrului de păpuși — care au adus o anume profesionalitate, mai ales în lucrul cu actorii, și au încercat soluții mai puțin obișnuite. Silviu Purcărete, la Constanța și-a propus un lucru foarte greu — spectacolul de fundal negru —, și în plus, a ales o formulă stilistică inadecvată textului (o adaptare după un basm de Victor Eftimiu). Luate în sine, anume momente sînt frumoase — muzica, selectată de Iosif Herța, ajută din plin —, dar feeria dorită nu se încheagă, de asemenea, doar unele momente.

Dintre debuturile ce trebuie menționate fac parte și cele ale actorilor Sonia Maxim și Adriana Pricope, ca și a compozitorului Cristian Misievi — sub conducerea experimentatului regizor Petru Valtor, care a semnat spectacolul *Harap Alb* prezentat, cu succes, de către Teatrul de animație „Licurici” din Bacău, — cel al lui Emanuel Enghel, ca autor al piesei *Sufletele* (de fapt o adaotare după un basm de Clemens Brentano), piesă prin a cărei inspirată interpretare teatrul din Baia Mare, beneficiind de aportul regizoarei Ildiko Kovacs și a scenografului Ida Grumaz, s-a impus ca o plăcută surpriză.

Comentarii mai amănunțite, ca acelea prilejuite de discuția organizată la încheierea Săptămîinii, au subliniat și alte aspecte meritorii, sau unele neîmpliniri, chiar ale spectacolelor ce au dat, în general, satisfacție. S-a observat, de pildă, că debuturile dramaturgice sînt departe, foarte departe chiar, de a împlini nevoile genului și în general exigențele literaturii pentru copii. Verbul, o anume tendință spre a face altceva decît teatrul de păpuși — și cit de variate sînt formele sale! — o anume monotonie și stereotipul plastic, mai ales, au fost remarcate într-un spirit de exigență ce face cînte păpușarilor. Debuturile, ca formă de afirmare publică a unor noi forțe, dau un indiciu asupra stării de fapt a genului. Apariția și afirmarea unor talente noi este, de aceea, în măsură să bucore. Dar și să oblige. Inclusiv la permanentizarea acelor forme de cunoaștere reciprocă și de un schimb de experiență în rîndul cărora „Săptămîna debuturilor” s-a înscris cu nota ei aparte.

Mihai Nadin

Ieri 1 iunie a început faza finală a concursului teatrelor dramatice din cadrul Festivalului național „Cîntarea României”. Printre spectacolele de pe afișul acestei săptămîni sîrbătorești e și Descăpătînarea de Alexandru Sever, regizată de Tudor Florian la Teatrul Giulești.

Artiștii amatori pe scena finală

FINALA spectacolelor de teatru, a montajelor literar-muzicale și a recitalurilor de poezie (realizate de artiștii amatori) s-a desfășurat, timp de cinci zile, pe scena Teatrului de Comedie din Capitală. Afișul competiției a înscris nu mai puțin de optzeci de reprezentații din cele mai diverse genuri, înfăptuite cu mijloace artistice nu mai puțin variate, la o cotă valorică superioară. Firește, simpla enumerare a titlurilor acestor montări ar ocupa tot spațiul tipografic destinat consemnării importantului eveniment. Așa că vom încerca să cuprindem aici doar cîteva gesturi, atitudini, creații care ni s-au părut a avea, dincolo de valoarea competitivă propriu-zisă, și una emoțională, literară, poate chiar simbolică.

SIMBĂȚĂ, 28 mai, ora 11, a început etapa republicană a concursului. Spectatorii urmăreau cu încordare evoluția fiecărei echipe. Și, bineînțeles, după terminarea spectacolelor, aplaudau. Odată cu

aplaulele însă, spre rampă erau aruncate garoafe roșii și albe. Treptat, avanscena se umplea de flori. Dintr-un anumit unghi al sălii și se părea că actorii evoluau pe un podium de garoafe. Și poate că, într-adevăr, artistul amator, entuziasmul care-i dedică timpul liber acestei nobile arte, merită să pășească pe un drum plin de flori...

AM AUZIT, nu o dată, vorbindu-se e-logios despre trupa Teatrului Popular din Călărași. Am și văzut-o, în concurs, interpretînd, cu talent, o piesă inspirată din realitățile locale (*Anotimpuri* de Ion D. Șerban). Dar marea revelație am avut-o citind caletul-program al spectacolului, din care am aflat că acest teatru, cu o existență de trei decenii, și-a omagiat fondatorul numindu-l „Societății ai teatrului călărășean”. Le reproducem mai jos numele, convinși fiind că acești oameni merită tot atîta respect ca și societarii primei scene a țării: Irina Rădules-

cu, Ilie Mița, Florin Dumitrescu, Sofia Susan, Alexe Oprescu, Aurel Elefterescu, Vasile Mihalache, Aurel Șerbănescu, Ana Negreanu, Ilie Rădulescu, Victor Florescu, Georgeta Arghiriadis, Ilinca Năstase, Ion Coman, Ion Petruș, Vasile Andrei, Laurențiu Bercea.

ÎNUL dintre cele mai frumoase montaje literar-muzicale văzute în primele zile ale festivalului ni s-a părut a fi *Sezătoarele la Săliște în 1877* (prezentat de Căminul cultural din localitate). Femei în frumoase costume populare torceau, țeseau, tăiau feșe pentru răniții din războiul de Independență și, ca să treacă timpul mai repede, cîntau, rememorînd astfel marile figuri ale istoriei neamului: Mircea, Iancu... Printre interprete am zărit la un moment dat o bătrînă care cred că era... nonagenară! Această femeie născută în secolul trecut, care a venit tocmai de la Săliște ca să ne cînte despre „domnul Mircea cel Bătrîn” și care trăia arta cu o mare emoție, ținînd strîns în mînă un fuior și privind înspre sală undeva departe, dincolo de noi, mi s-a părut a fi, într-o amănunțită iluzie optică, *Istoria* însăși coborîtă în mod firesc, în aceste zile, pe scenă, printre evocatorii ei...

ÎTINDU-NE la interpretii piesei lui Dan Tărchilă Io, *Mircea Volevod* (de la Casa Armatei „Dunărea” din Medgidia) am lăsat gîndul să zboare cu mult timp în urmă; am căutat să ne imaginăm zilele (sau mai precis, seriile) de repetiții ale acestui spectacol de amploare, temerar tocmai prin monumentalitatea sa. Cîte probleme au ridicat interpretilor nu numai repetițiile la masă, ori cele de pe scenă, ci și necesitățile de ordin administrativ, de enormă importanță într-un asemenea gen de montare... Cîtă alergătură a necesitat (probabil) procurarea celor cîteva zeci de costume de epocă, cîți nervi execuția decorului, cîte întrebări — pericule, cite abandonări, nemulțumiri, faptul că numeroasa distribuție nu putea fi adunată niciodată în întregime! Și trecînd în revistă, în închipuire, toate acestea, nu putem să nu-i aplaudăm călduros și noi odată cu sala, și cu autorul (care făcea parte din juriu), pe acești pasionați.

ÎN TIMPUL pauzelor, ne plimbam prin foyer și-i urmăream pe concurenții care ieșiseră, ori se pregăteau să intre pe scena festivalului. Toți erau veseli, optimiști, siguri pe ei, nerăbdători să afle ce impresie au făcut, ori să arate ce pot. Și atunci mi-am dat seama că artiștii amatori calificați în etapa republicană a festivalului muncii și creației libere nici nu realizează faptul că se aflau încă în competiție: fiecare din ei se socotea, oricum, un învingător. Pentru că, într-adevăr, era...

Bogdan Ulmu

Flash-back

Sub crusta realității

● Compus din gesturile și ritmurile filmului mut, dar răspunzînd ca tehnică în cele mai ferice coordonate ale filmului modern, *Cowboy-ul de la miezul nopții* al lui John Schlesinger venea în 1969 să întregască peisajul cinematografic al fanteziei lucide — dacă l-am putea numi așa. Personajul interpretat de Jon Voight este un picaro provincial care, ajuns în metropola americană, descoperă rînd pe rînd, și pe risc propriu, singurătatea, violența.

Într-un fel, neștiutorul texan, cu transistorul la ureche și cu maxilarele ocupate perpetuu cu gimnastica guneii de mesatecat, vede lumea nouă cu uimirea și ironia autorului însuși. Schlesinger, englezul (lipsit de morga insulară), descoperă America cu o prospețime a ochiului tipic europeană. Autobuzul care străbate continentul în zile și nopți, strada newyorkeză, petrecerile de noapte cu moravurile lor ciudate, oamenii tulburi din hoteluri — totul e descris ca o lume zgomotoasă căreia i se măsoară mereu, cu îngîndurare, parametrii adînci ai singurătății. Iar personajul interpretat de Dustin Hoffman — acea pitorească pereche a lui Jon Voight — vine, parcă extras de sub oglinzile aiuritoare ale mediului, ca un locatar de azil de noapte de dincoace de ocean, plin de omenie și candoare.

Autorul lui Billy Mincinosul făcea, cu acest film, o experiență incredibilă: aceea de a scoate de sub crusta realității fișii de fantastic pe care, sincer vorbind, le crezuse înainte prezente doar în visele și cosmarurile sale.

Romulus Rusan

Radio Televiziune

La început de iunie

■ Cum ieri toți copiii s-au bucurat de o specială atenție, să amintim și cele cîteva radio-TV cadouri ce le-au fost oferite: la radio (e drept, la o oră cam tirzie pentru vîrsta sărbătoritorilor), zilnic, un nocturn *Moment poetic* ca și *Studio Radar*. Un zîmbet, un cîntec, o floare pentru toți copiii lumii, iar la televiziune, *Dreptul la aripi* de Stefan Tita (regia Tatiana Sireteanu), în ciclul căruia îi dorim o lungă viață, *Matineu teatral* pentru copii, ca și transmisia omagială *Copilărie, anii tăi de aur*.

■ Urmărit săptămîină de săptămîină, radio-programul muzical ne dezvăluie o splendidă coerență. Redactorii dovedesc responsabilitate profesională și multă intuiție: emisiunile tin seama

de nivelul divers al preferințelor și opțiunilor publicului, ciclurile, odată instituite, au existență durabilă, orele și zilele de programare sînt respectate cu o sîntă întransigență, nu lipsesc discuțiile teoretice, informația muzicală are o îmbucurătoare extindere în timp și în spațiu, date de ultimă oră stau alături de evocări și retrospective, selecția interpretilor este aproape totdeauna concludentă. Este o experiență exemplară ce merită sincere elogii. Pe cînd și un *Dicționar de personaje literare* sau *Sapte decenii de literatură* sau *Mari epoci creatoare: Romanticismul, Clasicismul, Renașterea*, pe cînd reunirea în aceeași transmisie a mai multor lecturi ale aceluiași text, pe cînd cicluri precum *De la „Miorița” la „Testa-*

ment” — o istorie a capodoperelor literaturii noastre sau *Literaturi naționale contemporane*...

■ Ultima *Telescoală* (de Corneliu Armașu), *Amintiri de la „Viața românească”*, a răsfoit interesante documente, a filmat locuri, case, odăi impregnate de parfumul tare al istoriei, a retransmis înregistrări ale *Fonotecii* de aur, a difuzat un emoționant interviu cu acad. Iorgu Iordan. Singurul nostru regret este că emisiunea s-a limitat mai ales la discutarea primului deceniu din existența revistei, epoca de după 1920 (pînă azi) rămîind, desigur, a fi urmărită în transmisiuni viitoare.

■ Prin unele montaje de versuri, prin multe exemplificări ale *Bibliotecii* pentru toți sau *Meridianelor literare*, televiziunea a reușit să impună un stil în nobila și delicată acțiune de vizualizare a textului literar. Iată, două recente și foarte reușite exemple: *De dragoste cîntă* (emisiune de Cornel Todea și Boris Ciobanu, redactor Marina Spălas) și — în cadrul *Emisiunii în limba maghiară* — *Fuga incastorului de bilete* (regia Dan Grigore Popa, imaginea Florin Orezanu, după o schiță de Kocsis István).

„CÎNTAREA ROMÂNIEI“

Cinema

În timpul concursului republican al cineaștilor amatori

Confruntarea cinecluburilor

O SUTĂpatruzeci și una de pellicule a reunit confruntarea republicană a cineaștilor amatori; un număr de peste 80 de cinecluburi, situate aproape în toate județele țării, și-au trimis reprezentanții la etapa finală a Festivalului „Cîntarea României”. Reflex al puterii imaginative, al forței de meditație asupra contemporaneității sau asupra istoriei meleagurilor natale, filme pe 8 sau 16 mm, proiectate timp de patru zile pe ecranul din sala — sobru, dar agreabil amenajată — a centrului bucureștean al creației populare, s-au înscris, cu vigoare și prospețime, în acest mare for al spiritualității românești.

Nobila aspirație de participare directă, pasionată implicare în evenimentele remarcabile ale actualității, i-a chemat pe cineaștii din Huși, Alba-Iulia ori Tirgu-Mureș la importantele întîlniri ale secretarului general al partidu-

lui cu țara; astfel obiectivul aparatului de filmat fixează citeva din reperele complexului itinerar al prieteniei și al vieții, citeva din momentele definitorii ale drumului de pace și muncă al poporului nostru.

Tezaurul culturii românești se sedimentează în filme ce reiau, în construcția lor, tradiții folclorice, obiceiuri și dansuri, pellicule ce restituie cîntecele și imaginile creatorilor populari (Anotimpurile naivilor) ori alcătuiesc prețioase monografii ale locurilor (în două modalități deosebite: Monumente istorice brașovene și Densus). Vibrații patetice, uneori de autentică emoție, se ivesc în evocările istorice (Cîntec de vitejie); dar dacă ambiția de vastă cuprindere temporală se împlinește mai rar în pelliculele cineaștilor — parcă și comentariul, deseori stîngaci și mediocru rostit, devine mai distonant în astfel de scurt-metraje —, mai izbuti-

te sînt în schimb metaforele vremurilor de luptă (cum sînt pelliculele argeșene Celălalt fiu și Pentru..., ori Jurămint, realizat de cineaștii din Focșani); dobîndesc relief, de asemenea, reconstituiri ritmate ale unei semnificative întîmplări, localizată în spații apropiate, binecunoscute autorilor (Frații sau Portul roșu). Sobrietatea incursiunilor cinematografice în trecut are rezonanță în gravitatea reportajelor care readuc pe ecran clipele de înclăstare ale serii de 4 martie, eforturile, împotrivirea eroică în fața catastrofei naturale, voința și omenia reconstrucției. Să semnalăm căldura și echilibrul imaginilor alăturate simbolice sub titlul Revine primăvara și-n Craiova.

Documentarele comentează uneori în sensibile notații plastice realizările prezentului, alteori alcătuiesc percutante poeme ale cotidianului; remarcăm valoarea filmelor Lecția (eseu timișorean), El n-a făcut nimic ca să răsară soarele (realizat de reșiteni) și Ziarele de dimineață (creat de bucureșteni). Din aceeași vocație a prezenței în miezul fierbinte al activității din orașe și sate se nasc, de asemenea, raidurile-anchetă, reportajele ce dezvăluie concret probleme încă nevralgice (din suita genului s-a impus atenției, prin concizie și eficiență, pellicula constructorilor constănțeni Una caldă, una rece).

Satira ori tonul ironic se implică în cele mai variate modalități cinematografice: cu umor, elemente diferite ale limbajului filmic se amestecă în pellicula Reciclare: în animație (Vecinii. Conștiința imbuteliată. Concurs). În filmul de ficțiune (Romică și Julietta), sau în documentar (Kitch), accentele comice dinamizează inserția exactă a interesului amatorilor față de realitatea trăită, față de detaliile descoperite de ei înșiși.

Ca un veritabil maraton al iubitorilor celei de-a șaptea arte (urmărit cu dăruire de un juriu exigent, prezidat de Ion Popescu-Gopo), etapa republicană a competiției amatorilor, încheiată ieri, a reliefat varietatea preocupărilor tematice și diversitatea stilistică a operelor prezentate în Festivalul național „Cîntarea României”; un număr mare de premii (decernate în cadrul celor zece genuri) va încununa, desigur, străduința, perseverența și aspirațiile pasionaților mînuitori ai aparatului de luat vederi.

Ioana Creangă

Republica din Uzice

S-A spus (cu drept cuvînt) despre filmul iugoslav Republica din Uzice de Zika Mitrovic că bate mai toate filmele de reconstruire a istoriei celui de al II-lea război mondial ca frumusețe plastică și valoare psihologică intimă. Un film care durează trei ore. Un film în care nu se întîmplă nimic altceva decît luptă de partizani contra ocupantului german, dintr-o anumită provincie din Iugoslavia. Un film fără abilități de suspens. Un film pe care îl urmărim totuși fără nici o clipă de scădere a interesului. Un film care ne emoționează indeosebi, pentru că în dramă se confruntă adevărații patrioți, conduși de Tito, cu cetnicii, care se pretindeau dușmani ai nemților, dar pentru care, de fapt, adversarul era poporul și idealurile lui.

Filmul iugoslav descrie cum o anumită provincie sîrbească a rezistat victorios tăvălugului nazist. Zic victorios, căci victorie a fost, chiar și după înfrîngere, fiindcă izbînda nazistă încetase de a mai avea obiect. Partea cea mai înversunată a luptei a fost la sfîrșit, cînd partizanii au reușit să tină pe nemți în loc, dînd răgaz întregii populații a provinciei să plece, pentru a-și muta în altă parte neclintita voință de independență și mereu reînnoita hotărîre de a lupta pînă la victoria finală. În trei ceasuri de proiecție, filmul oferă la fiecare pas momente de dramă intimă, fapte de emoție, ca să zic așa „civilă”, ne-militară, ne-belicistă: fapte de mică și caldă umanitate cotidiană. Toate acestea dominate de fascinantele figuri ale conducătorilor: a lui Tito (evocat în imagini ce reconstituie faptele reale), aceea a șefului de partizani locali, interpretat de un tânăr actor Boris Buzancic, și aceea a femeii care, fără a avea vreo funcție determinată, le avea de fapt pe toate, căci era sufletul înșuși al întregii mișcări. Chipul ei frumos, vocea ei, privirea ei, toate acestea erau adevărate „funcții” de activist revoluționar, căci prin aceste calități de farmec personal toate dificultățile morale erau rezolvate. Găsim la aceste remarcabile figuri revoluționare un fascinant amestec de dirigenție și dulceață, de asprime și iubire, de înțelegere și intransigență. Actrița se numește Bojdarka Frajt și este, ca și partenerii ei, o artistă de mare calitate.

D. I. Suchianu

Se poate deosebi creația calculatorului de cea a omului? — este întrebarea de la care a pornit (duminică după-amiază, la televiziune) Andrei Bacalu discutînd despre Inteligența artificială și limitele lor. Prin chiar formularea titlului, o anumită soluție se întrevădea de la bun început, dar demonstrația și-a păstrat necesarul grad de neprevăzut și din multe lucruri spuse în fața aparatului de filmat: o observație a lui Bacalu ne-a atras cu deosebire atenția: calculatorul are neprevăzute merite dar și inevitabile limite, printre acestea frica (sau incapacitatea) de a-și asuma riscul, de a păși pe terenul neprevăzutului, de a face — ca omul — inevitabile și (uneori) atît de scuzabile erori. Ne-am întors, incitai de asemenea afirmații, spre bibliografia „de specialitate” și, iată, citim în Frieder Nake despre programul matematic dar și despre programul estetic al mașinii (în tripla acestuia din urmă intrînd și factorul Intuitie), citim chiar despre generatorul de hazard (e clar, nu numai ordinea poate fi programată!), despre rolul lui în simularea unor etape

ale procesului de creație, citim, apoi, în Moles sau în altă parte, texte compuse cu ordinul, precum Autopoem nr. 303 pe care îl reproducem: „Cînd întineresc se joacă, încremenesc o seară. / Aur și frumusețe strălucesc uneori / Dansez și gîndesc / Deseori mă liniștește iarba / Clopotul crește aspru și auriu / Căderea și stăfeta sînt jos furtunoase / Cine sărută o plantă? / Poetul”. Citim, deci, toate acestea cu ochi interesat și uimit, nu poți fi insensibil la date ale stringentei actualități, dar optimismul fără de margini al celor ce cred că pot distruge cu totul misterul, inefabilul, nuanța, vibrația irepetabilă și de neconfundat a alunecării tocului pe hirtie sau a pensulei pe carton, care sînt convinși că pot a le omori pentru a le reinvia (aceleasi) în laborator, optimismul acesta dens, violent și polemic îmi trezește o totală neliniște.

Unul dintre evenimentele TV ale lunii mai a fost documentarul dedicat lui Nicolae Titulescu de călătorul pe Drumuri europene Aristide Buhoiu.

Ioana Mălin

SECVENȚA

■ Un Jiri Menzel rămîne un Jiri Menzel și trebuie oricum văzut. Filmul (care rulează în premieră pe ecrane) se numește În liniștea pădurii. Cu liniște îi voi examina și eu în pădurea de filme care îmi trec sub ochi. Voi spune prin urmare că niciodată causticul și neliniștitul Menzel nu mi s-a părut (de ce oare?) mai liniștit ca în acest frumos, elegant dar calm, prea calm film. Ici-colo „gheara” omului nostru (să nu-l uităm filmele anterioare...) zgîrie. Nu face însă rană, zgîrie ușor, vindecarea e rapidă. În liniștea pădurii mi se pare, în fond, expresia liniștii unui om. Jiri Menzel pre nume, care face un film fermecător în cheie minoră pe subiectul „reședința mea de vîră e la țară”. Văzîndu-l acest precuminte film am avut pentru o clipă (sau pentru mai multe) senzația unui Menzel în botosei și cu babețică. Imagine ciudată dar instructivă...

A. Bc.

Telecinema

■ VEȚI RIDE sau nu, pumnareta pumna pi tapi tapi reunji gri, actorul meu preferat în comedia cinematografică românească este chiar Puiu Călinescu. El e singurul care, volens nolens, face cinema. Adică n-are nevoie de cuvinte. Liniia lui e de desen animat, de film pur; o mișcare din umeri — și gagul e gata; o mișcare din urechi însoțită de un pumn în cap și băiatul nu e mai prejos decît Fernandel călare pe John Wayne. O frîngere din saie și rîzi — dacă asta mai contează la o comedie.

Chipul lui e dincolo de bine și rău, n-are pecete maniheistă, n-are morală definită, e vesel, grăbit, urînd vorbele lungi, ahtiat de acțiune, gest și curiozitate — exact rațiunile pentru care s-a născut cinemaul și nu aprozarul, să zicem. El e vesel că există, grăbit să existe și să-i fie recu-

Tot meditînd la comicii noștri

noscută existența, gata să încerce rezistența lui pentru a constata că oricît l-ar călca ea pe bombeu sau pe creier, el există. Nici un actor comic român — nici măcar Bibanul și Jean Constantin, singurii pe care-i pun lîngă el — nu are atîta poftă de luptă cîntită cu dulpurile, fichetele, scaunele, covoarele, lifturile, ușile, lămpile cu abajur, pereții și tavanele ca Puiu Călinescu. Cui i se pare că această înfruntare cu obiectele lumii nu mai are sens — îi voi aminti că ea pornește de la Chaplin și mai marii filmului și fără de ea n-am avea cinema și dacă n-ar mai fi nu s-ar povesti nici westernurile, nici Planeta maimuțelor, baby, cum zice Kojak. Ideea că această înfruntare e depășită și anacronică e o idee depășită și anacronică. Coexistența pașnică dintre dulap, ușă, capul omului și capul locului,

e o iluzie. Conflictul dintre prag și creștet, oricît pare de naiv, rămîne fundamental modern și trebuie acceptat în toată amploarea și adîncimea lui.

Energia comică a lui Puiu Călinescu e enormă, mergînd, desigur, și vai lui, pînă la lipsa de discernămint critic, dar nu aici e păcatul cel mai mare, toată „nenorocirea” e că lui înșuși îi e frică de ea, copleșit de prejudecățile celor din jur la tot ce este buf și pur. Mulți își închipuie că sînt inteligenți dacă refuză Stan și Bran, Chaplin, frații Marx și Jerry Lewis. În ochii mei, Puiu Călinescu are magnifica forță și calitate că la orice oră de zi și de noapte s-ar outea înțelege cu ei Disprețul față de misterul buf e de fapt o indisponibilitate a inteligenței moderne.

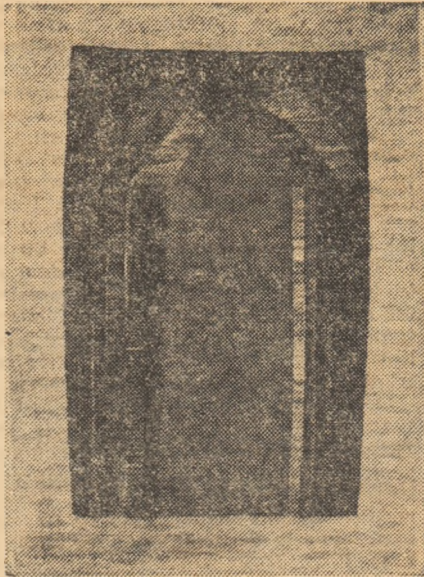
Radu Cosașu

Plastică

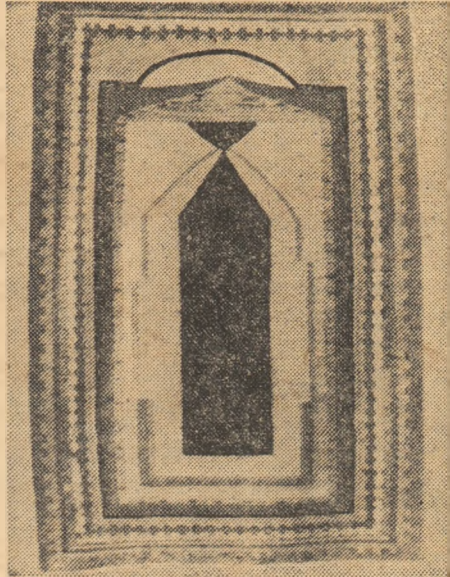
Jurnalul galeriilor

PROBABIL că orice încercare de a schița o istorie a diferitelor genuri ale artelor plastice din ultimele două decenii va trebui să consemneze, ca o realitate cu multiple consecințe de natură estetică și socială, spectaculoasa mutație operată în domeniul artelor decorative, prea mult timp „arte minore” altădată, în sensul accentuării funcțiilor de imagine expresivă, fie că este vorba de ceramică sau de tapiserie, de sticlă sau imprimeu. Din această perspectivă, activitatea creatorilor de tapiserie ni se pare deosebit de interesantă, mai ales datorită intervenției unei noi concepții spațio-expressive, consecința intervenției unor pictori atrași de posibilitățile acestei arte, dar și a „profesioniștilor” genului, ei înșiși resimțind nevoia unei relansări.

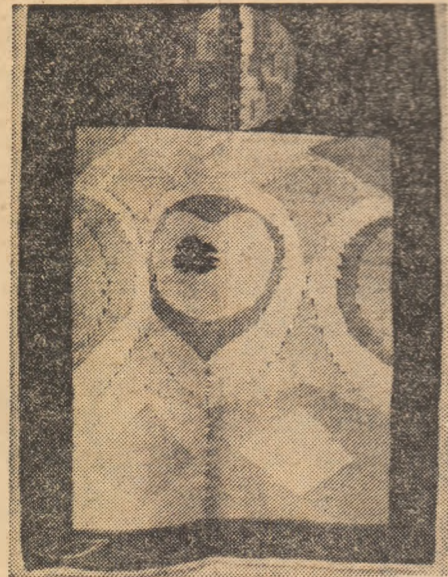
IATĂ de ce prezenta **Marianei Macri** în contextul expozițiilor bucureștene a reținut atenția, readucând în discuție virtuțile specifice artelor tapiseriei, dar și realitatea multiplelor posibilități de utilizare a repertoriului imagistic modern în soluții de austeră noblete, compuneri simbolice și în același timp discret adresate spațiului intim, domestic. Principala preocupare a artistei pare să se orienteze către stabilirea unei „mitologii” personale omogene, cel puțin sub raport emoțional, din care fiecare lucrare se atestă cu un grad diferit de acuitate. Semnificativă ni se pare în acest sens prezența obsesiv-fertilă a temei porții, sensul metaforic al noțiunii, așa cum a fost ea acreditată în timp și cum este utilizată de către artistă, dominând reprezentările expuse. Firește, odată stabilită această axă de rotație, utilă procesului elaborării și materializării unui sistem semantic coerent și comunicativ, variațiunile încep să apară dintr-o necesitate logică, riguros controlate, îndelung elaborate și cu atât mai încărcate de sensuri complexe. Dincolo de jocul formelor și de distribuția lor în contextul compunerii, mizând pe efectul de simetrie propriu prin tradiție limbajului tapiseriei, diferențierea nuanțată, desecri subtilă, se realizează prin intermediul regimului cromatic, sobru și totdeauna gândit în raport de o dominantă tonală, capabilă să impună regimul emoțional reclamat de o piesă sau alta. Mitologia porții capătă un caracter chton prin simbolismul cromatic utilizat cu vădit simț plastic, aluzia se decodifică treptat, fără a-și pierde inițiala doză de mister sau ambiguitate pe care mizează, de altfel, efectul totalizator al lucrărilor. Adeseori interpretări libere, controlate doar de inextircabila logică interioară, lucrările Marianei Macri se alimentează alteori din precedentul tapiseriei populare, preluând, prelucrând și integrând gândiri formative culte motive și procedee consacrate, frecvent purtătoare de mitologii agreste ele însele. Tipice în acest sens ni se par prelucrările după motivele decorative zoo și fitomorfe de sorginte folclorică, dispuse după pretexte

MARIANA MACRI : Poartă roșie

Poartă neagră

Fruct

componistice expresive ce le introduc în alt cîmp simbolic, nu opus celui inițial dar categoric amplificat și scos din seria prototipului oricînd repetabil. Astfel, circulația logică a motivului porții, de la Poarta argintie la Poarta aurie, și de la Poarta roșie la Poarta albastră se implineste, pe planul metaforei existențiale, prin aluziile vitalist-panteiste cuprinse în lucrări ca *Toamnă, Pom, Fruct, Sămînță, Pom cu păsări*, justificînd afirmația potrivit căreia Mariana Macri se deplasează deliberat și constant către zona fertilă a mitologiilor imagistice.

LA CLUJ-NAPOCA o artistă din generația tină expune tot tapiserie, propunîndu-ne de această dată soluții ce depășesc bidimensionalitatea, pînă la un punct restrictiv. În favoarea libertăților acordate de noile concepții ambientale, predispuse către utilizarea totală a spațiului prin ieșirea de pe perete cu ajutorul „reliefului” țesut. **Zoe Vida Porumb** confirmă încă o dată calitățile școlii de tapiserie de la Cluj-Napoca, într-o manieră foarte personală, a ei în măsura în care, încărcată de ecourile unei mitologii fabuloase și cenzurată simultan de rigoarea proprie artistului cult capabil de o selecție logică, raportată la funcțiile decorative-expressive, reușește o sinteză originală, nicidecum iconoclastă dar nici servil-imitativă.

Interesant ni se pare modul în care, tensionată între reprezentarea „plană” dar dotată cu o spațialitate rezultată din articularea ecranelor de culoare și a semnelor picturale și fascinația obiectului textil tridimensional, tot mai solicitat în

soluțiile decorative moderne, artista reușește să găsească soluția de adecvare a mijloacelor la intenții, deci aceea omogenizare prin care amprenta creatorului se transformă în stil. Renunțînd la iconografia figurativă, așa cum de altfel chiar arta populară o face, fără a renunța la încărcătura simbolică sau metaforică, **Zoe Vida Porumb** transferă accentul emoțional în zona cromaticii și a dispoziției dinamice a pretextelor imagistice utilizate. Se poate vorbi, așadar, în acest punct, despre contaminarea cu precedentul popular, cel maramureșan prin ereditate, dar a miza doar pe acest accent, desigur detectabil și necesar în contextul viziunii personale, ni se pare a deplasa sensul real al intențiilor artistei către o zonă minoră, în orice caz insuficientă pentru a explica esența demersului în toată complexitatea sa.

Există, desigur, o lucrare explicit intitulată *Aminții din Maramureș*, proiecția mentală a unui spațiu original ideal redimensionat după necesități estetice și expresive proprii artei. Există, de asemenea, elemente de vocabular — o anumită tonalitate generală ce reface gama atît de sonor-vitalistă a țesăturilor maramureșene și obsesia vîrștelor ca soluție riguros compozițională — dar dincolo de aceste firești, am spune chiar ineluctabile locuri geometrice ale memoriei afective, trebuie să luăm în discuție calitatea artistului, modul original în care se constituie sintagma expresivă conținută de fiecare lucrare. Semnificativă din această perspectivă ni se pare prezența lucrării intitulate *Polifonie*, încercare de echiva-

lare a senzațiilor auditive în registrul vizual al tapiseriei, foarte liberă ca interpretare, dar riguros articulată sub raportul logicii expresive. De un ton similar ne apare *Pasărea Phoenix*, ale cărei probleme de compunere și dinamică spațială se atestă mai decît din cîmpul valorilor picturale, aspirînd spre o autonomie a imaginii ce nu exclude raportarea la precedentul mitologic consacrat, fără a miza însă pe acele locuri comune ce însoțesc, de obicei, pretextele prea frecvent utilizate. Valențele tridimensionale ale tapiseriei sînt solicitate în plese ca *Primăvara*, aluzie la o germinare cu finalitate simbolică, însumînd calități compoziționale și cromatice atent sincronizate ca intenție și finalitate, și în *Virte în relief*, mizînd pe aceeași facilități ce conferă o anumită materialitate poetizată tuturor lucrărilor.

Pentru că, aplecată cu firească obstinatie asupra posibilităților tehnice prin care se realizează valoarea expresivă a imaginii țesute, **Zoe Vida Porumb** rămîne indisolubil legată de poetica intrinsecă a obiectului decorativ, mereu deschisă interpretărilor și readaptărilor, în egală măsură aliniată tradiției și noului prin însăși destinația ei ambientală. Și, prin aceasta, artista își amplifică șansa inițială acordată de propriul talent, evitînd mimetismul și evoluînd pe o traiectorie deja marcată de calitățile proprii personalității.

Virgil Mocanu

Muzică

Festivalul național „Cîntarea României”

Teatrul liric politic

IN CADRUL Festivalului național „Cîntarea României” s-a desfășurat, în sala Operei Române, o gală a teatrului liric politic, înțeles ca abordare explicită a tematicii cu conținut social din istoria acestui pămînt.

În prima săptămînă au fost prezenți: Teatrul muzical din Galați cu baletele 1907 de Trixy Checais și *Elanuri* de Sergiu Sarchizov, și cu operele *Petru Rareș* de Eduard Caudella și *Interogatoriul din zori* de Doru Popovici; Teatrul muzical Brașov cu fresca lirico-dramatică *Vremuri de vitejie* de Teodor Bratu; Opera Română din București cu spectacolul coregrafic *File de istorie* și opera *Dreptul la dragoste* de Teodor Bratu, și Teatrul muzical din Constanța cu spectacolele *Peneș Curcanul* de Silviu Panțiru, și *Regele Istros* de Iuliu Szarvady.

BALETUL 1907 (libret și coregrafie de Trixy Checais) s-a realizat pe o recentă muzică omonimă a lui Dumitru Bughici. În raport cu modul în care se abordase *Elanuri*, balet ce a mai fost comentat la această rubrică, montarea și concepția

spectacolului 1907 atestă progresul teatrului „Nicolae Leonard”. Compoziția vizuală are aci o certă limpezime, avînd ca referință seria de imagini consacrate răscoalei țărănești în plastica românească. Ea converge spre popularul 1907 al lui Octav Băncilă ca o concluzie a lucrării. Muzica acestei puneri în scenă funcționează mai degrabă ca fundal sonor decît ca ordonator coregrafic, fiind la origine o simfonie dramatică, parcursă de-a lungul celor trei mișcări contrastante de teme înrudite și înălțuite după logica temeinic încercată a simfonismului tradițional, pe care compozitorul a manevrat-o dezinvolc.

ALT gest demonstrînd maturizarea Teatrului din Galați a fost reluarea lui *Petru Rareș* după 75 de ani de la prima și ultima punere în scenă a operei lui Eduard Caudella, considerată începutul operei „serie” în istoria națională. Autohtonă mai degrabă prin subiect decît prin conținutul muzical, *Petru Rareș* nu avea să atace frontal, atunci în 1889, problema constituirii limbajului autohton în teatrul liric, cum avea să facă mai tîrziu în Sabin Drăgoi

și un George Enescu. De aici poate și neglijarea acestui început de serie atîția ani. Nu e mai puțin adevărat însă că *Petru Rareș*, prin vîna melodică, prin firescul înălțurilor muzicale și valoarea scriiturii pentru ansambluri (terțet, cvartet), poate figura în apropierea produselor de început de la vecini, unde *Halka* de Moniuszko, *Bank Ban de Erkel* și *Dalibor* de Smetana se bucură de atenția permanentă a teatrelor naționale. Datorăm deci teatrului din Galați meritul acestui confirmări, nu numai pentru inițiativă dar și pentru tinuta muzicală corectă sub conducerea lui Silviu Zavulovici — distingînd în rolul lui Ștefăniță Vodă o frumoasă realizare a baritonului Nicu Urziceanu — pentru eficiența regiei lui Dumitru Tăbăcaru și pentru scenografia sugestivă semnată de Eugen Gropșanu și Marcela Frangulea.

ÎN Vremuri de vitejie autorul Teodor Bratu a urmărit să obțină o modalitate scenică distinctă de operă. Proportional, declamațiile și dialogurile ocupă un spațiu mai mare decît muzica. Tablourile reiau aidoma textul din cutare declarație rostită la Adunarea deputaților de Mihail Kogălniceanu, cutare interpelare parlamentară și textul de proclamare a Independenței din cutare odă de Alecsandri. Constatarea militarilor ce precede atacul de la Grivita este imaginată ca un document autentic. Și în muzică documentul vremii are rolul principal: marsul *Calcă române*, imnul *Destăptă-te române*, romanta tradițională *A ruginii frunza din vii*, reconstituirea după modele sau în spiritul lor fiind regula acestui spectacol. Reușita montării stă în idee ca atare, iar partea nerealizată ține de insuficiența stringere a imaginii uzuale în imagine simbolică. Remarcabilă informația pe care o furnizează programul de sală întocmit de Liviu Pop și Viorel Panican.

ÎN FINE, Opera Română a prezentat recenta montare coregrafică intitulată *File de istorie*, în fapt un spectacol compus care se încheie cu momentul coregrafic *Spre comunism în zbor*. Cele două poeme sînt realizate regional și coregrafic, în ordine de Oleg Danovschi și Amato Chechulescu. Cu toate desfășurările sale inegale, acesta a fost spectacolul situat cel mai în preajma mijloacelor noi care stau la îndemîna creatorilor. Am avut proiecții în genul lanternei magice folosite sugestiv la reprezentarea tabloului intitulat 106. De altfel și celelalte tablouri au purtat cîte un exponent numeric cu sens cronologic: „1877”, „1907”, „1944”. Am avut și un model de coloană sonoră unde s-a făcut loc muzica electronică a lui Lucian Metianu, înconjurînd sugestiv scenele coregrafice care se refereau la insurecția armată de la 1944. Și asociațiile coregrafice ce au însoțit muzica pentru 1877, avînd autor de asemenea de Teodor Bratu, au reușit să deplaseze mai mult limbul de semnificație înspre limbajul de sugestie (dacă vorbim în termenii lui Eugen Lovinescu) decît în spectacolul brasovean. În această direcție, la cea mai înaltă realizare s-a ridicat mișcarea grupurilor țărănești semnificînd Răscoala de la 1907, pe un inspirat montaj muzical extras din muzica lui Dumitru Capoianu și Tiberiu Olah. Iar la reușita montării ultimului tablou, intitulat *Spre comunism în zbor*, în afara muzicii lui Tiberiu Olah, a luat un rol de seamă solistica de mare finete a cântăreței Magdalena Posa — Petre Ciorteș. Credem că acest spectacol a demonstrat din nou oportunitatea funcționării unui studio al Operei, cu principala preocupare îndreptată spre asimilarea mijloacelor tehnice și de expresie moderne, potrivite cu abordarea tematicii contemporane.

Radu Stan

Proiecții eminesciene în universal

M IHA I Eminescu a intrat, de mult, în universal, alături de marile spirite ale lumii. Cînd și cum s-a produs pentru întia oară această pătrundere constituie încă o problemă deschisă a istoriei literare.

Cercetări recente, care preiau unele opinii contemporane maiorești, vin să confirme că geniul eminescian s-a întrupat, pentru întia oară pe meleaguri străine, în limba și în țara lui Goethe. Astfel, dr. Manfred Hellge din Düsseldorf precizează, într-o primă monografie asupra editorului din Leipzig, Wilhelm Friedrich (în revista „Archiv für Geschichte des Buchwesens“, Frankfurt am Main, 1976, col. 782-1216), că unele creații eminesciene au fost inserate în paginile revistei „Magazin für die Literatur des In- und Auslandes“, care apărea tot la Leipzig sub îndrumarea acestui editor, concomitent cu publicarea primei ediții a antologiei *Rumänische Dichtungen* (în 1881). Și, într-adevăr, am primit, de curînd, de la Biblioteca Universității Humboldt din Berlin*, citeva xerografii revelatoare pentru destinul european al poeziei eminesciene. După ce, în numărul 7 din 12 februarie 1881, revista menționată mai sus anunța apariția primei ediții a antologiei *Rumänische Dichtungen*, în care erau incluse și douăzeci și unu de tălmăciri eminesciene realizate de Carmen Sylva și Mite Kremnitz, la 26 februarie, prestigioasa publicație germană (intemeiată în 1832) consacră un întreg număr poeziei românești contemporane. La rubrica „Aus fremden Zungen“ (Din limbi străine), cu care se deschide numărul 9 al revistei, sint publicate „Fünf rumänische Dichtungen“ (Cinci poezii românești), între care un pastel al lui Vasile Alecsandri și patru poezii semnate de Mihai Eminescu: „Einsamkeit“ (Singurătate), în versiunea germană realizată de Carmen Sylva, și „Melancholie“ (Melancolie), „Liebeslied“ (Cîntec de dragoste = Dorința), „Der Eisevogel“ (Pescărușul = De cite ori, iubito...), toate în traducerea lui Mite Kremnitz.

Cîteva luni mai tîrziu, la 25 iunie 1881, revista a publicat și o poezie eminesciană necuprinsă în antologia editată anterior, sub titlul „Ein Satire von M. Eminescu“ (O Satiră de Mihai Eminescu),

ce reprezenta, de fapt, textul *Scrisorii I*, apărut în revista „Convorbiri literare“.

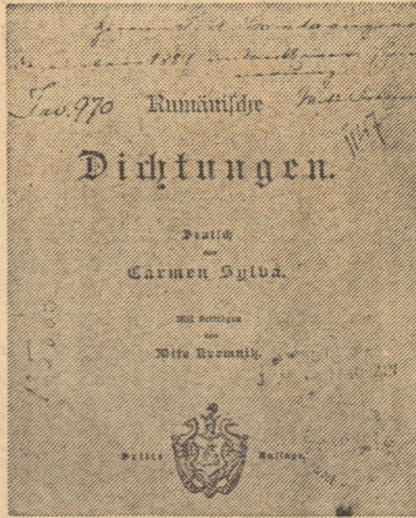
Tot aici va fi semnalat, la 1 decembrie 1883, și poemul *Luceafărul*, într-o recenzie a Almanahului Societății „România-Jună“, semnată de Moses Gaster: „Der Abendstern ist Titel und Inhalt des nächstfolgenden Gedichtes von M. Eminescu, der ein an und für sich wunderschönes rumänisches Märchen psychologisch vertieft und poetisch zum Ausdrucke gebracht hat“ (*Luceafărul* este titlul și conținutul următoarei poezii, de M. Eminescu, care exprimă un minunat basm românesc, reliefat psihologic și poetic).

Între timp însă, în luna aprilie 1883, apăruse la Leipzig a doua ediție a antologiei *Rumänische Dichtungen*, care a cuprins, înaintea publicării sale în limba română, versiunea germană a poemului eminescian *Luceafărul*, încheiată și citită în ședința societății Junimea de către Mite Kremnitz la 25 ianuarie 1883, după cum ne relatează Titu Maiorescu în *Însemnări zilnice* (vol. 2, p. 151).

A doua ediție a antologiei poetice românești a cunoscut o așa de largă și rapidă difuziune în sfera germană (ca, de altfel, și prima ediție), încît, numai peste doi ani, în 1885, editorul Emil Strauss, din Bonn, a mai scos un nou tiraj al ei.

În decembrie 1889, după moartea lui Eminescu, va mai apare la Bonn, în aceeași editură, și a treia ediție a antologiei. La Biblioteca centrală universitară din București se păstrează chiar un exemplar al acestei ediții cu autograful traducătoarei lui Eminescu în limba germană, Mite Kremnitz. Ea adresează cuvinte de grație către un fin cărturar român contemporan, I. A. Cantacuzino, care a tălmăcit, pentru întia dată, în franceză, opera marelui filosof german Schopenhauer, pornind de la același mare indemn maioreșcian: „Herrn J. A. Cantacuzino Dezember 1889 in dankbarer Erinnerung — Mite Kremnitz“ (Domnului J. A. Cantacuzino, într-o recunoștință amintire — Mite Kremnitz).

Prin voința lui Titu Maiorescu și lucrarea celor doi tălmăcitori — Mite Kremnitz și Zizin Cantacuzino — s-au înălțat, în spațiul fără timp al Europei, două mari spirite aproape contemporane,

Ediția a treia, cu autograful lui Mite Kremnitz

Mihai Eminescu, în piscurile înghețate ale limbii germane, și Arthur Schopenhauer, în aburul fermecat al titanului de la Ferney.

Astfel s-a deschis poarta spre universal, în chiar imediata existență biografică, pentru cel mai de seamă cîntăreț al neamului nostru.

Corneliu Dima-Drăgan

*) Mulțumim, pe această cale, doamnei dr. Marietta Kleiss, redactor al revistei „Archiv für Geschichte des Buchwesens“ (Frankfurt am Main), care ne-a trimis, cu generozitate, excelenta lucrare a domnului Manfred Hellge, și doamnei Heilwig Augustiny, șef serviciu la Biblioteca Universității Humboldt din Berlin (R.D.G.), pentru xerografiile trimise.

Din lirica iugoslavă contemporană

Izet Sarajlic

Au fost 28

Astă seară vom iubi pentru ei.
Au fost 28.
Au fost cinci mii și 28.
Au fost mai mulți decît dragostea
poeziei din toate timpurile.
Acum ar fi fost tați.
Acum nu mai există.
Noi, care am trecut peste durerile de
singurătate
ale tuturor Robinsonilor lumii
pe peroanele unui singur veac,
micuța mea mare,
astă seară vom iubi pentru ei.
Și nu întreba dacă s-ar fi putut
întoarce.
Și nu întreba dacă ar fi putut da
înapoi
ultima oară, cînd, roșu precum
comunismul,
ardea orizontul dorințelor lor.

Peste anii lor nesărutați, viitorul
iubirii a trecut
ciuruit și drept.
Nu există taina ierbii culcate la
pămînt.
Nu există taina bluzei deschiate.
Nu există taina miinii căzute cu
crinul scăpat.
Au fost nopți, au fost sirme, a fost

cerul văzut pentru ultima oară,
au fost trenuri care se întorceau goale
și pustii, au fost trenuri cu maci,
și cu ei, cu macii triști ai unei veri
ostășești, cu minunatul gînd
al exemplului,
s-a luat la întrecere singele lor.
Iar pe Kalemegdan și pe Prospektele
Nevski, pe Bulevardale Sudului
și pe Cheile Despărțirii, în Piețele
Inflorite și pe Podurile Mirabeaux
Minunate și cînd nu sărută,
așteptau Ane, Zoe, Jeannete.
Așteptau să se întorcă ostașii.
Dacă nu se-ntorc își vor dăru
pruncilor umerii lor neîmbrățișați.

Nu s-au întors.
Peste ochii lor impușcați au trecut
tancurile.
Peste ochii lor impușcați.
Peste Marselezele lor necîntate.
Peste iluziile lor rețezate.
Acum ar fi fost tați.
Acum ei nu mai există.
Locul de întîlnire al iubirii așteaptă
acum ca mormintele.
Micuța mea mare,
astă seară vom iubi pentru ei.

Ciril Zlobec

Înserare

Toate drumurile s-au scurtat:
încep și sfîrșesc
în pragul casei.
Lumea s-a îngustat
în acest minuscul cerc de lumină
plăsmuit de lampa aprinsă.

Așternutul răspîndește
mireasmă de iarbă verde
și femeia-i ca pămîntul
ce-așteaptă ploaia
să-i stingă setea.

Mateja Matevski

Există un țarm

Dar există un țarm îndepărtat un țarm
spre care voi porni
și există un munte unde mă voi
întoarce cîndva
cu vara ingenunchiată sub ochii holbați
ai zenitului.

El se descoperă încet sub cascada de
sînge
în sublimul subjugat al mării
cu ridurile încrețite ale frunții
pe perna întinericului.

Departa-s hulații de piatră
ai capului tău.
Aripile lor sint nisip.

Miodrag Pavlovic

Noapte

Noaptea-i vremea lui nimeni
și cuvîntul
se-ascunde la subțioară
cînd timpu-i absent

atunci se aprinde
din stînga în ochi
un virf de munte
în tăriile de deasupra casei
arătîndu-și obrazu-i alb

bucuroasa veste
anunță crearea creației
există cineva acolo sus
se deschid porțile vorbirii

nu e oprită nici raza de soare
dacă vrea să fie stîncă
sau să se umple de lumină

În românește de
PETRU CIRDU

CARTE STRĂINĂ
SALVATORE
BATTAGLIA
„Mitografia
personajului“

● Rod al unor studii de istorie și critică literară ce depășesc, ca problematică, granițele Italiei, volumul închinat *Mitografiei personajului* (tradus de Alexandru George) se impune ca o amplă cercetare privitoare la ipostazele protagonistului, de la eroul exemplar al anticilor și pînă la „interpretul absent“ sau „entificarea obiectelor“, din proza secolului XX. Instrumentele critice folosite sint tradiționale, clasice. Organizarea materialului trădează pe criticul universitar și relevă o finalitate uneori didactică. Treptat se compune un tablou al literaturii, din perspectiva mutațiilor suferite de personaj. Acest tablou nu surprinde doar o sumă de fizionomii, ci trasează concomitent evoluția literară ca o sumă de atitudini ale artei și gândirii artistice. „În raport cu realitatea și destinul omeneș în decursul unei tradiții de veacuri: îndeosebi ca o conștiință pe care individul și-a format-o despre propria sa relație cu lumea, cu societatea, cu istoria“.

Salvatore Battaglia e format la școala umanismului. Sub presiunea acelor voci care cultivă sau denunță apocalipsa romanului, criticul nu practică o interpretare neutră, imposibilă, univoc formală a operelor, ci, dimpotrivă, se consideră profund angajat. Implicarea îi apare drept iminentă și ca atare refuză speculatia estetică, acolo unde înțelege să adopte în primul rînd o atitudine critică, pentru unii conservatoare, academică. Criticul nu se vrea un „interpret absent“, nu renunță la judecata de valoare a cărei eludare i se pare simptomul unei absențe morale, o fugă de răspundere și o carență. Design, destinul protagonistului în literatură e o temă mult prea amplă, care impune reducții sau omisiuni.

Cu o optică total opusă celei utilizate de Victor Sklovski în cele două volume *Despre proză*, simptomatic, Battaglia străbate în linii mari o aceeași hartă a literaturii. Dar mai important ni se pare faptul că amîndoi autorii acordă un spațiu semnificativ fenomenului epic național. La Sklovski, un volum din cele două se referă la proza rusă, la Battaglia, mai mult de jumătate din carte subliniază ceea ce a impus Italia ca personaj și paradigă narativă în lume. Astfel, „îrupția realului pe scena literaturii“ este atribuită *Decameronului*. Lui Dante îi datorăm conceptul mai modern al unei „biografii a individului în înțeles spiritual“. Autorul *Divinei Comedii* este un „protagonist“ și un „mediator“ ce „desăvîrșește conștiința eroului itinerant“. Pus față în față cu „idolopeea lui Marcel Proust“, Dante ne apare un precursor, iar opera lui reliefează perenitatea gestului în căutarea timpului pierdut. La Petrarca sint remarcate „otrăvurile conștiinței moderne“ și analiza recunoaște un Montaigne avant la lettre.

Mitografia personajului cuprinde astfel și un bilanț „dacă nu în favoarea scriitorilor italieni, cel puțin spre onoarea lor“, într-un context din care nu lipsește spiritul critic. Se acordă firesc un loc important, lipsit de complexe exegeze naționale, de la Vico, Vincenzo Gravina și pînă la Croce și Umberto Eco. Fără a fi la curent cu cercetările moderne despre proză, mergînd într-un anume sens împotriva valului (Propp, Tomaševski, Todorov, Greimas, New Criticism, Chicago Critics etc.), studiul lui Battaglia (de tip paradigmatic — personajele sint analizate ca universalii) se înscrie în preocupările criticii privitoare la destinul prozei și limbajului artistic în general. Cu o erudiție elastică, pătrunzătoare, ce stăpînește marile simetrii ale literaturii, fără a dizolva simetria în decorativ și problematizarea în fragmentarism, *Mitografia personajului* descoperă fundamentale semnificatii în devenirea protagonistului.

Salvatore Battaglia înregistrează în studiul său nu numai o galerie a personajelor, ci și un dialog al lor, transcris fără menajamente și oarbe prejudecăți. Armonia și stridența, valoarea constituită și experimental, calea dreaptă și labirintul sint puse față în față. Și acest dialog sancționează absența personajului, înlocuirea lui cu natura moartă, „entificarea obiectelor“ din noul roman, drept o „carență din ce în ce mai obstinată a omeneșului“, considerată mai gravă decît aceea legată de scriitură.

Doina Uricariu

„Critica — un ansamblu de întrebări

■ PUBLICAREA în traducere românească a *Relației critice*, carte fundamentală a lui Jean Starobinski, a dat deja posibilitatea cititorului nostru de a intra în contact direct cu una dintre concepțiile critice cele mai complexe, dar și mai echilibrate, manifestate în interpretarea literară europeană de după război. Concepție complexă, întrucât pentru profesorul genevez actul critic presupune însumarea unor multiple perspective asupra fenomenului analizat: dacă textul constituie necesarul punct de plecare, baza pe care se construiește edificiul comentariului vizând descoperirea operei ca univers coerent, ca sistem de relații funcționând la diverse nivele ale limbajului, nu e neglijat nici unghiul de vedere sociologic, relaționarea faptului literar cu exterioritatea lui social-istorică, și nici posibilele raportări de ordin psihologic. În toate cazurile, „relația critică” se definește pentru Starobinski printr-o extremă mobilitate a privirii, prin apropieri și distanțări succesive, prin incursiuni și întoarceri pe drumul parcurs spre înțelegerea cit mai deplină a textului, plasat în contextul său, judecat în cadrul extins al relațiilor intertextuale. „De la o întîmpinare naivă, la o înțe-

legere înglobantă, de la o lectură ne-prevenită, determinată de legea internă a operei, la o reflecție autonomă față de operă și de istoria în care ea se înserează” — acesta ar fi, după Jean Starobinski, „traiectul critic” efectuat, așa cum tot el notează, „prin intermediul unei serii de planuri succesive, uneori discontinue, și la nivele de realitate diferite. Criticii de identificare, caracteristici în general „școlii de la Geneva” — căreia autorul nostru îi aparține, alături de Albert Béguin, Marcel Raymond, Jean Rousset — el îi aduce, poate în gradul cel mai înalt, corectivul „reflecției distanțate”, al confruntării libere cu textul, — spațiu, acesta din urmă, al afirmării originalității discursului critic.

Un astfel de punct de vedere fusese exprimat încă în *L'œil vivant* (1961): „Le voile de Poppe, textul ce-i servea de introducere teoretică, distingea între două deschideri ale „privirii critice”: una apropiată, solidară cu opera până la nivelul identificării cu ea (așa cum o definește un Georges Poulet), alta aplicată peste operă, deasupra ei („le regard surplombant”), lărgind orizonturile interpretării înspre mediul socio-cultural sau către rădăcinile psihologice ale creației. „Critica completă — precizează însă Jean Sta-

robinski — nu este, poate, nici cea care vizează totalitatea (cum o face privirea surplombantă), nici cea care năzuiește spre intimitate (cum o face intuiția identificantă); e o privire care stie să ceară rind pe rind depășirea și intimitatea, știind dinainte că adevărul nu se află nici într-o tentativă nici în cealaltă, ci în mișcarea ce duce necontenit de la una la alta”. Se înțelege de ce atitudinea criticului este moderată deopotrivă față de structuralism (îndesbi față de un „structuralism cultural global”, care ar neglija relația diferențială și polemică a operei cu lumea în care se naște), față de psihanaliză sau de recentele teorii ale textului, cu toate că rămâne deosebit de receptiv la cuceririle lor pozitive; le utilizează însă nuanțat și echilibrat, în funcție de exigențele concrete ale fiecărei opere în parte.

Convorbirea transcrisă mai jos pune încă o dată în lumină câteva dintre reperele de bază ale sistemului critic al lui Jean Starobinski, așa cum s-a conturat el de la *L'œil vivant* (1961), *L'invention de la liberté* (1964) și *La relation critique* (1971), până la *Jean-Jacques Rousseau. La transparence et l'obstacle. Les mots sous les mots* (1971) ori *Trois fureurs* (1974).

de trecere”); pe de altă parte, există, îndeosebi la Dvs., și ideea de distanțare critică, de detașare care ajută la constituirea unei viziuni de ansamblu, a unei perspective mai vaste asupra operei ca întreg...

— Da... Cred că problema identificării este de o mare importanță și de un mare interes. Ceea ce mă interesează, de altfel, în acest moment ar fi chiar faptul de a face o istorie a ideii de identificare; căci ea nu s-a realizat până acum... La Bruyère îl invita pe scriitor să se identifice cu cititorul său, însă această identificare mergea într-un sens cu totul diferit; exigența de universalitate a literaturii clasice postulează o identificare dinspre autor spre cititor. Identificarea cititorului cu autorul pe care-l citește e ceva care, întâi de toate, e suspect clasicilor. Există anumite pagini din Pascal, anumite pagini ale moralistilor, — îndeosebi ale moralistilor religioși — care consideră că identificarea literară este concurentă singurei identificări care valorează ceva și care e aceea a omului cu Cristos sau cu călăii lui Cristos — căci și aceasta ar putea fi o identificare religioasă: n-ar fi vorba numai de o imitare a lui Cristos, ci și de identificarea cu păcătoșii prin excelență, adică cu cel care l-au făcut să sufere pe Cristos... Așadar, comparată cu aceste identificări recomandate de către autoritatea religioasă, toate identificările literare sînt primejdioase, periculoase, vinovate, iar identificarea literară încetează să mai fie vinovată cam către mijlocul secolului al XVIII-lea, cu condiția ca opera literară să fie o operă morală etc. Aș vedea, de exemplu, o foarte bună dovadă a acestui dezvinovățiri a identificării la Diderot, în *Elogiul lui Richardson*, unde Richardson e lăudat pentru că ne cheamă să ne identificăm cu universul său romantic, să devenim actori secreți în universul său; toate acestea constituie niște mijloace de cucerire a lumii, pornind de la valorile pe care literatura le propune. Și nu există, se pare, identificare ca metodă critică decît începînd cu epoca romantică...

— Mă gîndesc, de exemplu, la Marcel Raymond, care interpretează poezia ca fiind întemeiată pe experiență vitală...

— Personal, eu rămîn convins că una din primele etape ale activității critice este coincidența cu discursul literar, coincidență care constituie, la urma urmei, faptul presupus de orice critică demnă de acest nume. Dacă această coincidență n-a fost trăită, ei bine, atunci critica nu se întemeiază pe nimic. Tocmai de aceea cred că hermeneutica romantică, chiar dacă e imposibilă, chiar dacă coincidența cu conștiința autorului este o iluzie, ne îndeamnă într-o direcție bună, — însă aceasta nu este decît un prim moment, și cred că momentul următor este cel în care trebuie să devenim, în calitate de critici, fenomenologii a ceea ce am trăit noi înșine... Trebuie să operăm o descriere a experienței noastre, a ceea ce coincidența ne-a făcut să întîlnim. De la acest punct încolo, noi nu mai coincidem, ci devenim descriptorii evenimentului psihic pe care l-am trăit, și pe care îl punem în mod constant în relație cu textul care l-a provocat. Aceasta mi se pare deci a fi sarcina completă a criticii. La drept vorbind, o critică a coincidenței și a identificării, cum e aceea a lui Poulet, — ne dăm seama din felul cum e folosită — este o critică în stare de identificări multiple, criticul fiind capabil să-și schimbe identitatea odată cu schimbarea operei. Și trebuie, desigur, să existe ceva în el care să corespundă cu ceea ce vechea filosofie numea *sensus communis*, adică acea facultate capabilă să se ridice deasupra percepțiilor parțiale, pentru a le compara. Aici se situează activitatea critică: în comparația pe care o facem între diferite identificări momentane. Nu cred că sînt, în privința aceasta, în profund dezacord cu Georges Poulet...

— În acest context, în ce poziție s-ar situa noțiunea de „distanțare”?

— Ei bine, eu aș vedea-o, în fond, pe două planuri esențiale. Mai întâi, în sfera sarcinii descriptiv-reflexivă, care constă în a transpune, în limbajul cel mai limpede cu putință, esența însăși a ceea ce încercăm în contact cu textul, punînd mereu acest lucru în legătură cu textul, cu țesătura lui, cu „culoarea” gramaticală, cu felul său de a fi, la facon, cum spune limba franceză — cuvînt frumos, pe care aproape că îl prefer cuvîntului *mă*. Există deci o primă treaptă a ceea ce eu numesc reflecție distanțată, și care e pur descriptivă; dar mai e și o a doua treaptă, aceea în care dezvoltăm o întrebare care nu este proprie, o întrebare ce se naște în noi la contactul cu lumea contemporană, cu problemele noastre, și care, în cele din urmă, devine, se despoartă ca fiind nu numai scopul cercetării noastre, ci chiar originea însăși a acestei cercetări: am deschis cartea, am pus întrebări textului, deoarece într-o situație istorică, socială, personală, anumite probleme ne preocupau, ne nelinișteau. Este vorba de mărturisirea punctului de ve-

— Aș vrea să încep cu o întrebare care privește ceea ce s-a numit „școala critică de la Geneva”. Cum ați devenit „ucenicul” și participantul totodată la această „școală”? Cum s-a realizat deci întîlnirea Dvs. cu critica literară, dat fiind că sînteți în același timp și medic și specialist în istoria medicinei?

— E foarte simplu: m-am născut la Geneva și, prin urmare, făcîndu-mi studiile aici, am intrat la Facultatea de Litere din oraș, și aici l-am întîlnit pe Marcel Raymond, ale cărui cursuri le ascultam încă de pe cînd eram elev de colegiu. Există așadar o simpatie, o afinitate, care n-au așteptat intrarea la Universitate pentru a se produce; la început nu pare să fi fost vorba de o opțiune: nu puteam să aleg, în 1939 și 1940, o altă universitate europeană, însă în cele din urmă această inserție fatală în orașul meu natal a corespuns cu ceea ce căutam cel mai mult... Nu pot vorbi altfel despre aceste lucruri: există pe de o parte un element, un dat biografic, iar pe de altă parte e și faptul că m-am simțit fericit urmînd această direcție de activitate. Iată deci un prim punct. Așadar, dacă mă alătur școlii de la Geneva, este pur și simplu pentru că sînt din Geneva, pentru că aparțin mediului: în care au crescut din punct de vedere intelectual Marcel Raymond și Albert Béguin. Îmi amintesc că am asistat la susținerea tezei lui Béguin în 1936 sau '37... Iată ce s-ar putea spune în ce privește punctul de plecare. Eu sînt dintre aceia care au ales munca literară părăsind medicina (din nou a intervenit, un dat biografic, căci aparțin unei familii de medici); mi-am făcut licența în Litere în timpul războiului și am terminat-o în 1942 — licența se făcea atunci în timp de trei ani — și n-am întreprins imediat un doctorat în Litere, căci viitorul unui licențiat în acest domeniu în 1942 nu era nici prea larg, nici prea strălucitor, prin urmare interesul meu pentru aceste probleme de ordin științific m-a orientat în direcția care era, de data aceasta, aceea a familiei mele. Am făcut deci studii complete de medicină, fără a părăsi însă

vreodată interesul meu pentru literatură. Pe vremea aceea traducam din Kafka, publicam cronici de poezie într-o revistă din Elveția romandă, eram foarte atent la poezia Rezistenței franceze, — Eluard, Aragon, Pierre Emmanuel, Pierre Jean Jouve (care trăia la Geneva) și, în același timp, eram student la medicină. Am fost, de asemenea, timp de cîțiva ani asistentul lui Marcel Raymond — mi-am putut împărți activitățile între studiile medicale și munca literară. Am fost chiar, cîțiva ani, asistent de medicină, continuînd în același timp o anumită activitate literară, și nu m-am întors la o muncă cu adevărat literară decît destul de tîrziu, în 1958, după ce-mi susținusem teza. Între timp fusese în Statele Unite, alături de Georges Poulet, la John Hopkins University, îl cunoscusem pe Leo Spitzer... La invitația lui Georges Poulet ceva s-a decis definitiv, căci avînd sarcina să predau la acea universitate americană, am putut întreprinde lucrările care au avut ca rezultat cartea mea despre Rousseau, sau altele care sînt încă inedite sau dispersate prin reviste — ca de pildă anumite studii despre Montaigne și La Rochefoucauld, care fac parte din același gen de cercetare ca și Rousseau...

— Poate că activitatea științifică a fost aceea care vă va fi deschis un orizont mai larg decît cel al criticii literare propriu-zise... Mă gîndesc mai ales la acel proiect al Dvs. de a realiza un fel de „critică totală”, orientată deopotrivă spre domeniul estetic, sociologic, ori psihanalitic.

— Da, probabil. La încheierea studiilor mele de medicină și chiar în timpul lor, eram foarte sensibil față de unele probleme aparținînd teoriei generale a cunoașterii; pot spune că, prin intermediul lecturii lui Merleau-Ponty, și interesîndu-mă de teoria organismului a lui Kurt Goldstein, adică de anumite cercetări privind gîndirea biologică, m-am întors în cele din urmă spre psihiatrie, am încercat să cîștig, tîrziu, anumite cunoștințe psihiatrice și psihanalitice... Aș putea deci recunoaște că interesul meu pentru literatură se întîlnește, se asociază cu

niște dezbateri mai largi, cu chestiuni privind înțelegerea de către noi a unor fenomene care nu sînt numai cele ale creației literare, — fenomene sociale, fenomene vitale pur și simplu. Într-un cuvînt, aș putea spune că formația mea mi-a trezit interesul pentru anumite chestiuni epistemologice, privind modul nostru de cunoaștere și am fost determinat astfel să văd problemele în interdependența lor.

„Organicitate” și „distanțare”

— În acest sens, mă gîndeam la o problemă ce v-a ispitit mereu în critica literară, aceea a surprinderii unității de ansamblu a operei. Raportîndu-vă la Spitzer, sînteți tentat să puneți în evidență structura internă a operei literare — demers realizat de altfel în general în critica tematică, atunci cînd se urmărește descoperirea unei „rețele” de teme. În acest sens voiam deci să vă adresez o întrebare privind ideea de „organism”, de „totalitate” a operei literare...

— Da... În privința aceasta, eu am o deosebită atracție față de reflecția care se ordonează în jurul ideii de organism, și de altfel acest lucru nu e nou, — pot fi citiți și Aristotel și Kant în această perspectivă căci ei au avut viziunea organicității. În ceea ce mă privește, eu nu sînt ostil față de intervenția ideii de structură, acolo unde ea este pertinentă; adică ceea ce mă interesează este pertinența unor noțiuni în anumite perspective de cercetare...

— Se acordă o atenție deosebită, în cadrul școlii critice genezeze, pe de o parte definiției criticii ca act de identificare cu obiectul, o critică de participare cerînd ca opera să fie trăită de către critic (criticul, spune D-I Poulet, trebuie să devină doar un „loc

puse lumii, ție însuți, textului"

dere — inevitabil localizat în timp și în istorie — care e al nostru. Nu e suficient să mărturisești un punct de vedere, ci trebuie să pui în mod viguros o întrebare sau mai multe întrebări, un ansamblu de întrebări care sint, toate, puse lumii, ție însuși, textului; într-un cuvânt, în acel moment se constituie un fel de rețea de întrebări în care textul nu mai este izolat... Am avut sentimentul de a fi înțeles să mă întreb, de exemplu, cu privire la mască, la existență și aparență, într-o epocă deja îndepărtată, aceea a războiului, cînd mi se păruse că fascinația măștii juca un rol foarte puternic în mișcări ca fascismul etc.; am fost frapat de fenomenul uniformei, de dispariția individului în spatele măștilor pe care voia să le accepte, de spectacolul mulțimii adunate etc. Problema măștii se pune într-adevăr în fața anumitor fenomene istorice, ca și problema sărbătorii, — pe scurt, un întreg ansamblu de probleme ce nu se regăsesc decît parțial în cărțile mele. În acest punct, îmi spun că există o chestiune personală care vine mereu să se încurșeze cu linia de forță a operei, iar activitatea critică se efectuează pe această linie de interferență. Dar — și aceasta e un postulat pe care l-aș apăra în mod viguros — operele trebuie lăsate să-și degajeze oarecum spontan limbajul, mesajul lor. Degeaba sintem situați într-un punct determinat al istoriei, istorismul nu mă poate lăsa să spun orice despre opere, eu nu mă pot juca liber cu ele, un anumit respect pentru celălalt mă obligă să le ascult vocea specifică. Și tocmai pentru că au o voce specifică a lor pot aduce ele un răspuns întrebărilor mele.

Mesajul, Emițătorul, Destinatarul...

— Da, însă cînd e vorba de o operă mai mult sau mai puțin „mască”, cum e cazul — să zicem — la Jean-Jacques Rousseau, în legătură cu care vorbiți de o „transparență” și de un „obstacol”, adică de ceea ce se asociază în spatele aparenței, Dvs. credeți că se poate recurge la mijloacele psihanalizei pentru a ajunge la descifrarea operei, la o adevărată transparență. Raporturile Dvs. față de cercetarea psihanalitică sint totuși foarte nuanțate...

— Raportul meu față de psihanaliză e într-adevăr nuanțat. În ceea ce mă privește, nu fac niciodată din ea o unealtă universală, și cred că psihanalizii înșiși îmi vor fi recunoscători pentru acest lucru, lor nu le place cînd li se reiau tehnicile, pentru a le aplica la altceva decît ceea ce consideră ei că este cîmpul propriu al activității lor... Pe de altă parte, unii dintre cei mai buni psihanalizști de astăzi consideră că primul act al psihanalistului nu este de a interpreta, de a reduce la limbajul tehnic al psihanalizei fenomenele ce i se înfățișează, ci de a asculta... De curînd, în legătură cu o teză despre Rousseau, D-I. Pontalis, directorul Noii reviste de psihanaliză, le spunea candidaților: faceți o lectură sau un comentariu sau o parafrază psihanalitică a ceea ce Rousseau vine să ne spună, însă psihanaliza începe prin a asculta și prin a se întreba „de ce vine el să mă interpeleze, ce caută el în apropierea mea, de ce-mi adresează el cuvîntul” — pe scurt, locul unde sint cel mai aproape de psihanaliză este acela în care ea face o bună critică literară și o aplică ființelor vii, întrebîndu-se cine vorbește, de ce vorbește, de ce se adresează interlocutorului care sint eu. Altfel spus, marile întrebări prin care trebuie să înceapă activitatea critică fac parte din această categorie. Gădesc, de exemplu, că Jakobson și tradiția lingvistică se începe cu el au intrat totul dreptate să înfățișeze în mod conjugat mesajul, emițătorul și destinatarul și să distingă atent emițătorul fictiv. — de exemplu, o operă literară — evidențiînd deosebirea dintre acest emițător fictiv și emițătorul real, în măsura în care acesta din urmă poate fi cunoscut; aici poate avea loc un joc de măști, emițătorul fictiv, autorul romanului, cel care spune eu în roman poate fi deosebit de individul empiric care s-a hotărît să ia pana în mină... Există apoi problema destinatarului, a cititorului chemat de către opera literară, — și în această privință cred că școala germană de poetică a lui Jauss și Iser are perfectă dreptate să insiste asupra acestui punct, — a cititorului implicat al unei opere, care e lizibil într-o operă și poate fi dezvoltat în ea; există o întreagă sociologie a literaturii indicată în literatura înșăși, fără să fie necesar a se formula

ipoteze interpretative asupra momentului istoric, a structurii sociale, a coincidenței sau noncoincidenței dintre cutare operă și mișcările sociale ale epocii. În acest sens, aș spune chiar că problemele pe care le pune Jakobson cînd invită la luarea în considerare a mesajului, emițătorului și destinatarului, sint de natură a reconcilia o anume cercetare lingvistică și structurală cu o cercetare existențială. Scriitorul devine emițătorul unui anumit mesaj, într-o anumită situație existențială.

— Dvs. vă orientați deci interesul pentru cercetările lingvistice recente într-un cadru existențial, opunîndu-vă direcțiilor care acordă o prea mare autonomie limbajului...

— Cred că există întotdeauna un moment al reechilibrării subiective, că nu sintem doar niște jucării ale limbajului. E foarte evident că limbajul nu este comunicat, că ne este dat, că societatea — numiți-o, dacă vreți, „legea tatălui” — ne impune un sistem de simboluri în care urmează să ne regăsim; am asimilat aceste simboluri, după cum ne-a învățat Piaget; a avut loc un proces de asimilare, însă în același timp trebuie să improvizăm în fiecare clipă răspunsul dat de noi lumii, avem de făcut față mereu unor situații neprevăzute... Cred că ceea ce se spune despre importanța limbajului, despre „deriva” lui, despre antecedenta lui, este perfect adevărat; de altfel, în mod curios, aceste teze se întîlnesc cu tezele filosofilor tradiționaliști catolici de la începutul secolului al XIX-lea, Joseph de Maistre, Bonald ori, într-o anumită măsură, cu ceea ce spunea Lamennais, care considera limbajul ca fiind, pe de o parte, revelat, însă limbajul devenea în cele din urmă pentru el acel soi de element de care creierul are nevoie ca să se dezvolte, fără de care el moare, oarecum, de inanție; limbajul e deci extrinsec, el este oarecum oxigenul vieții noastre mentale și, conform acelei teorii, el ne și conduce oarecum; această teorie a limbajului se regăsește încă o dată la Mautner, în jurul anului 1910 în Germania... Spuneam însă că limbajul primit, asimilat, integrat nouă înșine, devine la un moment dat un instrument de care noi dispunem, pe care noi îl modelăm sau remodelăm, pe care noi îl modificăm. Vine un moment de stăpînire activă a limbajului, deosebit de cel în care el ne era comunicat într-o poziție oarecum pasivă. Vine un moment al sesizării active, limbajul devenind instrumentul prin intermediul căruia interpretăm lumea, și tocmai prin această manevră a limbajului noi o și modificăm totodată, stăpînim într-o anumită măsură aspectele lumii care ni se înfățișează. În acest punct, un subiect construit în întregime într-un dialog cu lumea exterioară se afirmă în mediul în care trăiește și îl modifică. N-aș renunța, așadar, cu plăcere la înșăși ideea de subiect activ, căci îndată ce aș refuza-o, n-ar mai rămîne decît un fel de chietism destul de singular, destul de curios, în care locul dragostei de Dumnezeu, de care chietistii voiau să se lase pătrunși, ar exista doar influxurile sau afluxurile limbajului răsînd în noi ca într-un fel de spațiu gol...

Textul: vehiculul unei imagini a lumii

— Aceasta ar schimba toată perspectiva asupra teoriei textului, căci există totuși mai multe modalități de a o prezenta, — mă gîndesc mai ales la grupul de avangardă Tel Quel, pentru care textul are de asemenea o foarte mare importanță, fiind prezentat ca rezultat al unei practici „materialiste”, eliminîndu-se aproape prezența scriitorului ca atare și ajungîndu-se la un fel de „mașină textuală”...

— N-aș contesta ideea înșăși de muncă, ideea de acțiune asupra limbajului și prin limbaj. Aici intervine un „om la lucru”, iar munca trebuie considerată în înțelesul ei cel mai grav — în același timp ca modificador al lumii și modificador al limbajului. O cultură e, la urma urmei, un ansamblu de valori primite, dar e și o muncă asupra a tot felul de obiecte; asupra materialului pe care îl găsești în adîncul minelor, ca și asupra materialului pictural, lingvistic etc. Punctul asupra căruia aș exprima niște îndoieli ar fi acela al suficienței textului. Mi se pare că această idolatrie a textului de dragul textului intrerupe relația cu destinatarul, care ar trebui văzut în același timp ca fiind singular și universal, astfel că are loc în cele din urmă

o închidere a textului asupra lui însuși, în jocul infinit al semnificatului, închidere și joc întru totul analoge cu ceea ce ne înfățișează în clinică schizofrenia, boală caracterizată prin absența contactului cu lumea exterioară... În această privință aș putea prelua anumite critici care vin în egală măsură din partea marxistilor ca și a unor oameni legați de tradiția cea mai veche a filosofiei occidentale și care doresc ca textul să fie vehiculul unei imagini a lumii ce poate fi receptată, chiar dacă ea e contestabilă și tendențioasă, dar care poate fi universal receptată, aptă să se universalizeze. Cînd textul nu mai este decît jocul propriilor sale virtualități, al răsturnărilor de sonoritate și al mișcărilor sau umorilor constituenților săi agitați și recombinăți — atunci ai într-adevăr impresia unei activități ce se cheltuiește pe loc, ce se epuizează în ea înșăși și a cărei eficacitate psihică rămîne cu totul problematică. S-au revendicat cu destulă ușurință pentru acest gen de jocuri niște virtuți pe care le-aș numi, între ghilimele, „revoluționare”. Mărturisesc însă că în această privință sint cam sceptic... Am mai degrabă impresia unei grauități ce se epuizează pe loc. Vorbec, desigur, despre eșantioane, despre impresia pe care mi-au putut-o face anumite pagini... Rămîne adevărat faptul că în anumite opere, amplu construite, dezvoltînd mituri, jocul verbal se ordonează în funcție de alte intenții, — și în acest caz jocul verbal nu e, el însuși, decît o componentă printre altele. Este probabil cazul lui Finnegans Wake, — operă mai problematică decît oricare alta — și care nu și-a epulzat încă toate virtuțile; adevărat că aceasta presupune din partea cititorului receptivitate, răbdare, simț al curiozității etimologice, într-un cuvînt, multe calități...

Cadrul istoric

— Deși acordați o deosebită atenție definirii structurii interne a operei literare, Dvs. nu neglijați nici aspectul contextual, cadrul istoric în care fenomenele literare se manifestă...

— În acest sens, poate că sint foarte saussurian (însă lărgind gîndirea lui Saussure), deoarece cred că valorile și semnificațiile — ca să vorbesc ca Saussure — sint generate de niște opoziții. Și tocmai opoziția dintre o operă și un moment istoric contribuie la nașterea, la „trezirea” unui sens... Bineînțeles că alegerea pe care o poți face în privința operei și a momentului istoric trebuie verificată neapărat. Nu mă pot deda mîruntului joc care ar consta în a face o analiză de la termen la termen, ori o pot face numai știînd că am izolat o operă. Pot confrunta, de pildă, cutare culegere de poezie puțin fadă, care apare în 1791, cu revoluția franceză... Voi avea însă un contrast destul de violent între o culegere de povești, de fabule și de galanterii, și momentul istoric. Dar pot tot atît de bine să iau opera marchizului de Sade și să consider că revoluția și povestirea sadiană nu se mai găsesc în acest caz în opoziție, ci în convergență etc. Momentul istoric e alcătuit din toate acestea în același timp, din scrierile lui Bernardin de Saint-Pierre ca și ale lui Sade. Momentul istoric este, la urma urmei, o totalitate netotalizabilă, pe care nu sfîrșești niciodată s-o inventarizai, iar sistemul diferențelor reciproce se complică în mod considerabil... Căci, în fond, dacă evoc momentul revoluției franceze, nu pot să mă închid exclusiv în domeniul producției literare. Tocmai în acest moment încep, de exemplu, orientaliștii să cunoască mai bine sanscrita, iar pe de altă parte, anumite sisteme despre lume se formulează mai bine, chimia ia avînt, — pe scurt are loc o dezvoltare economică și tehnică pe care o face posibilă un ansamblu de cunoștințe. Într-un cuvînt, eu nu pretind că fac un astfel de tip de istorie totalizantă, dar știu că atunci cînd izolez o operă literară pentru a o confrunta cu un eveniment, efectuez un decupaj cu totul arbitrar. Odată cunoscut acest arbitrar, pot vedea apărînd un sens...

— Vorbim despre Istoria literară, și ne putem da seama că, în general, criticii literari cei mai însemnați la ora de față se orientează mai mult spre trecut. Există foarte puțini critici care se străduiesc să definească opere recente, aparținînd realității literare imediate. Există, desigur, în mediile de avangardă, acea critică ce nu mai „păstrează distanțele”; este vorba deci de niște extreme... Căci s-ar putea pune problema judecării de valoare asupra fenomenului literar actual, în măsura în care critica, în calitatea ei de act responsabil, ar fi

în stare să îndrume oarecum literatura la noi, de exemplu, această problemă a responsabilității criticii față de fenomenul literar imediat se pune într-un mod mult mai acut decît, bunăoară, în Franța... Ce credeți deci despre aceste probleme avînd în vedere că într-adevăr există foarte puțini critici care se interesează de fenomenul literar curent, de literatura care se naște sub ochii noștri?

— Aș spune că acest lucru ține de faptul că cuvîntul critic are un înțeles dublu, sau că a cîștigat, poate, un dublu sens. Critica e un cuvînt ambiguu: primul sens, sensul cel mai just al termenului, obligă critica la efectuarea unor discriminări, mai întîi printre operele care apar și care sint supuse judecății colective al cărei purtător de cuvînt este criticul. În al doilea rînd — și acesta este poate tot un înțeles curent al cuvîntului critic — era vorba mai demult să se aleagă printre anumite manuscrise mai mult sau mai puțin pure, critica străduindu-se să discearnă între lecțiunile bune și cele rele. Astăzi, de cîteva zeci de ani cel puțin, critica este degajată de sarcina judecării și ea e, în cele din urmă, o istorie a trecutului care se străduiește să înțeleagă, să descrie, care nu și fixează sarcina de a alege, care alege... să nu aleagă, și care își oferă o sarcină contemplativă sau teoretică. Ea devine de fapt o disciplină a înțelegerii — și mi se pare că această slăbire a simțului criticii se datorește faptului că aproape toate normele în numele cărora critica de selecție putea să se exercite sint puse astăzi sub semnul întrebării. Criticul de avangardă, la care făceați aluzie acum cîteva clipe, care se ocupă de literatura contemporană, devine un teoretician al literaturii, trebuie să formuleze să faurească noi norme, deci să judece, să discrimineze, să respingă sau să aplaudă conform acestor norme noi. Noi, ceilalți, calificați forște adesea drept „critici”, facem rar critică în adevăratul înțeles al cuvîntului, adică în sensul, algerii și al respingerii, deci al discriminării; noi facem istorie și încercăm să înțelegem, cu mijloacele destul de diverse pe care trecutul ni le-a propus, — deci sintem întorși prin forța lucrurilor spre trecut, deoarece nu vrem să urmărim actualitatea prin prisma creării unor noi norme și a aplicării acestor norme...

„Cerneala melancoliei”

— Mă gîndesc, în încheiere, la un frumos titlu de carte pe care îl proiectați, Cerneala melancoliei... Mă întrebam, văzîndu-l anunțat, dacă nu e vorba de ceea ce s-a numit „tristețea criticii literare”...

— Formula e a lui Charles d'Orléans, care compară melancolia cu cerneala, căci melancolia e — nu-i așa? — o umoare neagră... Această imagine a „cernelei melancoliei” — află într-un rînd al lui Charles d'Orléans — și mă gîndeam să reiau o serie de studii asupra melancoliei, temperament considerat ca fiind propriu poetului, de la tradiția aristotelică și platoniciană pînă în zilele noastre... Căci poezii s-au considerat ei înșiși, încă de multă vreme, niște melancolici; Ronsard se zăgăvește pe sine însuși ca melancolic — deci nu ar fi o nouă tate faptul că poezii ar fi melancolici... Că și criticul ar fi astfel, cred că acest lucru a fost foarte adeseori declarat (de către Bertin, de exemplu, autorul Anatomiei melancoliei care, din propria sa activitate de savant, de om care clasifică, citește și citează cărțile, face o activitate melancolică).

— M-am gîndit la acest lucru pentru că este foarte frecventă impresia că criticul devine „parazitul” operei, care se hrănește cu substanța ei — și e o idee poate adevărată într-o anumită măsură...

— Antidotul l-am propus deja în conversația noastră: este că, într-o oarecare măsură, activitatea criticului grăvează în jurul operei însă, dacă el nu uită că există o primă întrebare, pusă despre ceva care privește în primul rînd existența noastră, clipa noastră prezentă, ceva în care viațile noastre sint implicate — în acest caz, persistența acelei prime întrebări, care e independentă de lectura operei, dar care apoi se întoarce spre opere pentru a căuta răspunsuri, are mereu confirmări. Și poate respingeri... Însă ceea ce ne atrage mereu este necunoscutul operei...

Convorbire realizată la Geneva de Ion Pop

Meridiane

Tiranul lui Augusto Roa Bastos

● Paraguayanul Augusto Roa Bastos nu este numai cel mai important scriitor din țara sa, dar și unul dintre cei mai mari prozatori din America Latină. În amândouă romanele sale parabolice, *Fiul omului* (1959), și *Eu,*

„Tineri fără lucru”

● Sub acest titlu, „Le Monde” din 15-18 mai 1977 a publicat, la *Correspondent*, un număr de scrisori trimise de către părinții unor tineri care, cu toate diplomele obținute și toate eforturile depuse, n-au reușit a-și găsi un post. Iată un extras dintr-o asemenea scrisoare: „V-am expus cazul fiicei noastre. Studiosă, plină de curaj, ea a lucrat pentru a obține câteva diplome spre a-și asigura viitorul, căci, ultima din cei patru copii (soțul meu e pensionar de trei ani), ea știa că nu-i puteam nimic oferi sau lăsa. Și-a dat licența în geografia umană în 3 ani, apoi a obținut dreptul de a preda la școală într-un an, și apoi un doctorat în doi ani, singură, făcând

atotputernicul (1974), el reface istoria țării sale din perspective diferite. Primul are un erou colectiv, poporul paraguayean. Al doilea are ca personaj central pe José Gaspar Rodriguez de Francia, care și-a spus el însuși *Yo, el Supremo*, deschizând galeria de dictatori paraguayeni „bolnavi de mândrie și orgoliu, de slăbiciune și de teamă”, care „și izolează țara transformând-o într-un bastion al închistării și al tiraniei”. Recent, *Eu, atotputernicul* a fost tradus și publicat, cu mare succes de librărie și critică, în R. F. Germania. În cronică pe care i-a consacrat-o săptămânalul „Die Zeit”, Augusto Roa Bastos este situat alături de Asturias, Jorge Zalamea, Vargas Llosa, Alejo Carpentier și Garcia Marquez, marii scriitori latino-americani care cu toții au creat în cărțile lor figuri de dictatori, devenite celebre.

anchemele pentru teză (a-supra „problemelor dreptului la lucru”) pe biciclete sau cu autobuzul. Aceasta, având totodată o slujbă de supraveghere la liceul din Savigny sur Orge. A făcut apoi încă un stagiu cu titlu temporar, după care n-aș putea să vă mai spun numărul cererilor de serviciu pe care le-a făcut. La Rouen, i-a fost preferat un bărbat căsătorit... Acest ultim eșec a deprimit-o profund și tristețea ei ne îngrijorează pe toți. Pentru moment așteaptă o decizie a unei alte comisii, în fața căreia sint deja depuse 34 de dosare. [...] Ea a cheltuit mulți bani pentru a insera cereri de serviciu în ziarele cele mai citite. N-are nici un răspuns. E absolut dezesperant. Ce e de făcut?”

50 000 de poezi!

● Aceasta ar fi cifra la care estimează o anchetă din „Les nouvelles littéraires” (nr. 2583) numărul poezilor — sub acest titlu incluzându-se un mare procent de simpli amatori, care-și publică în plachete infime versurile lor, dar în cea mai mare parte numeroși aspiranți în a-și vedea publicate versurile ce nu ajung vreodată în acest stadiu... Altfel, editurile sint în genere sceptice asupra poeziei, — dovadă că în prefața recentei antologii *Noua poezie franceză* (Ed. Seghers), cuprinzând și 25 de „nume noi”, „pe pragul ultimului pătrar de veac al secolului XX”, se afirmă: „dintre poezii prezente în antologie, peste 5 ani nu vor mai rezista decât jumătate, în 10 ani, cel mult 20, peste 50 de ani, doi sau trei”!

Zeffirelli refuză un premiu

● Dezordinile care au avut loc nu de mult la Roma și cărora, între altele, le-a căzut victimă o fetiță de 13 ani, au avut, printre alte consecințe, refuzul regizorului Franco Zeffirelli de a primi Premiul național al televiziunii pentru filmul său *Isus din Nazaret*. Motivarea regizorului: „Gravele evenimente ce au avut loc la Roma mărturisesc insensibilitatea la mesajul de pace și fraternitate pe care-l promovează filmul”.

Donatello la Detroit

● O capodoperă a Renașterii italiene, comandată acum 550 de ani de familia Medici, și anume statuia din bronz a lui David sculptată de Donatello, va părăsi în curând Florența, pentru prima oară, și va călători peste Ocean, până în Statele Unite, la Detroit, „oraș înfrățit” cu capitala toscă. De fapt, deocamdată, se așteaptă o aprobare de la Roma. Dacă ea va fi dată, David va fi expus mai întâi în noul Renaissance Center și apoi la Institute of Arts din Detroit.

„La Storia” de Elsa Morante

● „Roman debordând de frumusețe și generozitate”, „cîntul unui popor întreg”, „carte prodigioasă” — sint câteva din aprecierile lui Angelo Rinaldi în „L'Express” în legătură cu cartea *La Storia* de Elsa Morante, apărută în traducere franceză la „Gallimard”. Romanul este o evocare a unor destine „prinse în spiralele unui asasinat interminabil” — ultimul război mondial, văzut de la Roma. Angelo Rinaldi estimează că această carte „este un eveniment în istoria romanului european, smulgându-l din mlaștina avangardismului experimental. Ilustrând resurrecția unui gen în care contează numai oamenii, sentimentele și lucrurile. Și marcînd o revenire puternică a epicului și a frescei sociale”.

„Din pămînt și apă”

● Colibele unui sat dogon, casele patriciene și moscheile din orașul Djenne (sec. XIV) — iată arhitectura tradițională „din pămînt și apă” care este ilustrată într-un film în culori pentru televiziune, realizat de către UNESCO în Mali. Perfect adaptat condițiilor climatice și necesităților locuitorilor, această arhitectură face apel în exclusivitate la unele materiale disponibile pe plan local: cărămida, argila și chirpicul. Ea a creat astfel monumente magnifice, dintre care unele vechi de mai multe secole.

Premiile Academiei franceze

● Recent, Academia franceză a acordat un număr de premii literare. Cel dintîi pe listă este premiul Bordin, acordat lui Mircea Eliade, pentru *Istoria credințelor și ideilor religioase*. Academia franceză a acordat pentru prima oară, anul acesta, premiul destinat unor lucrări consacrate vieții și operei lui Pierre Benoit. Au fost, ca atare, premiați Cousin de Mandet și Roger Nicolle pentru *Pierre Benoit și Marcelle Pierre Benoit*; Dominique-Albine Vigoury pentru *Imaginea feminină în opera romanească a lui Pierre Benoit*.

Literatura dramatică

● La Editura Henschel din R.D.G. a început tipărirea unei noi serii de literatură dramatică. Joachim Herz, regizor, la Teatrul muzical se intitulează monografia lui Hans-Joachim Irmer și Wolfgang Stein. O selecție de lucrări ale lui Peter Weiss conține volumul *Piese* (Henschelverlag), cuprinzînd *Turnul, Asigurarea, Mackinout, Marat, Cercetarea, Moșia lusitană și Discurs despre Vietnam*. În seria „Dialoguri” au apărut *Marțarul de Mihail Roșcin, Divina comedie de Isidor Stok, Convorbiri cu Felsenstein de Dieter Kranz*.

O nouă ediție a „Poveștilor” lui Oscar Wilde

● Nu demult în Anglia a apărut o nouă ediție a *Poveștilor* lui Oscar Wilde, volum alcătuit din nouă povestiri fantastice cu eroi tradiționali: prințese, uriași, zine ale apelor, — adevărate lecții de etică și frumusețe nu numai pentru copii, ci și pentru oameni mari. Parafrazînd una dintre piețele lui Oscar Wilde, recenzentul revistei „Times Literary Supplement” își intitulează articolul dedicat acestei reeditări *Importanța de a fi moral*. Se subliniază imensa popularitate a acestor povești, nu numai în Anglia, ci și în multe alte țări. De asemenea, se atrage atenția asupra ilustrațiilor de o calitate aparte ale acestei cărți (desene realizate de Harold Johns).

Pămîntul în prim-plan

● Studiourile din Moscova au realizat un film documentar, *Pămîntul în prim-plan*, dedicat zborului cosmic al navei „Soyuz-22”. Trei ani de pregătiri și opt zile de zbor ale cosmonauților Bikovski și Akionov sint rezumate în 30 minute de proiectie. Pelicula include și secvențe filmate în spațiu, cei doi cosmonauți dovedindu-se a fi excelenți operatori.

Centenarul lui Maximilian Voloshin

● Poet sau pictor? Cînd i se pune această întrebare, Maximilian Voloshin răspundea: „Bineînțeles, poet — și adăuga — și pictor”. Este ceea ce demonstrează și expoziția recent deschisă la Moscova cu prilejul centenarului nașterii marcului om de

Ella Fitzgerald și Count Basie

● Evenimentul lumii a fost considerat de presa concertele prezentate la Paris de Ella Fitzgerald cu orchestra lui Count Basie și gitaristul Joe Peterson. Ella Fitzgerald, care va sărbători în curînd 60 de ani, rămîne, categoric, împreună cu Sarah Vaughan, una din cele mai frumoase voci ale jazz-ului. În ce-l privește pe veteranul Count Basie, în vîrstă astăzi de 73 de ani, succesul pe care l-a rezervat acum publicul european îl obligă să facă turnee după turnee. În fruntea celor 16 muzicieni ai săi, el va fi, anul acesta, invitat la Marea Paradă a jazz-ului de la Nisa.

Monografie Romain Rolland

● La Editura Progres din Moscova a apărut o monografie Romain Rolland (de peste 450 de pagini), cuprinzînd documente inedite sau mai puțin cunoscute, semnată de cercetătoarea Tamara Motiliova. Autoarea este o cunoscută specialistă în opera lui Rolland; ea a participat anterior, cu contribuții substanțiale, la colocviile de la Praga, Varna, Nevers, consacrate lui Rolland. Motiliova este autoarea unor apreciate studii despre Thomas Mann, Anna Seghers, Dostoievski, Tolstoi.

Festival in festival

● Programul Festivalului de la Viena (14 mai — 26 iunie) include un adevărat „festivalul de balet” internațional. Cele mai celebre trupe de balet din lume au fost invitate să facă la Viena o demonstrație a artei clasice și moderne. La „Theater an der Wien” se produc: ansamblul de balet al Operei din Hamburg, „Merce Cunningham an Dance Company” din New York, „Ballet du XX-e Siècle” din Bruxelles, ansamblul Malegot din Leningrad, baletul teatrelor din Wuppertal, „Staatstheater am Gärtnerplatz” din München, „American Ballet Theatre” din New York și, bineînțeles, trupele de balet de la celebrele Wienerstadtsoper și Volksoper din capitala Austriei.

Expoziția anticarilor

● la Fontainebleau s-a deschis salonul anticarilor, în cadrul căruia 36 de exponanți — în majoritate parizieni — prezintă vizitatorilor artă populară, sculptură din Evul Mediu, bronz aurit, arme, ceramică, mobilă stil.

AM CITIT DESPRE...

Un economist

PENTRU a semna apariția versiunii franceze a penultimei sale cărți, *Banii — De unde au venit și unde s-au dus*, „Le Nouvel Observateur” rezervă interviului pe care i l-a luat Olivier Todd, cel mai mare și mai de onoare loc: rubrica „Documentul săptămîinii”. În engleză i-a lăsat de curînd de la tipar altă lucrare, *Era nesigură*, inclusă imediat după publicare în selecția clubului „Cartea lunii”, ceea ce prevestea — fapt deja împlinit — cocotarea ei pe lista de bestsellers, iar zărele i-au consacrat nu numai obișnuitele cronici, ci și articole speciale de apreciere a personalității autorului, interviuri etc. așa cum a făcut „The Washington Post” sub titlul *Economistul: preot sau vrac?*

La aproape 70 de ani, economistul John Kenneth Galbraith, om cu cea mai sobră și mai puțin spectaculoasă dintre specializări, ajunge la fel de popular ca o vedetă de televiziune. De fapt, chiar și este vedetă de televiziune: aceste ultime două cărți nu sint decît versiuni modificate și adăugite ale textului scris de John Kenneth Galbraith pentru un serial în 13 episoade realizat de B.B.C. sub titlul *Istoria ideilor economice și a consecințelor lor*. Serialul, făcînd parte din același ciclu ca și *Ascensiunea omului*, de Jacob Bronowski, prezentat și la noi, și *Civilizație* (istoria artei), de Kenneth Clark, a avut un mare succes de public în Anglia, dar, parcă tocmai de aceea, economistii britanici l-au criticat cu severitate. I-a deranjat transformarea ariei economiei politice într-o temă populară, telegenică, pe înțelesul oricui. Cum? Luînd la rînd hîrîrile legi și doctrine economice nu pentru a le explica în termeni pedanți, ci pentru a arăta concret, cu exemple frappante, ce influență a avut aplicarea (sau dimpotrivă, neglijarea) lor, asupra existenței oamenilor. După o viață întreagă de studiere a problemelor economiei politice, de observare a realităților lumii contemporane, de punere în practică a teoriei (ca profesor la Harvard, autor de cărți, consilier al președintelui Kennedy, ambasador în India), Galbraith cunoaște exact geneza și evoluția viciilor

evidente și ascunse ale structurii economice capitaliste, are onestitatea de a nu profera banalități consolatoare, este în măsură să prefigureze anumite evoluții. Concluzia lui că bogățiile lumii vor trebui redistribuite, că va trebui să se dea de lucru și mijloace de existență săracilor de pretutindeni, nu este o predică subiectivă, este încheierea logică a unei incursiuni minuțioase și clarvăzătoare în istoria recentă. Era nesigură? A început, după părerea lui John Kenneth Galbraith, odată cu primul război mondial, care a pus sub semnul întrebării foarte multe certitudini. A venit vremea transformărilor, a răsturnărilor, nu pentru că deținătorii puterii economice și-ar fi dat seama de inechitatea poziției lor („Privilegiul vor risca totdeauna totala lor anihilare, mai curînd decît să renunțe la vreo pîrtică din avantajele lor materiale” — este de părere Galbraith) ci pentru că altminteri nu se poate, pentru că aceasta este direcția inexorabilă a mișcării. Sfîrșitul epocii coloniale, de pildă, a fost determinat, pe de o parte, de ura stîrnită de oprirea externă și, pe de altă parte, de incapacitatea economică și militară a metropolei de a-și menține controlul asupra unor țări situate la mare depărtare.

Spiritual, mobil, în stare să extragă din anecdota istoriei semnificații neobișnuite, Galbraith este un mare amator de paradoxuri, un ironist redutabil. Discutînd cu Olivier Todd, el îi demonstrează, de pildă, că Statele Unite sint... cea mai importantă țară a lumii a treia. De ce? „Urmăriți-mă bine, spune el. Lumea a treia produce alimente și materii prime. Or, noi ce sintem? Un enorm producător de grîu, de soia, de porumb și de furaje, pe care le exportăm în întreaga lume”.

Neortodox în terminologie, neconformist în gîndire, sceptic în privința intențiilor potențailor (de la cruciadă pînă la războiul dus de Statele Unite în Vietnam, demonstrează el, lăcomia și jaful au avut totdeauna abilitatea de a invoca în sprijinul lor voința divină) Galbraith abordează cu tinerească sprinteneală a spiritului și cu foarte matură înțelegere o problemă pe care alții se consideră îndreptățiți s-o trateze greoi, îninteligibil, fără suflu și fără perspectivă. De aici succesul scrierilor lui cele mai recente și al ingeniosului serial TV, prezentat în aceste zile în Canada și în Statele Unite.

Felicia Antip

Nietzsche și Dostoievski

● În 1887, Nietzsche îi scrie lui Franz Overbeck, între altele: „...Acum citeva săptămâni, eu care nu citesc nici un ziar, nu știam nimic despre Dostoievski, nici măcar numele. Și iată că într-o librărie pun mina pe însemnări din subterană, traduse recent în franceză. Bucuria mi-a fost imensă”. Apoi, Nietzsche, pe măsură ce avea să cunoască opera lui Dostoievski, îl va evoca necontenit. De pildă, la 28 martie 1888, într-o scrisoare scrisă din Torino lui G. Brandes. Fapt e că marele filosof german a citit Amintiri din casa morților, Umiliți și obișiți, Demonii... E ceea ce relevă Fragmentele postume (toamna 1887—martie 1888), traduse recent și în franceză (La Gallimard, 452 pag.).

Apollinaire, „Opere în proză”

● Poetul scria undeva: „Proza! Ce lucru greu! Mult mai ușor se scriu versurile”. Volumul I de Opere în proză, apărut la Gallimard, înmănușează, în ordinea cronologică a publicării lor, marile scrieri ale poetului, de la L'Enchanteur pourissant la postuma Femme assise, apoi povestirile Poetului asasinat și câteva schițe găsite în reviste și ziare. În seria Istoria românească apar titlurile La Fin du Babylone, Les trois Don Juan și fragmentul manuscris La Femme blanche de Hohenzollern. Volumul mai cuprinde câteva eseuri dramatice și două scenarii de film.

Din nou Asturias

● Un omagiu postum este adus de editura pariziană Albin Michel lui Miguel Angel Asturias prin reeditarea versiunii franceze a romanului său Domnul Presedinte, acel portret de dictator latino-american apărut în 1946, și prin traducerea unui roman încă inedit al laureatului guatemalez al Premiului Nobel: Vine-rea durerilor.

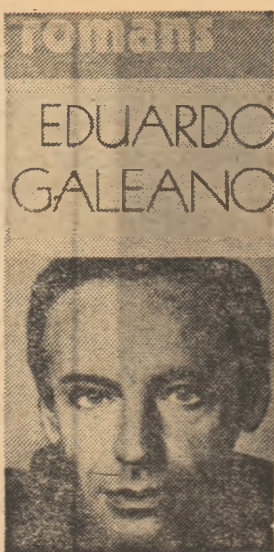
Marii polonezi în sculptură populară

● O mare expoziție de sculptură populară legată tematic de activitatea marilor personalități poloneze a fost deschisă recent la Varșovia. Lucrările, provenind din Muzeul etnografic de la Toruń, au fost distinse la concursul organizat sub titlul „Marii polonezi, viața și opera lor”. Sunt exouze mai mult de 100 de sculpturi în lemn, printre care cea înfățișându-l pe eroul național Tadeusz Kościuszko, pe militantul revoluționar și democrat Piotr Skępski, eroul și miscării muncitorești poloneze și internaționale, precum și figuri populare din istoria recentă a Poloniei.

„Asasinat prin ordinator”

● Jim Garrison, judecătorul care a căzut în dizgrație din cauza anchetei „prea profunde” pe care a desfășurat-o în legătură cu asasinarea președintelui Kennedy, este autorul cărții cu titlul de mai sus, pe care critica o apreciază ca cea mai inteligentă lucrare inspirată de dramaticele evenimente.

„Cintecul pe care-l cântăm”

● „Ceea ce se povestește aici sub formă de roman se petrece realmente în timp ce scriu aceste rânduri pe care le citiți. Sub o infinită varietate de nume, de împrejurări și de destine, personajele acestei cărți trăiesc oribila simultaneitate care au devenit timpul uruguayean, timpul chilian, timpul argentinian, întotdeauna aceeași și interminabilă stare de teamă”. Este ceea ce scrie Julio Cortazar despre cartea Cintecul pe care-l cântăm a lui Eduardo Galeano, una din personalitățile marcante ale cărții literare latino-americane. El conduce, la Buenos Aires, revista „Crisis”, publicație de reflecție sociologică și culturală de mare prestigiu pe continentul Americii Latine.

„Marele premiu pe 1977”

● Laureatul Premiului Nobel pentru literatură pe anul 1976, Saul Bellow, a fost distins recent cu „Medalia de aur pentru literatură” a Academiei S.U.A. Această Academie, împreună cu Institutul de artă și literă, au decernat „Marele premiu pe 1977” poetului Robert Lowell, de două ori laureat al Premiului Pulitzer. Născut în 1917, Lowell este, între altele, autorul trilogiei în versuri Vechia glorie.

Panică printre librari

● Librării vest-germane — scrie „Der Spiegel” — se declară „foarte șocați”, temându-se de „o agravare a situației” și „prezând alte lovituri pe la spate”. Ei văd „cum se rupe ultimul zăgaz”, lăsând „să se apropie vijelios catastrofa”.

Temeiul acestei stări de panică: contra unui milion de mărci, editorul Fritz Molden a cedat rețetei de magazine de cafea „Eduscho” drepturile de difuzare a unui best-seller de artă culinară.

Marea tulburare este provocată nu atât de faptul în sine, ci de teama ca acesta să nu devină un precedent.

Calm rămâne doar un singur librar, Kurt Meurer, care susține că îngrijorarea este lipsită de temei, cel puțin în ce privește cărțile de beletristică. În acest domeniu, după părerea lui, negustorii de cafea n-au șanse, „cafeții nefiind cititori de cărți”.

Bernstein despre muzica „pop”

● Într-un interviu acordat ziarului „Die Welt”, Leonard Bernstein mărturiseste: „Îmi place muzica „pop” când este bună, dar în prezent cred că, din păcate, nu mai este cazul. Cu 10 ani în urmă, muzica „pop” mă fascina. Era o muzică vitală. Astăzi intuiesc o erodare a creativității. Lucrări valoroase nu mai apar. Mă tem că și aici au intervenit interesele comerciale...”

„Ecologia” are 100 de ani

● Continuând revizuirea dicționarului său, Academia franceză propune „aducerea la zi” a cuvintului ecologie, astfel: „ECOLOGIE, s.f. 1) — La origine, parte a științelor naturale care studiază raporturile animalului cu mediul său. Termenul ecologie a fost creat în 1866 de către biologul german Haeckel. 2) Știință care studiază relațiile între ființele vii și mediul care le înconjoară. Ecologie a insectelor, a păsărilor, a omului etc. Ecologie marină, a apelor dulci, terestră etc. 3) În limba modernă, termenul ecologie desemnează de asemeni studii condițiilor necesare dezvoltării armonioase a ființelor vii: ea pune în gardă contra factorilor care amenință echilibrul biologic (poluare, degradare a mediului înconjurător etc.), măsuri adecvate asigurării supraviețuirii speciilor existente. Sustinătorii ecologiei estimează că progresul tehnic necontrolat, provocând o ruptură între om și mediul său, pune în primejdie specia umană și numeroase alte spețe.”

Frank Capra — 80

● Un mare maestru al comediei cinematografice americane, Frank Capra, a implinit recent 80 de ani. Născut la Palermo, în Italia, la 18 mai 1897, a debutat în film ca autor de gaguri, apoi a regizat filmele comice ale lui Harry Langdon, iar în cele din urmă a ajuns să marcheze cu amprenta sa proprie filmul comic al anilor '30. Personajele sale preferate erau eroii vieții cotidiene, oameni obișnuiți în confruntare cu forțele anonime dar apăsătoare ale lumii moderne — adică ale marii crize economice. Caracteristicile lor: ironie nuanțată cu poezie, critică socială vizind mai degrabă ideile decât situații, eroi verosimili puși în situații neverosimile. Prin „scoala” lui Capra au trecut aproape toți cei care aveau să devină „marii” Hollywoodului — Gary Cooper, James Stewart, Clark Gable, Cary Grant.

„Mascarada”

● Teatrul Polski din Varșovia a reluat, la mulți ani după premieră (pe aceeași scenă), piesa Mascarada a remarcabilului scriitor polonez Jarosław Iwaszkiewicz. Eroul piesei este marele poet rus Alexandr Puskin. Ultimele zile de viață și moartea sa dramatică constituie axul dramatic al spectacolului. Rolul lui Puskin este interpretat de Ienac Gogolewski și Aleksander Niwinski (prin rotație), rolul Nataliei, soția lui Puskin, a fost încredințat actriței Anna Nehrebecka. Spectacolul a fost pus în scenă de Ignacy Gogolewski.

Otto Dix, inedit

● Muzeul Național din Nürnberg a prezentat pentru prima oară publicului corespondența inedită a pictorului Otto Dix (1891—1969). Intrată de curând în patrimoniul său.

ATLAS

ORAȘE FRAGEDE

● TASKENTUL nu m-a uimit la început. Unele străzi semănau cu Bucureștiul, altele cu Dorohoiul. Mulți salcimi prăfuiți obosiți de căldură, galbeni de prea multă lumină, uscați nu de toamnă, ci de intensitate. Am umblat mai întâi pe străzi fără să mă mir și fără să fiu atentă măcar, prea exaltată de schimbarea bruscă a orei și a anotimpului pentru a mai putea observa sau contempla ceva. Plecasem de la Moscova într-o amiază de noembrie geros și umed, pe o zăpadă care amenința din fulg în fulg să se transforme în lapovită sau în ploaie pătrunzătoare până la os și ajunsesem numai după citeva ore de zbor — cu un avion familiar în care plingeau copii mici, se legănau plase cu provizii cumpărate din Capitală și se schimbau vorbe într-o limbă necunoscută, cîntă nazal, între femei exotice și bărbați uniformizați de fesuri artistice brodate — ajunsesem după numai citeva ore de zbor într-o noapte moale caldă și instelată mirific într-un sud profund cufundat în apele legănătoare ale unei veri aromitoare de fructe și flori. Pe lângă această miraculoasă trecere, senzatională răsturnare, orașul cu centrul lui aproape european, cu blocurile lui contemporane, îmbătrinite de căldură, cu arborii lui banali și obosiți n-a mai reușit să-mi atragă atenția vrăjită numai de proorile mele senzatii.

Mult mai tirziu, în timp ce noaptea înainta în catifea picurind stele coapte care se striveau și lăsau ote de zeamă dulce pe caldarim mai pierdut și rădăcine anapoda, din ce în ce mai fermecată, pe ulicioare labirintice, late de doi metri, cu case din pământ vărut alb cu ferestre mici sau fără ferestre, cu ziduri înalte de peste care scăpa spuma verde a filigoriilor de viață. Atunci am descoperit, trezită brusc din prooria mea beatitudine beatitudinea lumii orientale, picoteala aromată a orașului răsăritean de care nu l-am mai uitat și în care aveau să se desfășoare de atunci atâtea dintre visele mele ticarești.

Mult mai tirziu, am descoperit, ca într-o proiectie a propriilor mele dorințe Spania meridională umbra maură a Cordobei, cu aceleași case crescute din pământ asemenea fructelor, cu aceleași ziduri albe de lut ca niste tulpini imobile a țărinei apărându-se astfel de lumină și luminind ea însăși din preaplînul propriului său noroc.

Orașe de pământ orașe fragede, orașe orientale. Acea primă noapte rădăcinoasă în Taskent m-a făcut să le descopăr și să le visez apoi ca pe un semn că în babilioanele orgolioase ale universului există și cetăți care vorbesc limba cumințe îngînată mereu a țărinei.

Ana Blandiana

PREZENȚE ROMÂNEȘTI

Manifestări Tudor Arghezi în S.U.A.

● În toamna anului trecut, a apărut în America, la Editura Universității Princeton, un volum de poezie cu titlul Selected Poems of Tudor Arghezi, în traducerea lui Michael Impey și Brian Swann. Acest nou volum în limba engleză se adaugă celorlalte paisprezece traduse de-a lungul anilor în diverse limbi europene.

La Universitatea statului Ohio, din orașul Columbus, la începutul lunii aprilie a avut loc Simpozionul-Conferința dedicată Europei de Sud-Est, în cadrul căruia a fost celebrat Centenarul Independenței de Stat a României. Cu această ocazie, în dimineața de 7 aprilie, într-una din sălile de la Ohio Union a avut loc manifestarea: În memoriam of Tudor Arghezi, care a marcat apariția volumului în limba engleză și a stabilit primul contact între publicul american și poetul Tudor Arghezi.

Columbus este un oraș universitar cu 52.000 de studenți și 500.000 de locuitori. Toate disciplinele își dau mina în acest întins campus plin de facultăți, terenuri de sport, cămine, laboratoare. Colosi cu fatadele de cărămidă roșie — aspect al clădirilor înaltine pretutindeni în Statele Unite, — stau alături de casele și imobilele vechi și scunde. Impunătorul corp administrativ a fost recădrit în vechiul stil colonial. Biblioteca, una din cele mai moderne, este foarte înaltă. Computerul ei pun imediat la îndemână, din imensele depozite, cartea căutată. Orașul este întins de-a lungul citorva străzi, dintre care una are peste 20 de kilometri, cu numerele de la case care trec de 6.000. Rîul Olentangy îl străbate lenes. Casele izolate au drept gard doar un covor verde de gazon. Din străzile foarte linistite, pe care de două ori pe zi se aglomerează automobilele, dealtfel singurul mijloc de transport, se pot auzi până la intrarea fiecărei case o potecă pietruită sau citeva trepte. Oamenii trăiesc alături, se salută amabil, dar nu se cunosc, nu comunică.

Sala era ocupată de studenți americani care studiază limba și literatura română la Universitatea Ohio, cititorii lui Arghezi, de limbă engleză și română, persoane oficiale. Am participat ca invitat la Universitatea Ohio și am vorbit despre viața și munca de scriitor a poetului. Am răspuns întrebărilor puse de studenții americani și public, care doreau să cunoască anumite detalii ale vieții și operele lui Tudor Arghezi. Fotografii, volume în diferite editii și citeva manuscrise în fotocopie, pe care le adusesem cu mine, recitarea citorva poezii în românește și reluarea lor în engleză de Michael Impey prezent în sală, au contribuit la completarea unei mai bune imagini desore scriitor.

După cum releva Dan Grigorescu în

tr-un recent articol, despre traducerea în engleză a poemelor lui Arghezi, „Michael Impey este unul dintre cei mai respectabili cunosători americani ai literaturii moderne românești”: îmi amintesc de discuțiile pe care le-am avut în perioada de căutări și îndoieli prin care a trecut atunci cînd s-a apucat de lucru.

Tinerilor, cărora m-am adresat în special și care din pasiune studiază limba și literatura română, le-a fost stimulat interesul, după spusa lor, de a citi tot ce a scris Arghezi și a-l cunoaște mai bine. Pe acești tineri entuziaști i-am văzut cu o seară înainte, după banchetă, oferit de Universitate, jucînd și cîntînd pe românește, în reușitul lor spectacol omagial realizat cu acest prilej. Formația bine dirijată poartă numele Haiducii.

Următoarea manifestare a avut loc la New-York, în sala Bibliotecii române, din 38 th street, colț cu 3 th avenue. Silueta albă a clădirii svelte se detasează net pe fundalul blocurilor întunecate.

În sala intimă a Bibliotecii au fost invitată editoarea Eva Feiler care a dedicat numărul 4 al revistei „Shantih” pe care o scoate, Literaturii și artei moderne românești, și poetul american Stanley Barkan. Publicul a ascultat cu interes și atenție relatările pe care le-am făcut despre scriitorul și omul Arghezi. Poeziile recitate în limba română au fost citite în limba engleză de Eva Feiler și Stanley Barkan. În încheiere a fost proiectat un film omagial despre Tudor Arghezi, intitulat Imagini potrivite, pe care l-am adus cu mine și care din nefericire nu a putut fi proiectat la Columbus din motive tehnice.

La sfîrșit eram cu toții impresionati. Între noi se stabilise treaptă o atmosferă caldă și prietenoasă. Stringerile de mină și cuvintele de rămas bun se pierdeau în emoție.

Aprecierile reciproce înscrise pe cărți vor rămîne mărturie.

La mii de kilometri depărtare, de România, țara care a dat culturii și spiritualității universale atîtea valori de prestigiu, creația poetică a lui Tudor Arghezi își croia drum sore inimile cititorilor de limbă engleză, înscrind-se în eforturile comune de apropiere între popoarele română și americană.

Afară o ploaie mărunță grăbea pașii rarilor pietoni sore casă. Seara învăluia încet creșterele pierdute în întuneric ale zgîrie-norilor. Părea că cerul coborise întunecat.

Departe, clădirea albă a Bibliotecii române abia se mai zărea...

Mitzura Arghezi

Cele două obsesii ale Cannes-ului '77 : problema negrilor (Black Joy, filmul englez semnat de Antony Simmons) și emanciparea femeilor (3 femei, filmul american semnat de Robert Altman)

Cannes '77

Tatăl meu, patronul meu, capitalul meu... [1]

„NOSTALGIA nu mai este ce era odată” zice Simone Signoret în titlul best-seller-ului ei, o carte dură, lucidă, bărbătească, cu o viziune de zoon politikon adică foarte deosebită de confidențele, memoriile și jurnalele semnate spre sfârșitul carierei de ex-vedetele încercând o reciclare în zona literelor și o ultimă revalorificare a deșeurilor mitologiei benzii de celoid. Nostalgia — da — nu mai e ce era altădată și parcă nimic nu poate să probeze mai bine că așa este, decît acest festival născut în 1946, ca cea mai extravagantă chermiză a unei anumite lumi postbelice care își alegea ca reședință Coasta de Azur, pentru că acolo îi ședea cel mai bine, pentru că se asorta cu palmierii de pe Croazetă, cu majordomii de la Carlton, cu show-urile de la Casino, cu piscinele de la Palm Beach, cu Rolls-urile garate dincolo de zidurile de chiparoși, dincolo de imense porți de fier forjat dirijate de portari-electronici. Nici nostalgia, nici Cannes-ul nu mai sînt ce erau altădată. Altădată „Nice-Matin” tipărea vaste reportaje fotografice cu o celebră actriță care dansa pe masă într-o „boată” din port și spărgea într-o singură seară vesela a trei restaurante, dar anul acesta ziarul de dimineață trimis de la Nisa anunța în chenar că „de data asta nu mai e glumă”, că „bomba asta nu mai e folclorică”, că „există”, că „a fost descoperită de cei doi poliști de serviciu care și-au făcut datoria în mod exemplar”. Era învelită într-un sac de plastic negru. Conținea 300 grame de exploziv pe bază de nitroglicerină într-un detonator cu pilă electrică. Bomba trebuia să explodeze la miezul nopții, adică la sfârșitul ultimei proiecții, la spectacolul cu „ținută de seară obligatorie”, proiecția rezervată pentru jet-society, pentru boss-i, pentru rochiile de la Cardin și bijuteriile de la Cleef. Altădată, acum vreo cinci ani, municipalitatea își mobilizase serviciile de ordine în faimoasa campanie anti-monokini, dar azi, la Carlton, în același hol în care o „monokini” apărea călare, asistam la alt spectacol la fel de extravagant și extrem de neliniștitor (nu pentru noi, firește) azi, zic, la Carlton se servește „micul dejun la lumină”. Totul, acești garsoni îmbrăcați în smokinguri cu revere satinat, aceste doamne care declară că fără bijuterii se simt goale, totul zic ar părea o scenă dintr-un film de Visconti, dacă realitatea n-ar fi depășit imaginația aristocratului-roșu, dacă această mizanscenă halucinantă — un palace cu cameristele și valetii orbecînd pe coridoarele mochetate cu lămpașuri — n-ar fi semnată de un autor pe cit de celebru pe atît de anonim, un autor numit viața, viața propriu-zisă, nu viața din filme, viața care a declarat pentru data de 24 mai zi de grevă generală. Și cineva a zis să se facă lumină, dar lumină nu se făcu.

Cannes-ul „fermecătoarei zurbageli”, chiar dacă mai există pe undeva nu se mai vede. Dar ce se vede ?

ÎN LOCUL acelei săli de bal feerice, unde se proiecta, parcă pentru un agrement suplimentar, cite unul sau două filme după orele de plajă, Cannes-ul a devenit un imens computer care timp de două săptămîni, de la ora 8 dimineața pînă la ora trei după miezul nopții, prelucra între 80 și 100 de filme zilnic. „Palatul”, adică sala sumptuoasă, iluminată savant în degradări de violet, nuanțele imensele cantități de hortensii pavoazatoare, s-a extins tentacular asupra imprejurimilor, asupra diferitelor etaje, asupra holurilor hotelurilor vecine, transformate ad-hoc în săli de proiecție, asupra cinematografelor de pe rue d'Antibes și azi, festivalul are loc în nici mai mult nici mai puțin decît 25 de săli. „Serbarea” de pe vremea lui Cocteau a devenit o uzină în care se lucrează în trei schimburi. Boema artistică, cu fanteziile sale nocturne a fost înlocuită sau eclipsată pînă la a deveni invizibilă de un staff, mai bine zis de un trust de staff-uri multinaționale, compuse din persoane care n-au ochi nici pentru marea de azur și, într-o oarecare măsură, nici pentru stelulele în căutarea șanselor. Yachtul altădată de agrement care staționează în fața palatului este acolo ca în toți anii, dar vedetele acestor reuniuni nocturne nu mai sînt demult actorii. Actorii rămîn peetele de culoare. Pe acest yacht nu se mai pun la cale idile, ci coproducții, iar adevăratele vedete, aici ca și în festivalul propriu-zis, sînt producătorii, dl. Arthur Sakissian, dl. David Puttnam, dl. Philip Feldman și alte citeva nume, nume nememorabile (cu excepția lui Carlo Ponti și a lui Luigi de Laurentiis, intrați în notorietate datorită celebrelor lor sotii). Pe croazetă, trecătorii își întorc în continuare capul după Telly Savalas. Torsul său expus generos și mai ales cutia sa craniană lucitoare ca o bilă de biliard sînt deocamdată mai cunoscute decît silueta domnului Myron D. Karlin, nume obscur pentru cinefilul platonice. Acei care nu au timp să vadă filme pentru că sînt ocupați să le facă știu însă că dl. Karlin este președintele lui Warner Brothers, că el, iar nu Savalas este adevăratul Kojak. Primul răspuns la întrebare : ce se vede ? ar fi deci că anul acesta mai mult decît oricînd, Cannes-ul, un Cannes debucolizat, renunțînd la circul star-sistem-ului și la nalve euforii cinefile lasă să vedem cu o claritate, clinică adeseori, că

structura de rezistență a artei cinematografice este industria cinematografică. Cine vede Cannes-ul și nu înțelege, în sfîrșit, că protagonistul acestei lumi este nu un Cocteau cu exaltările sale romantice, nu un Kojak cu coștele sale de admiratori, nu un Rossellini, cu ideile sale despre un cinematograf văzut „ca o societate fraternală de proporții planetare”, ci capitalul cu deviza sa inflexibilă : profitul !, cine nu înțelege asta mai bine se duce la Olănești și face cură la izvorul nr. 24.

AL DOILEA răspuns la întrebarea Ce se vede ? este o stare de radicalizare ideologică din ce în ce mai pronunțată, din ce în ce mai ofensivă și mai revendicativă. La prima vedere, ba chiar și la a doua, realitatea apare paradoxală : un festival intrat trup și suflet în circuitul capitalului monopolist este la ora de față unul dintre punctele cele mai violent contestate ale sistemului care i-a dat naștere și care îl perpetuează anual. Comisiile de selecție funcționează după criterii în care argumentele pur estetice nu mai au nici o valabilitate dacă nu sînt susținute de un discurs politic virulent. Anul trecut marele premiu l-a luat filmul algerian „Cronica anilor de jar”, prima mare frescă cinematografică a luptei anti-imperialiste. Anul acesta Premiul cel mare s-a dat fraților Taviani, film miscător : viața unui copil din Sardinia care a trebuit să stea cioban la capre, pînă la douăzeci de ani pentru că tatăl-său, un prăpădit, sărac lipit pămîntului, nu-l da voie să meargă la școală, dar iată că intrînd în armată, băiatul începe să învețe să scrie, să citească, întîi abecedarul, iar mai apoi pe Ariosto și iată-l pe acest cioban, devenit institutor, un institutor care nu vrea să se piardă în societatea de consum, care vrea să se întoarcă în sărăcia lui sardineză pentru că acolo este casa lui și mama lui și tatăl lui, în fața căruia nu se va mai supune, pentru că el a ales altă cale, o cale care încearcă să iasă de sub obsesia averii, a banului, a banului stors din sudoarea celui alt, de aceea se și intitulează filmul „Tatăl meu, patronul meu” (Padre, padrone). Acest cuvînt patron fără îndoială că a cîntărit mult cînd a fost pus pe balanță acest film mișcător, cum ziceam, dar nu răscolitor. Juriul ca exponent al unui climat general, un climat condiționat într-o măsură covârșitoare de critică și anume de critica marxistă sau marxizantă, este mai puțin sensibil la căutările estetice și mult mai impresionabil de subiect (în cazul de față șansele creșteau pentru că povestea este adevărată, a fost scrisă într-o carte de mare succes, iar fostul păstor, devenit între timp lingvist, apare în carne și oase la începutul și la sfîrșitul filmului). Cuvîntul patron pus în titlu avea deci valoarea unui punct pe un l-ideologic. Ca și cuvîntul burghez din titlul filmului lui Monicelli „Un burghez mic de tot” (Un borghese piccolo, piccolo), povestea unui mic funcționar care crede că se poate strecura printre rechini, îndoindu-și spinarea, dar iată ce pățesc azi cei cu spinarea îndoită... ca și cuvîntul negru din titlul filmului englez Black Joy (problema negrilor a constituit o obsesie a festivalului, ea revenind cu violență nu numai în documentare de lung metraj ca Angela Davis, dar și în comedii de duzină hiper-muzicală, ca cea americană intitulată Cel care-ți spală mașina).

CANNES-UL din ultimii ani și cu precădere din acest an nu mai suportă — ba mai mult : refuză și acuză — filmul apolitic. O peliculă cum am spus noi „neangajată”, la ora aceasta, nu numai că nu mai are nici o șansă la Cannes, dar are, în mod neîndoișos, șansa de a fi fluierată la propriu, huiduită la propriu (imprecațiile de pe stadioanele noastre sînt niște cantilene !).

Ar fi naiv să motivăm o asemenea metamorfoză prin explicația exactă, dar superficială că în filmul occidental „se poartă contestația”. Snobismul gosist de care este impregnată o foarte mare parte din inteligența occidentală este și el un argument care nu poate acoperi însă decît o parte din adevăr. De ce conștiința cineastă, de ce artiștii devin din ce în ce mai radicali imi este clar, dar de ce capitalul acceptă finanțarea radicalismului cinematografic, mi s-a părut ani de zile o problemă de o complexitate misterioasă, neguroasă, tulburătoare. Într-o discuție cu unul din șefii Warner-ului, persoană simpatcă, decontractată și de o franchețe tipică marilor bossi, acest nod inclicat a fost tăiat scurt, sportiv, cu sabia unei singure fraze : dear Kate ! (zăriștii sînt numiți pe numele cel mic, asta-i moda transoceanică, toți sînt Bob, toți sînt Jimmy) deci : dear Kate, garantează-mi că vom bate rețetele lui „La răscrucă de vînturi” și în două săptămîni vom începe să turnăm nu „Cassanova lui Fellini”, ci „Capitalul lui Marx”.

Ecaterina Oproiu

Lemn de fag intrat sub bardă

• PLOUA cu miros de cruce aruncată-n geamul verde al celor lacomi de bani. În rest, fiecare om stă parcă într-un schit de apă și așteaptă clipa cînd greierele își toarnă onium în suflet. De rusalii, altădată, spre deosebire de azi, așteptam ca să se spargă-n dreptul satelor de pe Dunărea de jos un vapor încărcat cu faguri roșii ca săniile alea de la Susurul îndoit în care doi hoți și-au înjunghiat ibovnicile cu brazi din munții Pădurea Neagră și cu oglinzi fermecate, rotînd în argintul lor o Vienă dansînd pe străzi. Acum, în prag de iunie, cînd luceafărul se încinge peste solduri cu sulfînă, ca să se smîntească-n roua lui fetele ce-și simt genunchii ca niște bulgări de jar, ploaia mă seamănă cu dușmănie. Parcă-ăș fi un lemn de fag intrat sub bardă ca să se schimbe-n jug. Pe timp de ploaie lungă, plictiseala ia, leit, chipul meu, se așează pe un scaun, în mijlocul odăii, cu capul sprijinit în palme și se roagă, între două făclii de ceară aprinse cu o inimă de porumbel, pentru toți amărășii din gura Podului Grant.

În seara asta de duminică înecată la Tîrgu-Mureș (Rapidul, cînd trece munții, calcă-n fluturi așezați pe doagă de strachină) ne-a căzut cloșcă pe ouă de pîr de vacă o bufniță hrănită cu smeură din Argeș și carne de miel din Dobrogea. Cînd al meu nisip, tufe de merișor, pilcuri de sălcii aromate, berbeci de copt pe vatră și ieșire spre Istanbul poți să îngroni o sabie în apă și să-ți răsară un călăreț. Mă bîntuie gîndul că noi, chiar dac-am pune pe beronul Gării de Nord o dropie c-un vișin în cioc, arbitrii s-ar oori doar s-o caute sub arioi de o masă rezervată la Cazinoul din Constanța, un drum în patru labe în pivnitele de la Murfatlar și o săptămînă în Deltă cu cineva care tubeste mersul lunii pe Razelm și e aurie și melancolică.

Teii, socul și lemnul cînesc sînt colindați de fantoma fină a miresmelor de la tropice. Aseară, cal roib murînd în griu, soarele i-a văzut p-ăia din Pitești cum ne furan uleiul din candelă. Să trecem noi de bancheri, duminica viitoare, și pe urmă, vorba unui om obișnuit să facă numai bine, pe mulți o să-i înmormîntăm pe ploaie, să le răcească rudele și popa.

Fănuș Neagu

„România literară”

Săptămînal de literatură și artă editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

Directori: GEORGE IVĂSCU